

časopis slovenskih delavcev

Ljubljana, 5. junija 1992, št. 23, letnik 51, cena 72 tolarjev

št. 23

Glavni urednik
Marjan Horvat

Odgovorni urednik
Ciril Brajer

Telefon
311-956, 313-942
Naročnina
in prodaja 321-255
Telefaks 317-298
Naslov:
ČZP Enotnost
Dalmatinova 4,
Ljubljana

ZA KRAJO v DRUŽBENEGA PREMOŽENJA

Kljub prizadevanjem nove vlade, da bi čimprej sprejeli zakon o lastninjenju, nič ne kaže, da bi se to tudi res kmalu zgodilo. Ljubljanski družbeni pravobranilec samoupravljanja Franc Skinder zato predlaga, naj delavci ustanovijo odbore za varovanje družbenega premoženja. O tem na 15. str. v Ravbarkomandi.

DE, četrtek
ob 14.00

Torkova seja sveta ZSSS bo, sodeč po današnji tiskovni konferenci, bolj vroča, kot smo sklepali iz gradiva strokovne službe, o čemer pišemo na peti strani DE.

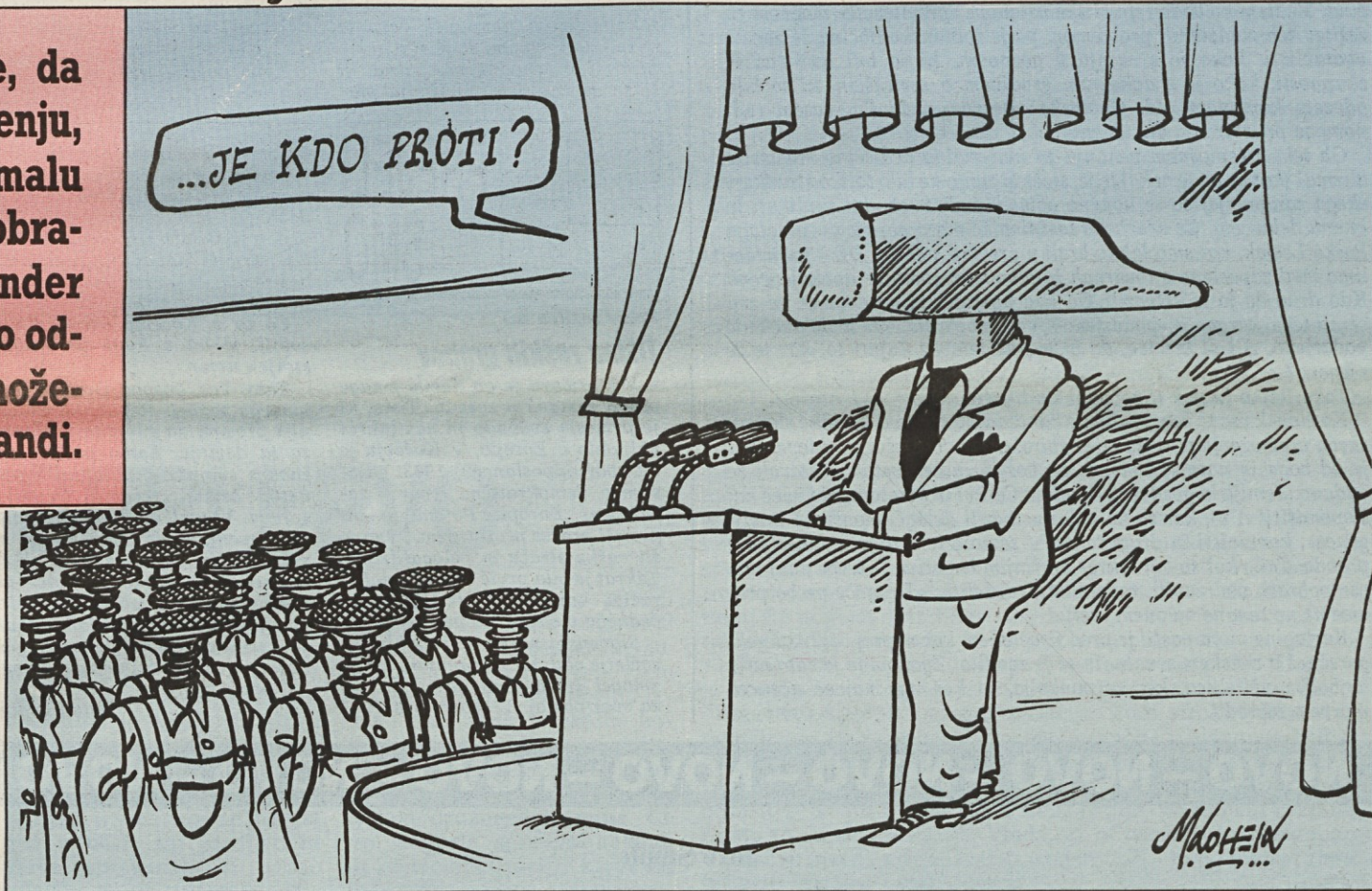
Svobodni sindikati bodo pred začetkom pogovorov o socialnem paktu tudi od nove vlade zahtevali odgovore na štiri vprašanja, postavljena prejšnji vladi. Ne bi ponavljali vsega, dovolj je stališče, da socialni pakt ne bo podpisan, če ne bo temeljil na celotnem sistemu kolektivnih pogodb. Vlada naj čimprej pripravi zakon o delovnih razmerjih, ki bo kolektivnim pogodbam dal večjo veljavo. Zakon o najnižjih plačah, in ne več o zjamčenih osebnih dohodkih, naj temelji na novi košarici življenjskih stroškov. Potrebujemo tudi nov zakon o delavskih pravobranilcih in delavskih sodiščih, ki naj ju vlada pripravi po hitrem postopku.

Svobodni sindikati bodo vlado opozorili tudi na zamude pri ustanavljanju Zavoda za zdravstvo, Zavoda za zaposlovanje in Pokojninskega zavoda, kjer se zdaj dogajajo ključne spremembe, zavarovanci pa nanje ne morejo vplivati.

Ena od osrednjih sindikalnih zahtev bo razbremenitev gospodarstva, kar sindikatom predlagajo celo direktorji, ki si v zbornici tega ne upajo na glas zahtevati. Ker oblast delavcu od vsakega zasluzenega dinarja pobira davek, sindikati zahtevajo dosledno pobiranje vseh davkov, za sekanje gozdov pa tudi davek za minulo dveletno obdobje.

Bojkot Srbije in Črne gore povzroča odpovedi naročil in pošiljanje delavcev na čakanje, saj so podjetja tja prodajala bistveno več, kot so kazale analize vlade R Slovenije. Ker nikjer v svetu posledic bojkota ne nosijo le delavci, bodo sindikati zahtevali od države, da se organizira za pomoč podjetjem in jim pomaga tudi z dodatnimi sredstvi.

Svobodni sindikati opozarjajo članstvo, naj ne naseda obljubam pri ustanavljanju podjetij, v kateru vlagajo tujci. Za primer navajajo delavski svet Izolirke, ki je potrdil ustanovitev takšne nove firme. Družbenim sredstvom, ki jih je Izolirka prenesla nanjo, je tujec priznal le deset odstotkov vrednosti, in to mu omogoča, da bo od 200 zdaj zaposlenih delavcev kar 140 moralo na zavod.

Iz vsebine

Poziv tožilcu Antonu Drobniču
(stran 2)

Naše soočanje Veljka Rusa in Jožeta Pučnika
(stran 3)

Glin Nazarje: kako preživeti
(stran 12)

Koliko dolguje vlada upokojencem
(stran 13)

Piše: Vinko Blatnik

Pravica po cerkvenih in posvetnih postavah

Bolj ko se bliža skupščinski dan D, ko bo odločeno, koliko odstotka temu, koliko onemu lastniku odmirajoče (že močno pokradene) družbene lastnine, več je hude krvi (in strahu) med povojnimi razlašenci – da je je bo za njih zmanjkalo. Slovenske Cerkve ni strah – le skrbi za ljudi. O tem je oni dan v Novi Gorici, na poslanskem večeru Boruta Pahorja, dr. Alojzij Šuštar rekel: »Ugotovili smo, koliko premoženja je bilo odvzetega Cerkvi. In če si zdaj prizadevamo, da bi odpravili krivice, gre predvsem za to, da preživimo. Cerkve ne mara nobenega kapitala z namenom, da bi bila kapitalist, ker je sestavni del slovenskega naroda. In kar ima Cerkev, imajo tudi slovenski ljudje.«

»Ne maramo,« je poudaril dr. Šuštar, »da bi bogateli samo eni.«

Tudi kmetje se ne dajo. Da bi prišli do svojih nekdanjih zemljišč in gozdov, so letos aprila ustanovili Zvezo razlaščenih vasi, ki postaja nekakšno slovensko gibanje za odpravo krivic iz preteklosti. Vanjo je že vključenih 20 vasi iz tolminske občine in okoli 40 gorenjskih, za delovanje v njej pa se zanimajo tudi Prekmurci in Notranjci.

In kaj terjajo kmetje? Trdijo, da je slovenski zakon o denacionalizaciji – zaradi strankarskih razprtij – spregledal pravice do vrnitve nekdanje srenjske lastnine kakih 1000 ali celo 2000 slovenskih vasi. Gre za komunsko lastnino, ki so jo vasi pridobile v času avstro-ogrske monarhije, kasneje pa so jo – med obema vojnoma – nasilno podržavili; teh krivic pa zdaj ne odpravljamo, čeprav živimo v času demokratične preobrazbe Slovenije. Zveza razlaščenih vasi se zavzema, da bi vse slovenske občine podprle njene zahteve po spremembi zakonodaje oziroma po dopolnitvi zakona o denacionalizaciji tako, da bi svoje pravice kljub zgodovinski odmaknjenosti lahko uveljavljale tudi vaše skupnosti.

Tak postopek je v republiškem parlamentu že sprožila jeseniška občinska skupščina. Zahteve zveze bo podprla tudi tolminska občina. Medtem ko bodo republiške ustanove »premeleval« možnost za rešitev teh zapletenih problemov, pa je tolminska občina že začela ugotavljati, kako je s sečnjo v gozdovih, ki so bili last vaških skupnosti, kako je z dokaznim gradivom o zemljiščih, ki so bila odvzeta komunam, itd. Občinska uprava prizadetim vasem tudi pomaga pri zbiranju dokumentov.

Ob tem vsesplošnem pehanju za materialno dediščino »real-socializma« (kot kaže, je nekaj le je, sicer bi zanjo ne bilo toliko strankarskega zanimanja) so se končno oglasili tudi Svobodni sindikati (v imenu delavcev). Če družbena lastnina že mora narazen – predlaga Rajko Lesjak, kot smo lahko brali v prejšnji številki DE – jo razdelimo med zaposlene v tovarnah in javnih službah ter upokojemcem. Kdo drug da jo je ustvaril? Od kod ugotovitev, da delavec ne zna ceniti tega, kar mu je »podarjeno«! V nobenem sistemu ni delavcu nič podarjeno. Ali ni krivica, da bi moral delavec kupiti to, kar je že njegovo?

Tako Rajko Lesjak (Svobodni sindikati)!

Ko človek vse te želje, zahteve kandidatov za nove lastnike slovenskega premoženja posluša ali prebira, pride do takšnega sklepa: Kar je od boga in narave dano, je po božjih in cerkvenih postavah že oddano. Zemlja in gozdovi pripadajo Cerkvi in kmetom, tu ni več kaj slepomišiti! A to, kar so po vojni ustvarili delavci, »poštena inteligenca«, komunisti in drugi takšni – samo o tem zdaj že lahko teče pravda. Tako kot so oni takrat prejšnjim bogatim, je treba zdaj tem vse pobrati, podržaviti, razprodati, razdeliti... Drugače ne bo pravice ne na tem ne na onem svetu.

Kartagina mora pasti! je pred tisočletjem kar naprej vzklikal neki gorečnej v rimskem senatu. In se je zgodilo! Zgodovina je zato naša najboljša učiteljica, ker se ponavlja, in ker ima največ učencev v prvem razredu.

Spoštovani!

Berem in berem prispevke v rubriki »Odmevi«, pa kar ne morem verjeti, da Slovenci niti časopisov ne znamo več prebrati. Resnično, kaj naj si sploh mislim ob prispevku gospe članice sindikata vzgoje, izobraževanja in znanosti, pa ob pisanju sindikalnega zaupnika in gospoda, ki si je vzel pravico, da piše v imenu vseh slovenskih delavcev?

Gospa, ki »upoštevam 10 zapovedi« (jih še zna naštet?), je ves zloč zljila na novinarje DE, ki so po njenem krivi za vse grehe v naši družbi za nazaj in naprej: krivice nad delavci, delovanje SSS, nesprejetje zakona o lastninjenju. Zanj je bil torej raj na zemlji v času Peterletove vlade, v času divjega lastninjenja podjetij, ko se je tisoče delavcev znašlo na cesti, v času, ki je dve tretjini Slovencev pahnil na rob preživetja.

DE je vsekoli razgaljal takšne packarije in v njem res nisem našla niti ene besede, ki bi zagovarjala tako početje. »DE torej ni sam sebi namen«: novinarji vendarle niso tako neumni, da bi se po nepotrebnem izpostavljali in tvegali tožbe po sodiščih. S čim torej zavajajo delavce? V »Predvolilni areni«? Rubrika je zastavljena črno-belo in tako jo tudi razumem. Sicer pa gospa tudi rdeče barve ne mara! Rožnatega pa je tako malo, da lahko v tej barvi le še sanjamo. Upam, da je bilo njeno pisanje le »enodneva« vihra, ki se je ob zadnjem povišanju plač

v šolstvu (česar prejšnja vlada ni utegnila!) verjetno že polegla.

Gospod Silvo Potočnik, sindikalni zaupnik (?), se pritožuje nad črno-belimi komentariji, ki da je belo levo, črno desno. Kaj hočemo, sedaj je pač nihanje levo-desno hudo moderno. Veliko »levičarjev« se je v preteklem letu nagnilo v desno, pa se bo znova v levo, če jim bo prineslo koristi.

Nobeno pisanje novinarjev DE me kot bralko še ni užalilo, od kod sindikalnemu zaupniku takšno prepričanje? Humor pa se v DE in KAJU razlikujeta kot dan in noč, tudi vsebinska zasnova teh časnikov je močno različna, zato tu ni primerjave. Sicer pa zadnja stran DE ni namenjena le humorju. »V zasedi« prav gotovo nikogar ne pričakamo z glasnim smehom. Morda pa sindikalni zaupniki delajo tako?

V tretjem prispevku »Odmevov« v 22. številki DE gospod v imenu »drugače mislečih delavcev« (do česar ima samo zase vso pravico – tudi to je demokracija) ugotavlja, da je časopis antireligiozen. Religija v DE res nima kaj iskati! Če si kdo zaželi takšno branje, naj si kupi »Ognjišče« ali pa list krščanskih demokratov, pa morda je še več religioznih časnikov.

Zelo rada bi njegov odgovor na vprašanje, kako smo delavci ideološko opredeljeni. Za ideologijo pa imamo res čas! V boju za preživetje, v vsakodnevem strahu za delovna mesta, v bojazni za svoje podjetje, za čigar razvoj smo se desetletja odpovedovali dobrim plačam, zdaj bi si ga pa radi porabili tisti, ki nimajo za to nobenih zaslug! In nihče nima pravice govoriti ali pisati v imenu vseh delavcev! To malce preveč smrdi po bližnji preteklosti.

Lepo pozdravljeni in kar tako naprej! Z. K.

Poziv tožilcu RS

Tišina roških grobov

V Mariboru je ob dnevu zmage visela zastava v zvezdo. Tista, ki je prinesla svobodo in nas takrat vključila v Evropo. V Kočevju je bil zbor odposlancev; 1943. edinstvena demokratična stvar v zasluženi Evropi. Potem je bil pravni proces proti tistim, ki so se šli vaše straže in belogardizem. Takrat je bila prvič sojena kolaboracija, kvizlinštvo ali še kaj nečednega v odporu zoper tujca.

Slovenski narod se je lahko tisočletje obdržal na prepihu, ker je zmogel svojo samobitnost in boj za svoj obstoj. V septembru 1943

je nastalo domobranstvo. Vse v imenu zaštite ljudi pred komunizmom in nevero. Kolaboracija je doživela svoj drugi vzpon. Ta vzpon je skrit v tišini roških gozdov. Ni bilo moči in ne znanja, da bi premagali sovraštvo. Ne na eni in ne na drugi strani!

Če so v Kočevju osvoboditelji sodili, je bil v Rogu in drugod storjen umor.

Zato, Vas, gospod Drobnič, kot javnega tožilca Republike Slovenije prosim, da sprožite postopke za ta dejanja. Samo pravna država s svojimi akti lahko krona tisto, čemur rečemo človeška sprava. Vi molčite in ne ukrepate. To pomeni, da ne vemo, ali gre za vojni zločin, ki ne zastara, ali za medsebojno obračunavanje civilne narave. Mislim, da je to mnogo bolj pomembno kot organizacija Nova zaveza. Zaradi nas, naših otrok in skupne zgodovine! S spoštovanjem.

Milan Bratec

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije
Območni sindikat Podravja

Skupščini Republike Slovenije in predsedniku skupščine gospodu Bučarju

V skladu z 98. členom Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (Ur. l. RS št. 9/92 z dne 21. 2. 1992) Skupščina Republike Slovenije je v 30 dneh po uveljavitvi zakona (zakon velja do 1. 3. 1992 dalje) imenuje začasno skupščino Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije na predlog gospodarskih zbornic in drugih splošnih združenj, sindikatov, organizacij upokojemcev in invalidov. Skupščina zavoda najpozneje v treh mesecih od dneva, določenega za začetek dela Zavoda (97. člen – Zavod začne z delom 1. 3. 1992), sprejme začasni statut in druge splošne akte, potrebne za uresničevanje obveznega zdravstvenega zavarovanja po zakonu.

Vlada Republike Slovenije je skladno z določili zakona imenovala vršilca dolžnosti direktorja Zavoda, ki organizira in vodi delo Zavoda do konstituiranja začasne skupščine zavoda pod nadzorstvom vlade RS.

Od uveljavitve zakona 1. 3. 1992 je poteklo 90 dni, pa Zavod še vedno vodi v. d. direktor pod nadzorstvom vlade RS.

Ni bila imenovana začasna skupščina Zavoda in ni bil sprejet statut. Zavod razpolaga z velikimi sredstvi, ki jih namensko plačujemo zavarovanci. Sindikati kot zastopniki dela zavarovancev-plačnikov zdravstvenega prispevka smo tudi udeleženi pri upravljanju Zavoda.

Ugotavljamo, da se bodo nekatere bistvene odločitve sprejemale v Zavodu brez tistih, ki so jim zdravstvene storitve namenjene in ki jih tudi plačujemo, torej še pred imenovanjem začasne skupščine. Nerazumljivo nam je, da skupščina RS še ni imenovala članov začasne skupščine Zavoda in tako uresničila nadzor nad porabo denarja in omogočila soupravljanje tistih, ki vse to plačujejo.

Pozivamo odgovorne v Skupščini Republike Slovenije, da storijo vse, da se bodo sprejeti zakoni izvajali, tako tudi zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju.

Pričakujemo, da bo skupščina Republike Slovenije čimprej imenovala začasno skupščino Zavoda za zdravstveno zavarovanje.

Odprto pismo

Izvršnemu svetu skupščine občine Maribor

Svet Območnega sindikata Podravja je ob obravnavi materialno socialnega položaja v Mariboru dne 27. maja 1992 obravnaval tudi določanje cen komunalnih storitev in stanovanjskih najemnin v Mariboru, ki so po odloku vlade Republike Slovenije v pristojnosti izvršnega sveta.

Odlok določa način oblikovanja teh cen, kar pomeni, da so se lahko mesečno zvišale za največ 80 % rasti življenjskih stroškov, z nekaterimi izjemami. To pomeni, da se lahko posamezna cena zviša tudi za dvakratno dovoljeno zvišanje. Tako bi bila ob 20 % rasti življenjskih stroškov skupna dovoljena rast cen 16 %, posamezna cena pa se lahko zviša do 32 %. Podatki v letošnjem letu kažejo, da so bila v občini Maribor upoštevana po odloku vlade Republike Slovenije najvišja možna zvišanja cen, in to z veljavnostjo cen za že preteklo obdobje. Tako je izvršni svet SO Maribor 7. maja 1992 določil cene z veljavnostjo od 1. 4. 1992 dalje in 1. 6. 1992 z veljavnostjo od 1. maja dalje. Vlada Republike Slovenije je v vsebini odloka o načinu oblikovanja cen komunalnih storitev in najemnin (Ur. l. RS št. 5/92 z dne 31. 1. 1992) določila kot izhodišče za povišanje cen rešitev, ki jo je predlagala v pogajanjih za socialni pakt (rast cen največ do 30 % stopnje rasti življenjskih potrebščin v preteklem mesecu). V Mariboru je pomenilo izvajanje odloka to, da je izvršni svet počakal na znan podatek o rasti življenjskih stroškov za pretekli mesec in ga od takrat tudi uveljavil. Rast plač po kolektivnih pogodbah tudi temelji na rasti življenjskih stroškov, vendar z zamikom. Tako je rast življenjskih stroškov v aprilu osnova za povečanje plač za mesec maj in pomeni izplačilo plač v mesecu juniju. Prav tako je omejitve cen v odloku postala pravica, ki se v celoti izkoristi, pri tem pa se ne spoštuje pravne prakse, da sprejete cene veljajo le za naprej ali celo po objavi, nikakor pa ne za nazaj.

Zadnja podražitev, ki jo je sprejel izvršni svet SO Maribor dne 1. 6. 1992, je bila sprejeta na isti način. Pri tem želimo opozoriti, da velja za mesec junij 1992 novi odlok vlade Republike Slovenije, ki izrecno opredeljuje rast cen za mesec junij, in to na cene, ki so veljale in bile tudi uporabljene na tržišču na dan 31. maja 1992, (odlok Vlade Republike Slovenije je objavljen v Ur. l. RS št. 26 z dne 29. 5. 1992). Tako nekatera že odobrena zvišanja cen v veljavnostjo od 1. maja 1992 dalje, ki jih je sprejel izvršni svet SO Maribor, niso v skladu s tem odlokom, ne po višini cene, odstotku zvišanja in ne po datumu uveljavitve.

Že oktobra lani smo na našem sindikatu zahtevali od izvršnega sveta SO Maribor, da določi politiko cen komunalnih storitev in stanarin v odvisnosti od splošne ravni standarda občanov Maribora, kar so zbori občinske skupščine Maribor tudi sprejeli. Politika republiške vlade je januarja 1992 tej zahtevi s sprejetjem odloka sledila, medtem ko so bila vsa zvišanja cen v Mariboru maksimalna in zadnje zvišanje cen 1. 6. 1992 celo v nasprotju z veljavnim vladnim odlokom.

Pričakujemo, da bo izvršni svet SO Maribor takoj obravnaval že sprejete cene storitev in najemnin, da bo pri tem upošteval veljavni vladni odlok in takoj spremenil svoje odločitve.

Metka Roksandič,
predsednica območnega sindikata Posavje

NOVO – NOVO – NOVO – NOVO – NOVO – NOVO – NOVO

Jože Smole:

SPOMINI TITOVEGA SEKRETARJA

JOŽE SMOLE je za osebnega sekretarja Josipa Broza prišel iz novinarskih vrst. Vse niti Titovih stikov so bile v njegovih rokah. Obšla sta ga le ARMADA in KOS.

- Willy Brandt – nemški krediti ali vojna odškodnina
- Gadafi je pustil Tita čakati dve uri
- Kdo je sesual Staneta Kavčiča
- Hlače je nosila Jovanka
- Zakaj Stane Kavčič ni hotel v jugoslovanski politični vrh

Cena knjige je 500 SLT. Knjiga je izšla v založbi ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, kamor tudi pošljite naročila. Telefoni: (061) 321-255, 110-033, 311-956, 313-294

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) izvod(ov) knjige **Spomini Titovega sekretarja**

Naročeno pošljite na naslov:

Ulica, poštna števil., kraj:

Ime in priimek naročnika:

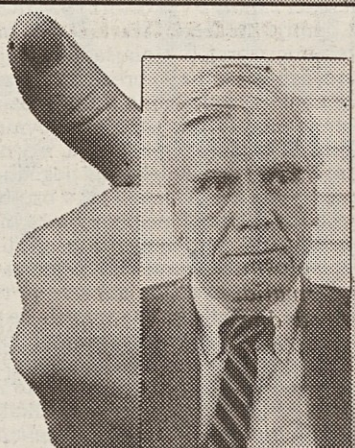
1. Račun bomo plačali v zakonitem roku
2. Kot individualni naročnik bom plačal po povzetju

Kraj in datum Žig Podpis naročnika

predvolilna arena

Za razliko od zahodnoevropskega sveta pri nas socialdemokracija v obliki močne politične stranke ni nikoli pognala močnejših korenin. To zgodovinsko praznino so začutili tudi pretenenti za oblast po padcu različnih oblik socializma in nastala je prava zmeda zelo različnih političnih usmeritev, ki so si želele nadeti socialdemokratsko obleko. Že med obema vojnama je bilo pravih socialdemokratov pri nas malo, po vojni je bil to desni meščanski odklon, ki je socialdemokrate prisilil v prelevitev v komuniste ali pa jih odrazil iz politične arene.

Eden redkih, ki bi jim danes brez pomislekov lahko pritrdili,

Socialdemokrat in ...

da so avtentični socialdemokrati, je zagotovo **dr. Veljko Rus**. Že oče, znani predvojni sodnik, mu je vcepil spoštovanje do pravne države, zato po znanem konfliktu z oblastjo, katere epilog je bil, da je ostal brez profesure, ni igral užaljenca, ampak se zakopal v študije in dosegel zavidljivo znanstveno kariero, ki mu jo brez (političnih) pridržkov priznajo tudi v svetu. Tudi danes mu ne pade na pamet, da bi v politične namene poudarjal svoje nestrinjanje s takratno oblastjo, kar je zlasti pri novih politikih (čeprav pri večini za to ni trdnih dokazov) postalo že obvezna sestavina, ki naj bi opravičevala njihovo oblast.

V tako imenovani slovenski pomladi je postal osrednja figura organiziranja demokratičnih zvez, ki so se kasneje razvile v današnje stranke. Toda njegove do tedaj relativno skupne poti z njimi so se razšle takoj, ko so prišle na oblast. Znale so njegove ostre polemike z »uvoženim« prvakom socialdemokratske stranke dr. Jožetom Pučnikom, čeprav sta (bila) prijatelja še iz časov Perspektiv.

Ce poenostavimo, mu je očital predvsem zanemarjanje programsko političnih usmeritev za izboljšanje kakovosti življenja na račun tega, da se je povezal s povsem politično nenaravnimi zavezniki samo zato, da bi se zavihtel v sedlo nove oblasti. Je tudi eden redkih, ki zares utemeljeno opozarja na nevarnost razraščanja klerikalizma na Slovenskem, pri čemer je na primer njegov »socialdemokratski« prijatelj zamižal na obe očesi.

Pravo njegovo nasprotje, čeprav naj bi oba bila socialdemokrata, je **dr. Jože Pučnik**. Ne le da se razlikujeta po poreklu. Rus je iz stare meščanske liberalne družine. Pučnik pa iz kmečke, očitno sta različna tudi v pogledih na načelnost in moralo v politiki. Res je, da je Pučnik po Demosovem brodolomu v Dolskem, ko je zapustil tudi poveljniško mesto, precej spremenil svoja stališča in jih v mnogočem prilagodil socialdemokratskim zgledom v Zahodni Evropi, toda vrsta njegovih potez ga ne ohranja v najboljši luči. Tudi če pozabimo,

... »socialdemokrat«

da v predvolilnem pohodu na oblast ni izbiral sredstev, da bi očrnil svoje politične rivala, ostane slab priokus, če se spomnimo njegovih neusmiljenih obračunov v lastni stranki, ki so bili daleč od demokratičnosti. Začelo se je s strmoglavljenjem takratnega predsednika stranke Franceta Tomšiča, da bi se Pučniku napravil prostor, in nadaljevalo z izgonom Andreja Magajne iz stranke, ki si je upal potrkati na njegovo socialdemokratsko vest. Pri tem je zanimivo, da večine javnih obtožb na Magajnov račun, ki so omenjale celo kriminalna dejanja, Pučnik do danes ni dokazal. Če ne drugega, sta Tomšič in Ma-

gajna svoje diskusije pogosto začenjala z »mi socialdemokrati«, kar je dr. Pučniku le stežka šlo prek ust. Ni pa ga motilo, ko je, da bi dokazal svojo socialdemokratsko usmeritev, zase rezerviral vse močice izpeljanke imena socialdemokratske stranke, ki bi vsaj od daleč dišale po konkurenci.

Tudi odklik od Demosove koalicije ni niti za dlako spremenil njegovega radikalno odklonilnega stališča do kakršnega koli sodelovanja s prenovitelji, celo za ceno, da bi propadla nova Drnovškova koalicija. Tudi to lahko pripišemo njegovi za uspešnega politika precej neprijetni črti, da je strašno zamerljiv. Zanj so prenovitelji samo bivši komunisti, ki so ga pred desetletji izločili, ker je imel nekatere drugačne poglede od njih in nič drugega. Kot »državotvornemu« podpredsedniku široke koalicijske vlade se mu to utegne še otepati.

B. C.

SLOVENIJA, NAŠE SKUPNO GOSPODINJSTVO

Tak vik in krik se je dvigal ob povišanju učiteljskih plač, kot da so ubogi šolniki resnično krivi za vse naše težave, pretekle, sedanje in prihodnje!

Pustimo pikantne podrobnosti. Kot je, da npr. bivši premier, ki je dobil nezaupnico zaradi neuspehov na gospodarskem področju, javno objavlja pamflete proti novemu premierju. Ali da proti povišanju plač nastopi sindikalist, kar je za pravega sindikalista tako rekoč nepredstavljivo. Menim, da bi moral kdo nastopiti tudi proti vzorcu, ki je zaznaven v vseh odzivih: povečanje plač v družbenih dejavnostih – je enako inflaciji.

Zakaj naj bi bile glede inflacije usodne prav plače v družbenih dejavnostih in, gledano z druge strani, zakaj naj bi bili prav zaposleni v tem sektorju dolžni nositi večje breme, je vprašanje, ki po svoje sodi že na moralno področje. Če pa vzamemo stvar politično, je treba pripomniti, da je bila teza, da so za inflacijo krive plače, pri nas že ničkolikokrat preskušena. Vedno brez uspeha. Realna vrednost plač je padala tudi po 20 % na leto, inflacije pa nismo ukrotili. Delež za t. im. družbene dejavnosti se je v posameznih obdobjih kar drastično zmanjšal, inflacija pa je ostala. Zdaj pa naj bi bilo naenkrat drugače?

Nasploh, velja še enkrat spomniti, da so vsi t. im. socialistični sistemi plače vedno tiščali navzdol. Tudi skupni delež plač in tudi cele skupne porabe je bil razmeroma nizek. Tisto, kar je »žrlo« družbeni proizvod, so bile investicije; delež le-teh je bil v vseh socialističnih državah, vključno z Jugoslavijo in vključno s Slovenijo, precej višji kot v državah s tržnim gospodarstvom. Vendar vse te silne investicije niso mogle zagotoviti razvoja. Socialistični sistem je malikoval vlaganja; vlagal je v zidove, v stroje, pa ni znal in mogel ljudi pripraviti do tega, da bi za temi zidovi in s temi stroji proizvajali kaj dobičkanosnega. Bo že držalo, da je razvoj v glavah! Zdaj, pravijo, smo v postsocializmu. Torej sploh ni logično, da bi vlekli naprej stare vzorce, po sistemu plače dol, da bo šel razvoj gor! Drug argument pri tem je tisto nujno in neobhodno »zategovanje pasu«. Že prav, vendar to malo pomaga, če ni nobenih napreznj, da bi se na drugi strani povečal tudi dohodek. Prišlo je v modo o Sloveniji govoriti kot o »našem skupnem podjetju«. Jaz bi uporabila drugo primerjavo in bi rekla »država, naše skupno gospodinjstvo«. Kaj stori gospodinjstvo, če se znižajo dohodki? Ukrepa v dveh smereh: varčuje in mobilizira dodatne vire. Vsakdo ve, da je varčevati možno do neke meje, kadar pa prideš do tja, vsa prizadevanja ne prinesejo nič več. Na primer: če ves mesec ne prižgem luči, me elektrika še vedno stane 700 tolarjev. Če niti enkrat ne dvignem telefonske slušalke, plačam naročnino. Itd. Itd. Podobno bi se dalo reči za državo. Če za en mesec ne bo izplačala niti plač niti pokojnin – podobne stvari si včasih privoščili nekoč nam draga Jugoslavija v podobi svojega preostanka, pa vidimo, da ni ukrotila ne inflacije ne drugih problemov – ne bo s tem rešila nič bistvenega. Storit mora nekaj na strani dohodka, odpreti kakšno možnost za mobilizacijo novih virov. Glede tega se mi zdi, da je vladina odločitev, da bo spoštovala zapisana pravila – tudi glede plač – odločno pozitivno dejanje. Pozdraviti bi bilo treba odločitev, da se bo vlada takoj šla pogajati s sindikati (ki jih je, mimogrede, prejšnja vlada tako globoko prezirala, da se je komaj pripravila do pogovora z njimi) in da bo sporazumno uveljavila nova pravila. Mislim, da je spoštovanje dogovorjenih pravil bolj bistveno kot tak ali drugačen odstotek mesečne inflacije. Tudi strokovnjaki vedno poudarjajo, da je pomemben delež inflacije v bistvu psihološki; gre za problem nezaupanja, za problem inflacijskih pričakovanj, ki so eden od spodbujevalcev inflacije. Vlada, ki sprejema odločitve, ki jih potem sama ne spoštuje, po mojem razpihuje ravno to žarišče inflacije. Vlada, ki bi uspela utrditi zaupanje – česar se seveda ne da izraziti v odstotkih – bi po mojem zadala inflaciji izjemno težak udarec.

Še toliko bolj se mi zdi to pomembno, ker sem prepričana, da Slovenije ne bodo rešili ne taki ne drugačni dedki Mrazi z veliko mošnjo, pa naj se jim reče darežljivi tuji vlagatelji ali pa bogati tuji slovenskega porekla. Rešili jo bodo njeni lastni »mali« ljudje! Tisti mali ljudje, ki bodo svoj pazljivo privarčevani tolar raje kot v tujo banko ali v devizno nogavico vtaknili v slovenski razvoj, ker bodo prepričani, da jim bo to prineslo vsaj skromen dobiček. In če vlada uspe ustvariti to prepričanje, je opravila ogromno. Nočem trditi, da povečanje plač v družbenih dejavnostih ne bo inflacije dvignilo za kak odstotek. Trdim pa, da je mesečni odstotek inflacije varljiv in nebiten podatek, če za njim ne stoji kakšna odprta pot v razvoj.

Zdaj bi še enkrat rekla: razvoj je v glavah! In ker je tako, najbrž tudi prosvetnikom, zdravstvenikom itd. itd. ne bi smeli toliko oponašati njihovih plač; imajo več opravka z glavami, kot si mislimo.

Marija Cigale

ki so že doslej uspeli svoj družbeni položaj materializirati z »zakonsko« speljanimi divjimi privatizacijami, lažnimi stečaji »svojih« podjetij, z najemom stoletnih kreditov ipd.

Omenjena(e) stranka(e) se ne bo(do) gibala(e) na ravni razrednega boja ali celo kakšne množične revolucionarne organizacije, pač pa organizacije, ki ji bo temeljno merilo dobro življenje vseh državljanov. Možno je, da bo prišlo do političnega združevanja, ki bo vodilo v druge razsežnosti politične mobilizacije ljudi. Pri tem seveda ne bo šlo za napade na določene že uveljavljene oblastne polo-

žaje sedanjih strank na Slovenskem, pač pa za doseganje ustreznega števila glasov v parlamentu, ki bo zagotavljal upoštevanje interesov teh skupin ljudi pri določanju ekonomske, socialne in razvojne politike te majhne države.

Da se je parlamentarna strankarska politika močno oddaljila od zunajparlamentarnega življenja, bodo te stranke morale dokazati prav na volitvah. Volitve bodo tisti preizkus, ki jim bo hkrati odmeril tudi moč institucionalnega vpliva na politiko. Če se jim bo pri tem pridružil še kdo, tem bolje za večino.

Branka Preželj

KAR NI DESNO, ŠE NI SAMO PO SEBI LEVO

Dinamika strankarske konkurence na slovenskem političnem trgu je v zadnjih mesecih večino parlamentarnih strank v njihovi kratkoročni strateški usmerjenosti v volitve programsko približala »politični sredini«. To ne nazadnje velja tudi za krščanske demokrate in Slovensko ljudsko stranko, ki hitijo ustanavljati nekakšne »delavske« frakcije. Stranke, zlasti tiste »čisto« sredinske kot tudi tiste doslej bolj »levo« sredinske, so tako v svojem organizacijsko modernizacijskem prilagajanju in v svoji konkurenčnosti na že tako prenapolnjenem socialdemokratskem prostoru izgubile potrebno, za volice oprijemljivo identiteto, družbeni položaj in programu prilagojen sistem vladanja. To vsekakor velja tudi za Liberalno demokratsko stranko, ki ji je uspelo vsaki stranki vladne koalicije odvzeti nekaj njene identitete. Ljudje so pričeli poenostavljeno razmišljati o tem, da kar ni desno, je levo, da smo za »desno« Demosovo vlado sedaj dobili »levo« Drnovškovo vlado. Takšna polarizacija političnega prostora pa ljudem hkrati vse bolj onemogoča povezati svoj družbeni položaj s svojo politično orientacijo. Parlamentarne stranke taktično oblikujejo svoje programe tako, da bi bile izvoljene od vseh. Pa tudi volilno zakonodajo vse bolj približujejo tej polarizaciji, ki bo slejkoprej privedla do nastanka treh, štirih močnih strank, ki si bodo delile slovenski prostor. To je hkrati tudi edini način, da prisilijo v koalicije manjše stranke, tudi tiste, ki se šele profilirajo, in si tako tudi za naprej zagotovijo pre-

vlado na svojem delu političnega prostora.

Večino parlamentarnih strank pa ob tem posebej bremeni dejstvo, da so izgubile občutek za realne življenjske položaje ljudi in posameznih družbenih skupin in da vidijo le glasove volilcev. Zato prav v tem predvolilnem obdobju hitijo v svoje programe uvrščati skrb za delavce, brezposelne, upokoјence, mladino in druge.

Prav slednja ugotovitev pa je tudi vzrok, da se je v preteklem obdobju na slovenski politični sceni pojavila nekakšna »reakcija« na obstoj strankarsko politično strukturo, še posebej na bivšo Demosovo politiko v obliki »masivnih« stanovskih gibanj, kot sta zlasti Delavska stranka Slovenije in Demokratična stranka upokoјencev.

Značilno za te stranke je, da v svojih programih izhajajo iz interesov in potreb ljudi, ki jih strankarski oblastni boj za izvajanje državne oblasti vse bolj potiska na rob družbe, ki je izgubila svojo civilnost in postaja vse bolj politična, v oblasti dražje in že obstoječih parlamentarnih strank. Interesi in potrebe teh skupin ljudi pa niso naravnani le na preživetje in ohranitev dostojanstva, ampak tudi na možnost vplivanja na svoj ekonomski, socialni in družbeni položaj.

Te skupine ljudi, znotraj katerih prevladujejo različna svetovnonazorska prepričanja, pa imajo še posebej razvit »instinkt« za vsakokratno izboljšanje svojega materialnega položaja tik pred volitvami. Vladni ukrep povišanja plač zaposlenim v posameznih

družbenih dejavnostih bi vsekakor lahko označili za takšen populistični kratkoročni cilj, ki pa se je sprevrgel v »spodrslijaj« z nepredvidljivimi posledicami za njeno nadaljnje vladanje. Njeno sklicevanje na to, da so ji vse skupaj podtaknili, in iskanje žrtvenega jagnjeta ji vsekakor ne moreta biti v čast, saj je tovrstni ukrep sprejemala z lastno »glavo« in ob »proračunski« realnosti umetno zadrževanih stečajev podjetij, naraščanja števila brezposelnih (tistih z »materialnimi« pravicami in tistih »brez« njih) in ne nazadnje tudi naraščanja števila beguncev. Liberalne, socialdemokratske vlade v Evropi si kaj takega nikdar ne bi privoščile, ampak bi si prizadevale breme prehoda v nov ekonomski sistem bolj enakomerno in bolj »pravično« porazdeliti med člane svoje družbe.

Podobno je tudi z zakonom o lastninjenju podjetij. Predlog vlade o brezplačni razdelitvi 20 odstotkov delnic podjetij (certifikatov) med polnoletne državljane Slovenije lahko razumemo le kot pesek v oči vsem zaposlenim in upokoјenim. Odstotki delnic, ki naj bi jih brezplačno razdelili, so postali ta isti hip tudi predmet političnega barantanja strank in odmerjanja vrednosti (predvolilne) državljanskih duš (beri volilcev). Stranka demokratične prenovе je to vrednost dvignila na 25 odstotkov, pri tem pa so ji ponagajali krščanski demokrati, ki si kot opozicija sedaj seveda to lahko privoščijo in slovenskim državljanom odmerili kar 60 odstotkov (še ne uradno, seveda). Svobodni sindikati so bolj realni in oce-

njujejo, da bi lahko iztržili celo 45 odstotkov v danem razmerju parlamentarnih sil. Žalostno pri tem je predvsem to, da so člani, vsaj večina izmed njih, sedanje vladne koalicije taisti ljudje, ki so dolga desetletja prisegali na sistem samoupravljanja in spoštovali zakon družbene lastnine. Če so podprli sprejem zakona o denacionalizaciji, ki vrača premoženje vsem razlaščenim po drugi svetovni vojni, bi morali sedaj podpreti zakon o lastninjenju podjetij, ki bi v nekaj možne pravičnosti vrnil premoženje vsem zaposlenim, ki so ga, tudi ob osebnih odrekanih, ustvarjali v sistemu, ki jim je dal ne le pravico do dela, ampak tudi pravico lastništva in upravljanja družbene lastnine. Teh pravic retroaktivno delavcem in upokoјencem ni moč vzeti, vsaj če smo pravna država, ne.

Omenjene izvenparlamentarne stranke, ki nimajo moči vladanja, imajo pa politično moč gibanja, bi morale ob pomoči slovenskih sindikatov delavcem in upokoјencem prav pri tem zakonu izbojevati položaj ekonomske, socialne in politične protisile. Življenjski interesi, ki jih brani ta stranka, temeljijo na novi družbeni in ekonomski skupnosti, ki šele nastaja. Ni dvoma, da se bodo ti interesi v prihodnje še učinkoviteje organizirali in izoblikovali svojo identiteto na podlagi skupne prizadetosti ter oblikovali stranko(e) novega tipa v boju proti posledicam prihajajoče kapitalistične družbe, družbe dveh svetov, bogatih in revnih. S takšnim zakonom o lastninjenju, kot ga ponujajo obstoječe stranke, bodo namreč bogateli že bogati, tisti,

PESTRI MEDNARODNI STIKI ZSSS

V tednu, ki je za nami, so se mednarodni stiki Zveze svobodnih sindikatov Slovenije kar vrstili. Tako je v ponedeljek predsednik ZSSS Dušan Semolič sprejel predstavnika Mednarodne konfederacije svobodnih sindikatov - ICFTU Davida Slaimana. To je mednarodna sindikalna organizacija, v katero so vključene sindikalne organizacije iz 104 držav s skupaj 108 milijoni članov. Namen obiska Davida Slaimana je bil dobiti vse potrebne informacije o Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije, njeni organiziranosti, načinu včlanjenja, financiranju in o problemih, s katerimi se ukvarja.

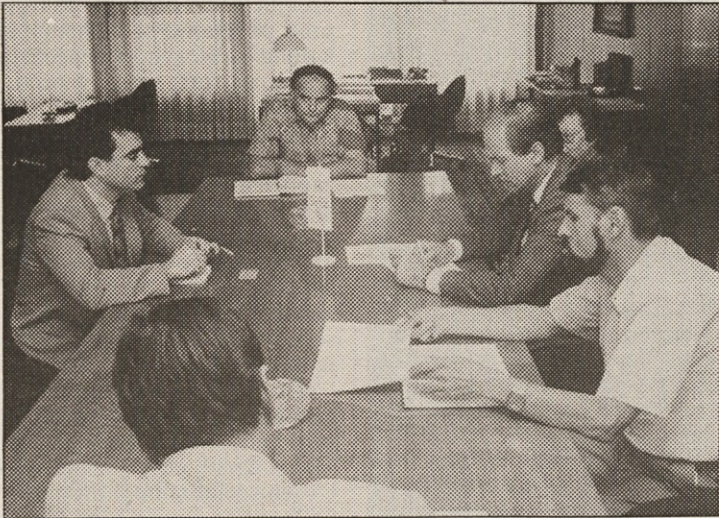
Vse to bo posredoval vodstvu ICFTU, ki se bo na podlagi tega odločilo o programu pomoči in sodelovanja. Poudaril je, da v članstvo ICFTU ne sprejmejo nobene sindikalne organizacije iz Vzhodne Evrope, ki se ni preobrazila. Ta preobrazba pa mora potekati od članstva navzgor. ICFTU je že včlanil sindikalne organizacije iz Bolgarije, Romunije, Poljske in Češko-Slovaške federacije.

Kot zanimivost je David Slaiman izpostavil, da ICFTU ne podpira sindikalnega pluralizma, saj, kot je dejal, delavci mislijo, da se gredo pluralizem, v resnici pa je to razdrobitev. Delavci se tega ne zavedajo, delodajalci pa to s pridom izkoriščajo. David Slaiman je na koncu pogovora dejal, da bo

organizaciji ICFTU priporočil, naj člani njenega vodstva čimprej obiščejo ZSSS.

V torek se je na povabilo predsednika avstrijskih sindikatov OGB za Koroško Adama Unterriederja mudila na krajšem obisku v Celovcu delegacija ZSSS pod vodstvom njenega predsednika Dušana Semoliča. Predsednika Adama Unterriederja in sekretarja Gerharda Hausenblasa so zanimalo predvsem trenutne gospodarske, socialne in politične razmere v Republiki Sloveniji, odnos Zveze svobodnih sindika-

tov Slovenije do njih in glavne aktivnosti ZSSS. Kot poseben problem je bilo omenjeno zaposlovanje slovenskih delavcev v avstrijskih podjetjih na »črno«. Obe strani sta izrazili interes, da se to vprašanje ustrezno uredi, saj so ti delavci trenutno brez zaščite. Delegacija ZSSS si je ogledala tudi prostore koroškega parlamenta in poslanskega kluba socialdemokratske stranke, predsednik ZSSS Dušan Semolič pa je na koncu pogovorov povabil predstavnike OGB Koroške na obisk v Slovenijo.

Na skrajni levi David Slajman v pogovoru z vodstvom ZSSS.

DELOVNA SODIŠČA NAMESTO SODIŠČ ZDRUŽENEGA DELA

Delovna skupina pri vladi Republike Slovenije je prejšnji mesec pripravila delovno besedilo zakona o delovnih in socialnih sodiščih. Če bo zakon s tem besedilom pravočasno sprejet, bodo do konca letošnjega leta prenehali delati sodišča združenega dela in druga samoupravna sodišča in namesto njih nastala nova državna sodišča. Zakon bo odpravil sodišča združenega dela, ki imajo po uradnih podatkih dveletni delovni zaostanek. Ta je nastal zaradi povečevanja števila delovnih sporov, ki so posledica zmanjševanja pravne varnosti delavcev, in zaradi kadrovske vrzeli na sodiščih, kjer bi moralo biti za četrtino več sodnikov. Sodišče združenega dela v Kopru, ki je sodnike dolgo iskalo z razpisi, že nekaj mesecev nima niti enega sodnika, ki bi lahko vodil sodne razprave.

Poročilo sodišče združenega dela ugotavlja velik porast števila sporov v letu 1991, ki se večinoma nanašajo na prenehanje delovnega razmerja delavcev, ki so trajni presežek. Sodišča dobivajo v obravnavo tudi množične spore sto in več delavcev, ki se pritožujejo zaradi plače, odpravnine, regresa in drugih zadev.

Sodišča združenega dela imajo takšne težave zato, ker

so usposobljeni sodniki od njih odšli na bolj donosna delovna mesta. Na sodiščih v Ljubljani in Mariboru je toliko nerešenih zadev, da jih ne bo možno rešiti v nekaj letih, tudi če sodišča ne bodo dobila novih sporov. Sodnik na prvi stopnji naj bi po normi rešil 13 zadev na mesec. Šest sodnikov ljubljanskega sodišča lahko v letu dni reši le kakšnih 800 od več tisoč zadev, ki jih imajo sodniki v mapah, predalih in zaprašenih omarah.

V oči bode mnenje sodnikov združenega dela, da sindikalni odvnetiki in strokovnjaki delavcev ne zastopajo kvalitetno in da za to vlogo tudi niso dovolj usposobljeni. Sodišča se pritožujejo tudi nad omejeno vlogo inšpekcije dela, ker ne preprečuje nepravilnosti niti pri zasebnikih in manjših podjetnikih. Posebno poglavje tega poročila so ugotovitve, da je delo sodišč združenega dela oteženo, ker Slovenija nima zakona o soupravljanju delavcev in prihaja do številnih nejasnosti glede pravice delavcev do soddločanja. Sodniki ne vedo, ali pomeni načelna pravica delavcev do soddločanja bistveno kršitev postopka na primer pri odpustitvi delavcev.

Sodniki združenega dela se zavzemajo tudi za zakon ali drug predpis, ki bi uredil vprašanje reprezentativnosti sindikatov. V poročilu ugotavljajo, da v podjetjih nastaja sindikalna konkurenca in da

V sredo sta predsednik ZSSS Dušan Semolič in sekretar ZSSS Rajko Lesjak sprejela delegacijo italijanskih sindikatov CGIL iz Rima. Delegacijo je vodil vodja mednarodnega oddelka CGIL Antonio Lettieri. Vse tri italijanske sindikalne konfederacije so pred kratkim sprejele skupni dokument. Italijanski sindikati so prepričani, da sindikalne organizacije bivših jugoslovanskih republik ne smejo biti obremenjene z nacionalizmom in politiko svojih vlad, razmišljati morajo o prihodnosti v duhu delavske solidarnosti. Zato menijo, da bi se morali voditelji sindikatov vseh bivših jugoslovanskih republik sestati in se dogovoriti, kako zaustaviti vojno na Balkanu. Italijanski sindikati so med svojim članstvom sprožili akcijo, s katero bodo poskušali zbrati milijardo lir za pomoč beguncem iz Bosne in Hercegovine. V zvezi z odobreno pomočjo italijanske vlade za te begunce (120 milijard lir) pa so pregledali ustanovitev skupne komisije, v kateri bi bili predstavniki italijanskih sindikatov in slovenskih in hrvaških sindikalnih zvez.

Ta komisija naj bi nadzorovala porabo odobrene pomoči. Delegacija CGIL je nato nadaljevala pot v Zagreb. Naslednji dan pa se je seznanila z razmerami v begunskem taborišču v Črnomlju.

Pavle Vrhovec

zaupnike postavljajo organi izven podjetij in zavodov.

Delovno besedilo zakona o delovnih in socialnih sodiščih predvideva organizacijsko samostojna sodišča v Ljubljani, Kopru in Mariboru z oddelki v manjših krajih. Za socialne spore naj bi bilo pristojno le ljubljansko sodišče. V Sloveniji bi po tem zakonu imeli le eno pritožbeno sodišče, vrhovno sodišče pa bi odločalo o izrednih pravnih sredstvih.

Z novim zakonom bomo dobili tudi nove sodne senate, ki bodo sestavljeni paritetno iz zastopnikov delodajalcev in delojemalcev. Predstavniki sindikata, ki ima pooblastilo delavcev, naj bi imel pred sodiščem enaka pooblastila kot odvnetik z licenco. Za spore iz kolektivnih pogodb, ki so veljavne za območje Republike Slovenije, naj bi bilo pristojno delovno in socialno sodišče v Ljubljani. Za druge kolektivne pogodbe pa bo pristojno sodišče, ki je krajevno pristojno za delodajalca. Zakon pravi, da bo sodišče obravnavalo kolektivne spore, če ne bo uspel postopek pomiritve oziroma arbitraže, zapisane v kolektivni pogodbi.

Predsedstvo ZSSS je podprlo predlog za čimhitrejši sprejem zakona, ki bo zagotovil sodno varstvo pravic delavcev iz dela. V stališčih poudarjajo, da se dostopnost sodnega varstva ne sme zmanjšati, zato naj bi se sedanja mreža sodišč združenega dela ne krčila. Sodnike porotnike naj bi po mnenju Svobodnih sindikatov predlagali sindikati, ki imajo status reprezentativnosti.

Najpomembnejši predlog Svobodnih sindikatov je verjetno ta, da naj bi bilo dokazno breme na podjetjih oziroma delodajalcih, zlasti če gre za prenehanje delovnega razmerja. Takšno ureditev predvideva zakon o delovnih razmerjih in tudi mednarodna konvencija št. 158. S tem predlogom je povezano tudi stališče, da naj bi delavci kot udeleženci sporov ne plačevali sodnih taks.

Svobodni sindikati menijo, da je treba v zakonu temelji-

Regres brez stavke

Sindikat delavcev železniške dejavnosti Slovenije je na tiskovni konferenci 2. junija v prostorih poslovne zgradbe ŽG Ljubljana sporočil, da 3. junija ne bodo stavkali. To novico so državljani in delavci pri železnici sprejeli z olajšanjem, saj prvim ni bilo treba iskati drugega prevoza, drugi pa so brez stavke vsaj delno dobili tisto, kar so zahtevali. Še najmanj zadovoljna je vlada oziroma ministrstvo za promet in zveze, ker je moralo popustiti stavkovnim zahtevam in po dvehurnih pogajanjih, ki so potekala 2. junija, skleniti kompromis z vsemi štirimi sindikati, podpisniki kolektivne pogodbe. Ta kompromis pa je: višina regresa zaposlenih pri železnici bo v bruto znesku 42.600 tolarjev, izplačali pa ga bodo junija. Omenimo, da bi morala biti višina regresa enaka povprečni plači v podjetju za prejšnji mesec (to je bruto 55.000 tolarjev), izplačan pa bi moral biti do konca maja.

Poleg te stavkovne zahteve je vlada izpolnila tudi zahtevo za dvig osebnih dohodkov. To je storila že prej, ko je dvignila plače zaposlenim v družbenih dejavnostih, kamor spadajo tudi železničarji. »S tem kompromisom so odpadli tudi razlogi za nadaljnje vztrajanje pri stavki.« je tiskovno konferenco končal Cveto Zrimšek. Pri tem pa je opozoril, da ta sklep velja le za njihov sindikat, čeprav bodo tudi drugi verjetno odstopili od napovedane stavke.

R. P.

Delavci Ingradra stavkajo

Da se z molčanjem in tihim prenašanjem usode ne da opozoriti nase, ugotavlja mnogo delavcev po vsej Sloveniji. Čedalje več se jih odloča s stavko interjati, kar jim pripada. Zanj so se odločili tudi delavci gradbenega podjetja Ingrad iz Celja.

Dne 27. maja se je ob osmih zjutraj sestel stavkovni odbor in sklenil, da bodo vsi v podjetju prenehali delati in stavkali toliko časa, dokler ne bodo dobili plač za april. Stavkovni odbor je poleg tega postavil še naslednje zahteve: takojšen sklic skupščine ali delavskega sveta, plača po kolektivni pogodbi, izplačilo do 18. v mesecu, izplačilo regresa, izdaja listin za manj prejete osebne dohodke, boljše informiranje delavcev in sprememba odnosa do sindikata. Hkrati so tudi izrekli nezaupnico vodstvu podjetja. Stavka se je nato 29. maja tudi začela, vendar se je isti dan tudi končala, saj je stavkovni odbor z vodstvom podjetja dosegel nekakšen sporazum, po katerem naj bi vsem zaposlenim izplačali vsaj zajamčeni osebni dohodek. Dogovorili so se tudi o umiku nezaupnice direktorju, ki naj bi v roku treh mesecev opravil vse potrebno za reorganizacijo podjetja. Kazalo je, da so se s tem dogovorom stvari v Ingradu vsaj malo odpletle in pomirile, še posebej, ker so delavci že isti dan začeli spet delati. Pa niso dolgo delali. Že v ponedeljek, 1. junija se je spet vse zapletlo. Stavkovni odbor je namreč tega dne obravnaval mnenja delavcev o doseženem sporazumu in na podlagi njihovih mnenj spet zaostri zahteve. Ponovno je zahteval odstop direktorja, poleg tega pa tudi posredovanje ustreznih družbenih organov (SDK, UNZ in družbenega pravobranilca).

Kakšen bo konec, boste lahko prebrali v naslednji številki DE. Napovedana so že nova pogajanja med vodstvom podjetja in stavkovnim odborom.

R. P.

teje opredeliti kolektivne spore in pojasniti izraz industrijske akcije, ki menda pomeni zlasti stavko. Dodajajo, da naj bi se tudi spori iz štipendijskih in pripraviških razmerij reševali na teh sodiščih.

V nasprotju z ugotovitvami sodnikov združenega dela Svobodni sindikati ugotavljajo, da so sindikalne pravne službe dovolj učinkovite in da zato ne morejo pristati, da bi pravico do zastopanja delavcev imeli le odvnetiki. Poudarjajo, da so lahko zagovorniki tudi specialisti drugih strok.

O besedilu zakona so razpravljali tudi sodniki različnih sodnih ustanov in drugi strokovnjaki. Iz pripomb, ki jih ni prav veliko, nastaja mnenje, da bo zakon okrnjen, ker ne bo temeljil na predpisih, ki jih Slovenija še nima. Strokovnjaki najbolj pogrešajo zakon o soupravljanju in zakonodajo o družbah. Omenjajo tudi predpis, ki bi naj uredil reprezentativnost sin-

dikatov. Še vedno veljavni zakon o stavkah iz bivše SFRJ bi bilo treba bistveno spremeniti.

Vse naštetu lahko povzroči odložitev oziroma zavlačevanje sprejema predpisa, ki je delavcem nujno potreben, ker so sodišča združenega dela danes le nekakšna našagana veja, ki lahko odpade zaradi množice tistih, ki se nanjo v stiski obešajo. Mislimo, da bi bilo bolj prav, da se zakon o delovnih in socialnih sodiščih čimprej sprejme, tudi če omenjenih predpisov še ne bomo dobili in tudi če bo treba ta zakon kmalu dopolnjevati. Dokaz za takšno mnenje je tudi manjkajoči zakon o reprezentativnosti sindikatov, saj Neodvisnost kljub temu, da nima zakonskega kritja, uveljavlja reprezentativnost na Konferenci mednarodne organizacije dela in pri oblikovanju organov zavoda za zaposlovanje, zavoda za socialno varstvo in pokojninskega zavoda.

Franček Kavčič

Z obiska sindikalne delegacije iz Moskve

Na obisku v Sloveniji je delegacija sindikata tovarne ZIL iz Moskve, ki že več let tesno sodeluje s tovarno TAM iz Maribora. Delegacijo je sprejel tudi predsednik SKEI Albert Vodovnik.

VSAK DAN V VEČERU

VELIKA NAGRADNA IGRA

VEČ VEČ VEČER

1500 IN VEČ NAGRAD

Renault 5, pohištvo, televizorji, pralni stroji, mali gospodinjstvi aparati, vrtni kamini, armature, svetila, trezorji,...

Vsak teden nova priložnost za bralce Večera!

Nagrade tedensko, VEČJE mesečno, še VEČJE v super nagradnem žrebanju!

Vse o nagradni igri in nagradah vsak ponedeljek v dnevniku Večer!

JEKLO TEHNA | **AVTOHIŠA** | **RENAULT**

1000 LITRAVNA 12 MARIBOR | **AVTO ZINJENJA**

VEČ VEČ VEČER

Pred sejo sveta Zveze svobodnih sindikatov

ČAS ZA POVEČANJE PRITISKA SINDIKATOV NA VLADO

Svet Zveze svobodnih sindikatov bo 9. junija obravnaval materialni in socialni položaj delavcev. V gradivu za sejo med drugim piše, da pravna varnost delavcev še nikoli ni bila na tako nizki ravni kot zdaj, saj so povsem podrejeni delodajalcem. Plače delavcev so za polovico manjše kot leta 1979. Aprila letos je bilo na zavodu prijavljeno 95.875 iskalcev zaposlitve. Na enega upokojenca imamo le še 1,82 zavarovanca. Dve povprečni plači zadoščata le za kritje nučnih življenjskih stroškov 4-članske družine. Vlada Lojzeta Peterleta pa je po teh negativnih podatkih in težkih ocenah v svojo informacijo 7. maja zapisala, da socialni položaj ni zavidljiv, še posebej v tistem delu gospodarstva, ki je izgubilo trge in ki nima ustreznih programov.

Ob vsem tem bodo Svobodni sindikati razpravljali tudi o odnosu do nove slovenske vlade in metodah sindikalnega dela v razmerah, ko se položaj delavcev še naprej slabša. Bolj kot levite na račun vlade Janeza Drnovška, lahko na seji pričakujemo analizo tega, kar v zvezi z zahtevami ni naredila prejšnja vlada Lojzeta Peterleta, ki je po mnenju sindikatov najbolj odgovorna za katastrofalni položaj delavstva. Svobodni sindikati ne bodo mogli mimo ugotovitve, da se vlada dve leti ni odzvala na njihove zahteve in jih priznala za enakovredne partnerje. Ves čas so zahtevali razvojni in socialni program in strategijo ekonomske politike. Te dni bodo lahko povedali, da vlada ni imela niti programa, po katerem bi blažila tegobe delavcev in njihovih družin, ki so bile posledica težav v podjetjih zaradi prehoda iz dogovorne v tržno ekonomijo. Vlada Lojzeta Peterleta je ob slabšanju gospodarskih in socialnih razmer začela razmišljati o socialnem partnerstvu potem, ko ji je idejo s pomočjo neodvisnih strokovnjakov vsilil France Bučar, predsednik skupščine R Slovenije. Svobodni sindikati so že večkrat povedali, da se je zamisel izjalovila, ker vlada sindikatov in gospodarske zbornice ni hotela priznati za enakopravne partnerje.

Podpora slabim direktorjem

Vlada je neprestano podarjala, da gradi pravno državo, pozabljala pa je na zaščito zaposlenih in tistih, ki so izgubili delo. Nova oblast je v teh dveh letih zavestno postavila na stranski tir institucije iz prejšnje ureditve in namesto njih ni razvila novih. Mislimo na družbene pravobranilce samoupravljanja, ki jih v Sloveniji več ni niti deset in nimajo skoraj nobenih pristojnosti. Gre tudi za sodišča združenega dela, ki bi za reševanje že pripadlih zadev, te imajo svetniki že v mapah, potrebovala več kot dve leti trdega dela. Zamrla je tudi inspekcija dela, ki ni sposobna niti ugotavljati, kaj šele preganjati tiste, ki delavcem kratijo pravice iz dela. Vlada v uvodoma omenjeni informaciji ponuja mnenje, da bi red na tem področju zdravil le posledice, ne pa odpravil vzroke za takšno stanje. Mislimo pa, da nered na področju varstva pravic delavcev objektivno omogoča, da se problemi gospodarjenja in vodenja podjetij rešujejo le na koži delavcev in da podjetja kljub temu ne morejo iz rdečih števil. Svobodni sindikati nimajo nobene druge izbire, kot povečati pritisk na vlado za ukrepanje na področju, ki so ga prejšnji oblastniki zanemarjali na račun doseganja osamosvojitvenih ciljev.

Strokovne službe Svobodnih sindikatov (zlasti pravniki) so v letu 1991 pomagali 25.000 članom pri iskanju pravic iz dela. Večinoma je šlo za kolektivna odpuščanja in nezakonita prenehanja delovnega razmerja, manj pa za izplačila OD in druge denarne zahteve delavcev. Strokovne službe so ugotovile, da imajo poslovodni delavci kljub neresenemu lastninskemu vprašanju prevelike pristojnosti in absolutno oblast. Svobodni sindikati nimajo nobene mož-

formaciji vlade Republike Slovenije dobiva denarno nadomestilo oziroma pomoč kar 45 odstotkov prijavljenec na zavodu. Če jih prištejemo k upokojemcem, je razmerje med zavarovanci in zavarovanimi 1:1,74. Uradnih podatkov o številu še zaposlenih delavcev, ki začasno čakajo na delo, ne poznamo, saj jih nihče ne zbira. Če pa je le-teh sto tisoč, smo se približali družbam 21. stoletja, kjer bo en zaposlen preživljal še enega brez dela oziroma upokojenca. Takšno stanje na področju zaposlenosti in nezaposlenosti onemogoča uveljavljanje učinkovitih ustanov socialnega zavarovanja, ki so začele delati v letošnjem letu. Sindikalna analiza kaže, da skoraj polovica prijavljenec na zavodu nima nobene strokovne izobrazbe, in zaradi tega ne morejo dobiti drugega dela. Statistika ne daje podatkov o nacionalnosti brezpo-

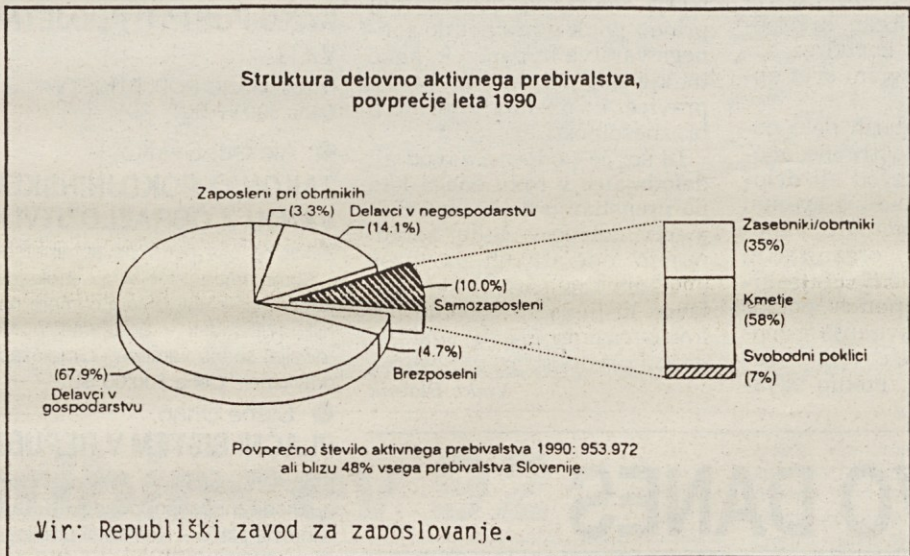
pomanjkanju denarja že zdaj, delajo zavodi za zaposlovanje. Pri zaposlovalnih strokovnjakih je že prevladala miselnost, da je treba ljudem dajati nova znanja za delo, in jim omogočiti, da na tej podlagi konkurirajo za novo delo. Svobodni sindikati bodo morali članstvo poučiti in prepričati o nujnosti stalnega dodatnega izobraževanja, saj brez tega nihče ne bo mogel ohraniti zaposlitve. Prav zaradi tega bodo morali obnoviti tudi strokovno delo na tem področju v lastnih vrstah. Izplačane pokojnine so v letu 1991 dosegle v povprečju dve tretjini plač, kar je precejšnje zmanjšanje v primerjavi z izplačili v letih 1987 do 1990. Varstveni dodatek je marca letos sprejemalo kar 58.000 upokojenec. Ob vseh teh podatkih se zdi smešno, da vlada v svoji informaciji trdi, da se je gmotni položaj upokojenec s prvim aprilom zaradi

vsem njihovim naporom plače še naprej realno zmanjšujejo. Vlada ugotavlja, da so bile plače decembra 1991 realno za polovico manjše kot v povprečju leta 1990. V gradivu sindikalne strokovne službe piše, da realne plače zdaj znašajo v povprečju le 300 DEM, ob podpisu kolektivne pogodbe pred dvema letoma pa so zaposleni povprečno prejeli po 700 DEM. Sindikalna strokovna služba ugotavlja, da se zaradi tega povečuje nezaupanje zaposlenih v kolektivne pogodbe in tudi v sindikate in širijo zahteve po enakih plačah. Avtorji sindikalne analize sklepajo, da delavci s tem pravzaprav izražajo nezaupanje v ekonomsko politiko naše mlade države. Plače po kolektivni pogodbi je treba priznati za proizvodni strošek, sicer bomo v naši državi kmalu lahko prerezoporejali le revščino in delavci bodo izgubili vse motive za delo.

1991 le štirikrat povečala višino zajamčenih OD.

To vprašanje je bilo eno od razlogov za opozorilno stavko 18. marca letos, in sindikati so s tem mogoče uspeli, saj je že Peterletova vlada obljubila, da bo v obdobju hitre rasti cen pogostejše poviševala zajamčene OD. Kljub temu bodo Svobodni sindikati na seji morali glasno povedati, da pri določanju zajamčenega OD vlada ne upošteva predpisane metodologije o košarici minimalnih življenjskih stroškov.

Strokovna služba Svobodnih sindikatov je izračunala, da sta za kritje minimalne košarice 4-članske družine potrebni kar dve povprečni plači. K temu bodo sindikati dodali, da vlada načrtno znižuje zajamčene OD in kasni z njihovo objavo, zato ker je od njihove višine odvisna vrsta socialnih pravic in ne nazadnje tudi plače delavcev

nosti nadzora nad njimi, še manj pa možnost sankcioniranja samovoljnega in nezakonitega ravnanja. Sindikalna analiza ugotavlja, da je oblast podpirala direktorje, ki so odpuščali, ne da bi tiste, ki so morali na cesto zaščitila, in jim zagotovila eksistenčni minimum. Zdi se nam, da je vlada dopuščala prevalitev socialnih bremen na državo, ne da bi se zavedala, da se s tem povečujejo njene obveznosti, ki niso zgolj moralne narave.

Eden dela za dva

V Sloveniji se je leta 1987 končalo obdobje naraščanja števila in deleža delovno aktivnega prebivalstva. Tega leta so statistiki našli 960.000 zaposlenih in samozaposlenih oseb, od tega 837.500 v družbenem sektorju. Takrat smo imeli le 15.000 brezposelnih oseb. V družbenem sektorju je bilo marca letos le še 668.000 zaposlenih. Podatki za zasebni sektor kasnije, leta 1990 pa je bilo povprečno 127.000 samozaposlenih oseb. Ta podatek se verjetno v teh dveh letih ni bistveno spremenil, kar pomeni, da je v tem času zaposleno manj kot 800.000 prebivalcev oziroma 18 odstotkov manj kot pred petimi leti. Tako ugotovljena razlika gre deloma na račun 6,5-kratnega povečanja števila nezaposlenih, še bolj pa je nanjo vplival val upokojevanja v zadnjih letih. Leta 1987 smo namreč imeli 300.000 upokojenec, aprila letos pa že 414.000, kar pomeni skoraj 40-odstotno povečanje. Po in-

selnih, vemo pa, da so Neslovinci brez izobrazbe najbolj pogosto izgubljali službo, v katero smo jih pred leti sami povabili.

Tudi zaposleni se morajo izobraževati

V teh razmerah bodo Svobodni sindikati od vlade in drugih institucij zahtevali okrepitev politike in akcij na področju aktivne politike zaposlovanja in tudi samozaposlovanja. Nekaj od tega, kljub

novega zakona bistveno izboljšal zgolj zaradi tehnike, po kateri se bodo pokojnine sprotito usklajevale z rastjo povprečnih plač. Nova tehnika upokojemcem ne bo mogla dati več, če vlada ne bo znova povečala obremenitve plač in dobička podjetij. Kam nas to pelje, pa ob preobremenjenem gospodarstvu ni treba ugibati.

Povečanje plač je najpomembnejši cilj sindikalne politike in akcij. Svobodni sindikati ugotavljajo, da se kljub

Padec realne plače v Republiki Sloveniji po letu 1979 (povprečje vseh zaposlenih - indeksi):			
Realni osebni dohodek v Republiki Sloveniji (predhodno leto = 100)			
	skupaj	gospodarstvo	negospodarstvo
1980	91	92	93
1981	91	92	93
1982	97	97	97
1983	91	91	88
1984	99	99	100
1985	110	110	112
1986	114	113	117
1987	95	95	98
1988	89	89	89
1989	118	117	124
1990	74	73	76
1991	85	86	79
(leto 1979 je 100)			
1979		100	
1980		91	
1981		83	
1982		80	
1983		73	
1984		72	
1985		80	
1986		91	
1987		86	
1988		77	
1989		90	
1990		67	
1991		57	
Vir: Zavod RS za statistiko.			

Zaposleni v podjetjih in drugih organizacijah po področjih dejavnosti Republika Slovenija, marec 1992

	Zaposleni			Indeksi		
	II 92	III 92	I-III 92	III 92 II 92	III 92 II 91	I-III 92 I-III 91
SKUPAJ	673858	668012	672927	99.1	90.9	90.9
GOSPODARSTVO	544119	538294	543419	98.9	89.2	89.2
NEGOSPODARSTVO	129739	129718	129508	100.0	98.6	98.4
INDUSTRIJA IN RUDARSTVO	299084	295141	298252	98.7	88.4	88.6
KMETIJSTVO IN RIBIJSTVO	11396	11475	11449	100.7	93.9	93.4
GOZDARSTVO	4339	4294	4330	99.0	81.4	80.8
VODNO GOSPODARSTVO	1189	1173	1186	98.7	92.4	93.3
GRADNENIŠTVO	37616	37026	37629	98.4	82.6	81.1
PROMET IN ZVEZE	39361	39246	39442	99.7	88.9	88.3
TRGOVINA	64615	63510	64551	98.3	90.7	91.8
GOSTINSTVO IN TURIZEM	19286	19006	19278	98.5	85.6	85.6
OBRT IN OSEBNE STORITVE	17541	16946	17371	96.6	87.5	90.0
STANOVANJE, KOMUNAL. DEJAV.	11128	10959	11105	98.5	91.6	90.3
FINANCE, IDR. POSL. STOR.	38696	39651	38956	102.5	102.2	101.8
IZOBRAŽEVANJE IN KULTURA	49142	48893	49025	99.5	96.1	96.4
ZDRAVSTVO IN SOC. VARSTVO	53242	53298	53221	100.1	96.2	96.0
DRUŽB. ORGANIZ. IN SKUP.	27223	27394	27130	100.6	109.2	108.0

Vir: Zavod RS za statistiko

Vlada hoče spreti sindikate

V gradivu bivše vlade nedvoumno piše, da zaradi neuspelih pogovorov o socialnem miru vlada začena postopek za spremembo splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo in daje pobudo tudi za spremembo pogodbe za negospodarstvo. Avtorji vladine informacije so k temu dodali, da se s spremembo kolektivne pogodbe za gospodarstvo strinjata oba partnerja. Če drži, kar so zapisali vladini ljudje, se obeta resen spor med Zvezo svobodnih sindikatov in vanjo povezanimi sindikati. Vsi sindikati so enotni, da na znižanje izhodiščnih plač ne morejo pristati, prevladuje pa trdo stališče, da se o znižanju izhodiščnih plač lahko pogajajo le sindikati dejavnosti s partnerji iz splošnih združenj. Zmelo in prerekanja na seji sveta Zveze svobodnih sindikatov lahko povzročijo tudi različni odnos do sklepov vlade o 38-odstotni uskladitvi plač v družbenih dejavnostih in o upoštevanju kolektivne pogodbe železničarjev. Prav v teh dejstvih bodo predstavniki proizvodnih sindikatov lahko našli oporo pri zahtevi, naj vlada enako načelno stališče sprejme tudi glede veljavnosti kolektivne pogodbe za gospodarstvo in kolektivnih pogodb za dejavnosti s tega področja.

Svobodni sindikati že nekaj let kritizirajo vlado zaradi nepravčasne objave oziroma določanja zajamčenih osebnih dohodkov. To je vlada v svojem gradivu tudi priznala, saj je kljub veliki inflaciji v letu

v podjetjih z likvidnostnimi težavami.

Po opozorilni stavki je vlada pristala na ukinitvev zakona o omejevanju plač. Ker tudi nova vlada načrtuje popravke oziroma znižanje izhodiščnih plač iz splošne kolektivne pogodbe, verjetno razmišlja tudi o možnosti ponovnega administriranja na delitvenem področju, o čemer se vsak teden razširjajo govorice med računovodskimi in poslovnimi delavci. Takšen začasni ukrep vlade bi bil lahko povezan z načrti blokade skokovitega povečanja cen, kot smo jim priča v zadnjem obdobju. Vlada, ki je odločila zahteve električarjev in namestnikov kontrolirati cene komunalcev, verjetno razmišlja tudi o umiritvi odnosov med plačami in cenami.

Današnji položaj delavstva nobenemu sindikatu ne dovoljuje popuščanja pred vlado, ne glede na morebitno strankarsko povezanost. (Pred dnevi smo lahko prebrali, da sta tako predsednik Svobodnih sindikatov kot predsednik Neodvisnosti poslanca strank nove oblastne koalicije.) Vladi je treba že na začetku mandata povedati, da je za sindikate sprejemljivo le ravnanje, ki ga je uporabila pri družbenih dejavnostih in železničarjih. Svobodni sindikati bodo torej v nasprotju s tem, kar je za javnost že povedala Neodvisnost, od vlade lahko zahtevala le, naj politiko gradi na teh izkušnjah, kljub temu da marsikdo meni, da je s to potezo naredila napako.

Franček Kavčič

»Svoboda dela« le pobožna želja

ALI V POKOJ ALI NA ZAVOD?

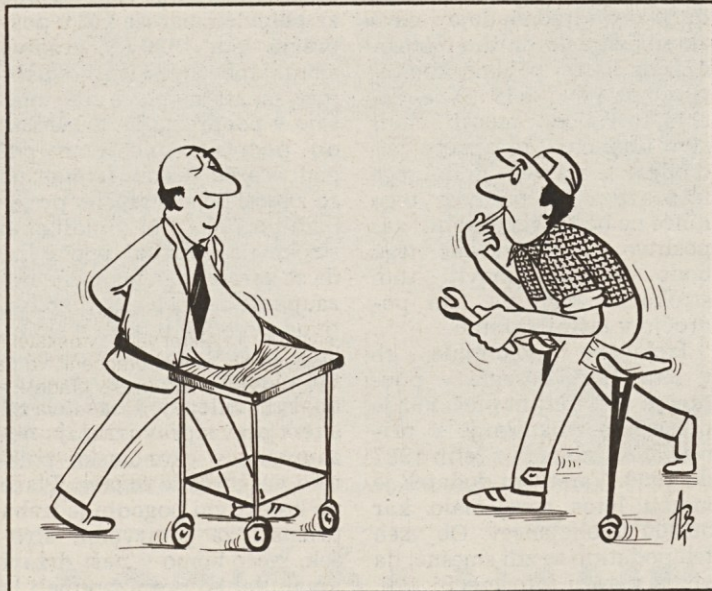
V 49. členu ustave Republike Slovenije piše »črno na belem«: – Vsakdo prosto izbira zaposlitev. In še – Vsakomur je pod enakimi pogoji dostopno vsako delovno mesto.

Avtorji nove slovenske ustave so ta dva stavka okrasili s pojmom »svoboda dela«.

In kakšna je »svoboda dela« v praksi? V praksi je (vse bolj postaja) prosta izbira zaposlitve, dostopnost vseh delovnih mest pod enakimi pogoji, le pobožna želja več kot stotisoč nezaposlenih delavcev v Sloveniji, pa tudi vseh tistih, ki jih cesta še čaka. Nihče ne more več računati na trajnost svoje zaposlitve. Zato se vsak, ki je še zaposlen (ima še delo), delovnega mesta oklepa, dokler se dá. Po drugi strani pa vse hujše gospodarske težave, ki se v njih utapljuje podjetja, silijo »poslovodne strukture« s »posebnimi pooblastili« (in tajnimi plačami), da spravijo čimveč ljudi ali v pokoj ali na trg delovne sile (v oskrbo zavodov za zaposlovanje). V skrbi tudi za lasten obstanek v podjetjih pa ti zakoniti pooblaščenca za ugotavljanje tehnoloških presežkov zaposlenih (zaradi zastarelosti proizvodnih procesov, izgube trgov v nekdanji Jugoslaviji, tujini itd.) ne izbirajo sredstev: ljudi – tudi takšne, ki so v tovarnah preživeli vso delovno dobo in jim je opešalo zdravje – mečejo na cesto celo brez pravnega poudarka o njihovih pravicah, ki jim jih zagotavlja ustava in veljavna delovna, pokojninska in socialno-varstvena zakonodaja. O tem pojavu doslej še nista rekla ne črne ne bele ne prejš-

nja Peterletova vlada, ne skupščina.

Da bi delavci vedeli, kaj naj storijo, kako ukrepajo, ko jim (za)grozijo s cesto, velja jasno povedati: razlogi za prenehanje delovnega razmerja so določeni izključno z zakonom.

Niti kolektivna podoba niti splošni akt jih ne moreta dopolnjevati ali razširjati. Delavcu lahko brez njegove želje preneha delo v podjetju, zavodu ali pri delodajalcu le, če njegovo delo ni več potrebno: iz tehnoloških, organizacijskih ali strukturnih razlogov, ki prispevajo k večji učinkovitosti; iz ekonomskih razlogov, če je podjetje zašlo v težave in; zaradi ukrepov družbenopolitične skupnosti.

Začasno prenehanje potreb po delu za zaposlene ni tako usodno, kot trajno. Zato bi

morali kandidati za dokončne odpuste zlasti vedeti, kako mora – po zakonu – potekati postopek odpuščanja za vedno – če naj po zakoniti poti pridejo do svojih preostalih pravic.

Trajna ukinitve delovnih mest (celotnih podjetij ali njihovih delov) mora potekati organizirano, za to pa je dolžan poskrbeti poslovodni organ podjetja ali zavoda oz. delodajalec. Predlog za odpuste mora vsebovati: število delavcev, ki jih bo treba odpustiti, kategorije nepotrebnih delavcev, razloge za trajno prenehanje potreb in rok, v katerem bo prenehala potreba po delu.

rovalne dobe, delo s krajšim delovnim časom ipd. Kako reševati te probleme delavcev, določa program reševanja presežnih delavcev. Ta program sprejme – po zakonu – organ upravljanja, pri njegovem pripravljanju in sprejemanju pa sodelujejo predstavniki delavcev in sindikati, ki so v podjetju. Delavci lahko zahtevajo tudi sodelovanje organov sindikatov dejavnosti območnega ali republiškega odbora.

Že samo iz teh zakonskih določil, povzetih iz delavsko socialne zakonodaje, je razvidno, da odpuščanje zaposlenih ne sme potekati tako po domače, kot si predstavljajo (se ga lotevajo) »poslovodne strukture« v podjetjih, ki jim grozi stečaj.

Če poslovodni organ oziroma delodajalec ne zagotovi sodelovanja predstavnikov delavcev in sindikatov pri pripravi in sprejemanju programa odpustov, tak program ni sprejet na zakonit način. V tem primeru in v primeru, če organ upravljanja ne upošteva mnenj, stališč in predlogov delavcev oziroma sindikatov – in če gre za večje število delavcev – se lahko sproži spor pred arbitražno komisijo, ki potem o odpušilih dokončno odloči.

Sklep o prenehanju delovnega razmerja mora torej vsebovati vsestransko utemeljitev razlogov za prenehanje delovnega razmerja.

Dokončna odločba (sklep) o prenehanju delovnega razmerja mora vsebovati tudi pravni pouk o pravicah do sodnega varstva in napotek, kako in kje naj delavec uveljavlja pravice, ki jih ima v primeru brezposelnosti.

In še: če podjetje, zavod ali delodajalec v roku enega leta po prenehanju delovnega razmerja delavcev le-te zaradi nujnih operativnih razlogov ponovno zaposluje, imajo delavci, ki jim je prenehalo delovno razmerje pod enakimi pogoji prednost pri zaposlitvi.

Vinko Blatnik

SEDEM DNI V SINDIKATIH

PRIROČNIKI ZA SINDIKALNE Zaupnike, strokovne službe podjetij in posameznike

● več avtorjev:
KAKO UVELJAVITI SPLOŠNO KOLEKTIVNO POGODBO V PRAKSI

Navodila – Splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo.
Cena 330,00 SLT

● več avtorjev:
MOJE PRAVICE NA DELOVNEM MESTU
Delovno razmerje – Prenehanje potreb po delavcih – Posebno varstvo žensk, mater, delavcev z družinskimi obveznostmi, mladine, invalidov in starejših delavcev – varstvo pravic delavcev – Varstvo pri delu – Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, za primer brezposelnosti, zdravstveno, socialno varstvo – Seznam služb pravne pomoči.
Cena 200,00 SLT

● Mira Becele
STANOVANJSKA RAZMERJA PO NOVM
Priročnik za lastnike stanovanj in za tiste, ki bi to radi postali... Stanovanjski zakon s komentarjem in primeri praktične uporabe njegovih določil.
Cena 330,00 SLT

● Gregor Miklič
NOVA DELOVNA ZAKONODAJA
Prečiščeno besedilo Zakona o delovnih razmerjih in Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti s komentarjem.
Cena 330,00 SLT

● Bogdan Kavčič
DELAVCI IN UPRAVLJANJE
Participacija – vzroki, cilji, vsebina in moč, organizacijske oblike, prednosti in kritike, evropski modeli participacije in kaj prinaša novi »Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju podjetij«.
Cena 250,00 SLT

● več avtorjev:
KAKO POSTATI PODJETNIK – KAKO USPEŠNO POSLOVATI
Iz zbirke ABC PODJETNIŠTVA
Cena 590,00 SLT

● Aleksej Cvetko
ZAKON O POKOJNINSKEM IN INVALIDSKEM ZAVAROVANJU Z OBRAZLOŽITVIJO
Zakaj so bile potrebne spremembe v pokojninski in invalidski zakonodaji – Spremembe pogojev za upokojevanje – Nova definicija invalidnosti in kaj to pomeni – Nov sistem odmere nadomestil plač invalidom II. in III. kategorije invalidnosti – Sprejemni postopki za uveljavljanje in varstvo pravic, revizija; sodno varstvo – Organizacijske spremembe – Kako s pridobljenimi pravicami. Cena 500,00 SLT

● Stane Uhan:
PLAČNI SISTEM V REPUBLIKI SLOVENIJI
Statistični podatki – Kritična raven – Evropske cene in balkanske plače – Izhodišni osebni dohodki – Kaj ve in misli vlada – Načrtovanje najnižje osnovne plače – Konkretni predlogi – Podcenjeno znanje – Najvišje plače
Cena 400,00 SLT

● Jože Smole
SPOMINI TITOVEGA SEKRETARJA
Willy Brandt: nemški krediti ali vojna odškodnina – Gadafi je pustil Tita čakati dve uri – Kdo je sesual Staneta Kavčiča – Hlače je nosila Jovanka – Zakaj Stane Kavčič ni hotel v jugoslovanski politični vrh – Koliko je Tito kriv za klanje na jugoslovanskih tleh in koliko zaslužen, da ga prej ni bilo
Cena 500,00 SLT

Vse informacije o knjigah – priročnikih objavljamo v časopisu »DE«. Časopis DE in knjige lahko naročite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni (061) 321-255, 110-033, 313-942, 311-956.
Fax. (061) 317-298

NAROČILNICA NA ČASOPIS »DE«
Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, naročamo (do pisnega preklica):
..... izvod(ov) tednika »DE«. Pošljite nam ga na

naslov:
Ulica, poštna št., kraj:
Ime in priimek podpisnika:
Dne: Žig Podpis naročnika
Naročnino bomo poravnali v zakonitem roku.

NAROČILNICA ZA KNJIGE – PRIROČNIKE

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo
..... izv. ● Kako uveljaviti izv. ● Moje pravice na
..... izv. ● Stanov. razmerja izv. ● Nova del. zakon.
..... izv. ● Delavci in uprav. izv. ● Kako postati podj.
..... izv. ● Zakon o pokojnin. izv. ● Plačni sistem
..... izv. ● Dnevnik Titovega sekr.

Od 1. 2. 1992 se za knjige zaračunava 5-odstotni prometni davek.
Naročeno mi pošljite na naš naslov:
Ulica, poštna št. in kraj:
Ime in priimek podpisnika:
1. Račun bomo plačali v zakonitem roku.
2. Kot ind. kupec bom plačal po povzetju.
Dne: Žig Podpis naročnika

AMERIKA IN PODJETNIŠTVO DANES

Ameriko kot domovino podjetništva je imela pred nedavnim priložnost poglobljeno spoznati skupina slovenskih podjetnikov in svetovalec iz inštitutov, ustanov in ministrstev. Potovanje je dobro pripravil Gea College iz Ljubljane v sodelovanju z WTC centri in slovenskimi rojaki.

Najprej smo se ustavili v Orange Countryju pri Los Angelesu, ki slovi kot podjetniški center zahodne Amerike. V njem je več kot 75.000 malih podjetij, točno pa še sami ne vedo. V prvem izobraževalnem delu programa so nam predstavniki kalifornijskih univerz in inštitutov predavali o vlogi, promocije, marketinga, inovativnosti, organiziranosti in o načinih pospeševanja vseh oblik poslovanja.

Njihova izredno poenostavljena in po zdravi kmečki pameti zasnovana zakonodaja omogoča prodajo poslov na ulici, malih začasnih podjetij ni potrebno niti registrirati, prijaviš le račun na banki, da te lahko kontrolira davkarja. Američani to pojasnjujejo s tem, da bi državni birokrati porabili več denarja za administriranje, kot ga mali podjetniki utvarijo. Pač pa moraš podjetje prijavi pri večjem obsegu poslovanja ali če želiš najeti državne kredite ali pridobiti javna dela ali plačila iz proračuna. To stane 47 dolarjev in opraviš v pol ure. Vsi vladni uslužbenci imajo lahko svoja podjetja, vendar ne morejo dobiti takšnih del in plačil. Večina neregistriranih podjetij se kreditira iz družinskega in združenega kapitala partnerjev, prijateljev. Največkrat taka podjetja ustanavljajo za posamezne posle. V sedanjem času recesije so zelo popularne vikend licence, kjer se zaposleni predvsem v državnih in večjih podjetjih ukvarjajo s trgovino in javnimi storitvami iz svojega delovnega področja.

Drugo presenetljivo spoznanje s tega potovanja je, da ta visoko razviti industrijski del ameriškega zahoda iz ekoloških in bivalnih razlogov ne podpira več industrije in prav nič ne spodbuja industrijskih inovacij. Industrio selijo v nerazvite in neobljudene predele v notranjosti. Prednost imajo storitve, trgovina in bančništvo. Z davčno politiko in kreditnimi pogoji so s prenaseljene obale izrinili že več kot 30 odstotkov industrije, ki samo z dobičkom lahko posluje še v notranjosti.

V veliki krizi so banke, ki posojajo denar le še za dobre izvozne posle. Kralj poslovanja je gotovina, ki zniža vsako ceno. Riznični kapital dobiš le pod zelo trdimi, domačini pravijo »da dol padeš« pogoji, kjer izgubiš vse ali pa ti poberejo tudi do 80 odstotkov dobička.

Američani imajo tri organizirane oblike pospeševanja podjetništva. Prvo obliko financira neposredno parlament in je neodvisna od vlad in drugih oblasti. Te tako imenovane poslovne »business« ljudske pospeševalnice pomagajo izpeljati posel s pomočjo svetovne, servisne in storitvene mreže, ki je vsakem okolju, kjer se pojavlja več poslov in podjetnikov. Uporabljajo lahko vse vladne ustanove in centre. Še posebno se ta oblika pomoči uporablja za domačo obrt. Vlada podpira podjetništvo s pomočjo US Small Business Administration. V Los Angelesu in okolici je kar 12 takih pospeševalnih centrov, v ZDA pa 860. Ti delujejo na osnovi pospeševalnih programov. Teh je trenutno osem: izvozna proizvodnja in trgovina, svetovalna pomoč upokojenih menedžerjev, storitveni inkubatorji, ekologija, visoke tehnologije, mali posli in izboljšave, informacijsko promocijski inženiring, poslovno povezovanje in garancije za kredite. Storitve so brezplačne ali so financirane iz lokalnih, državnih ali zveznih skladov in iz proračuna. Posebno se uveljavlja povezovanje podjetnikov v skupine in vključevanje v razne poslovne verige trgovin, hotelov in logistike, ki zagotavljajo velik in stalen trg. Vse več je lizing in franšizing poslov ter »poslov na klic«. Informiranje, promocijo in različne oblike reklamiranja je treba plačati pred opravljenim poslom. Če podjetnik tega ni sposoben, se mu kaj lahko zgodi, da niti ne ve, kdaj je izgubil podjetje, posel. Če ne poznaš okolja in njegovih povezav, kot tujec nimaš nobenih poslovnih možnosti, saj te organizirane skupine hitro izigrajo in poslovno uničijo. Američani pravijo, da pridne roke veljajo le za dobiček drugih, z glavo pa zaslužiš še kaj zase.

Redni del pospeševanja so inovacijske, inkubatorske in razvojne trgovine in izvozni centri, ki jih financirajo vladne agencije. Posebno zanimiv je bil drugi del srečanja v Denverju v Coloradu, kjer so slovenski rojaki organizirali srečanje z več kot dvajsetimi menedžerji različnih strok in panog. Praktične izkušnje, ki so nam jih posredovali, in vsakodnevna praksa bodo rodili marsikatero podjetniško novost pri nas. Ameriški poslovneži so bili zelo odkriti in direktni. Prav nič niso skrivali ameriških slabosti in tudi do tujih niso bili prizanesljivi. Predstavili so področja svojega dela, ki temelji na kupcu, gotovini, izkoriščanju mejnih možnosti, ki jih omogoča partner, država, banke in administracija. Zakon in davkarja sta zanje del poslovanja, ki

ga jemljejo kot nujno zlo in kršijo le že propadli ali zelo močni trusti.

Zelo so zaskrbljeni nad skupnim evropskim trgom in japonskim kapitalom, ki resno ogrožata ameriška delovna mesta. Menijo, da bo v Ameriki resno ogrožen standard predvsem revnejšega sloja. Zato pripravljajo nove programe za spodbujanje malih, predvsem družinskih podjetij. Jezijo se na počasen zakonodajni davčni sistem, ki se le težko prilagaja in še počasneje spreminja. Tako se poslovni pogoji ne morejo spremeniti prej kot v letu in pol, da se poslovni svet lahko pripravi in prilagodi. Najbolj so prizadeti pravniki, ki jih vse bolj izrivajo iz poslovnega sveta in priprave zakonodaje. Razen za najboljše je njihova cena padla pod ceno dobrega delavca. Vsebinski del zakonodaje pripravljajo vodilni menedžerji in gospodarski analitiki.

Slovenije in slovenskega gospodarstva večina ni poznala. Zelo enotno in značilno pa je bilo mnenje tistih menedžerjev, ki so bili pri nas in so že poslovali z nami.

Menijo, da je osnova našega razvoja in naša perspektiva ukinitve velikih železarskih in bazičnih surovinskih podjetij, ki požirajo akumulacijo dobrih in so popolnoma neperpektivna in razvojno škodljiva. Menijo, da so ljudje povsem naravno pokazali pot razvoja Slovenije z nastankom številnih storitvenih, trgovinskih in družinskih podjetij. Dodali so še turizem in transport. Slovenijo vidijo kot odprto tranzitno turistično deželo, ki pa mora imeti vsaj eno posebnost in ugodnost za tuje, npr. na področju turizma igralnice in trženje naravnih lepote, ugodnosti za tuj kapital in proste tranzitne carinske in blagovne cone. Posebno so nas opozarjali, naj ne razprodamo tujcem turizma in logistike in naj omogočimo investicije različnim partnerjem od sosedov do Azije in Amerike. Za ameriške menedžerje in podjetja je zanimiva le taka Slovenija, saj je zaradi premajhnega trga in standarda tržno in industrijsko nezanimiva. Najbolj pa so zanimivi skupni nastopi slovenskih partnerjev na Vzhodu. Samo take programe so trenutno pripravljali financirati in na ta račun kupiti tudi kaj našega blaga.

Prav izkušnje in drugačen pogled na poslovni svet so bile ob vrsti osebno navezanih strokovnih in poslovnih stikov največja pridobitev za slovenske udeležence. Za poslovanje po ameriško pa bo najprej potrebno spremeniti našo zakonodajo in administracijo. Ta ni v korist podjetništvu in obrti, ne po naše ne po ameriško!

SM

Razmišljanja ob dnevu gradbincev

Današnji čas ni naklonjen velikim manifestacijam in proslavam, temveč delu in odgovornosti vseh in vsakega posameznika. Odgovorno v smislu solidarnosti, sožitja in strokovnosti, odgovorno pa tudi v smislu demokratične humanosti. Zato ne bo odveč, če se ob dnevu gradbincev spomnimo prehojene poti, ki je bila težka, polna padcev in vzponov, pa tudi lepa in uspešna.

Vse do leta 1936 so gradbeni delavci spadali med najbolj socialno zanemarjeno stroko. Biti gradbenik – delavec, je tedaj pomenilo pasti na najnižjo stopnjo tedanje družbene lestvice. Zaradi velikega številca brezposelnih so gradbeni delavci prevzemali delo pod najtežjimi pogoji. Bili so brez vsake zaščite in prepuščeni maloštevilnim delodajalcem, ki so jih brezobzirno izkoriščali. Vse to je pripeljalo do velikih stavk v letih 1935–1936, kar 30 jih je bilo v tem času. Januarja 1936 pa je bila ustanovljena močna sindikalna organizacija gradbenih delavcev. Njena glavna naloga je bila zaščititi gradbene delavce in pripraviti osnutek prve kolektivne pogodbe.

3. junija 1936 je bilo v Ljubljani veliko zborovanje gradbenih delavcev iz vse Slovenije. Na njem so sprejeli določila kolektivne pogodbe in program dela za prihodnje obdobje. V spomin na ta dan je, kot je bilo sklenjeno pred leti, 3. junij dan gradbincev Slovenije.

Po sprejemu programa leta 1936 se je položaj gradbenih delavcev izboljšal in takšen ostal vse do druge svetovne vojne. Tudi med okupacijo so se gradbinci solidarno in aktivno vključili v boj proti okupatorju. Z žalostjo, pa vendar s ponosom se ob dnevu gradbincev spominjamo tudi vseh padlih in umrlih gradbincev.

Po štirih letih okupacije smo leta 1945 začeli znova, takorekoč s krampom, lopato in kelo. Leta so tekla, z združenimi močmi smo se

počasi modernizirali. Novi stroji, novi gradbeni materiali in nove, sodobne metode dela so pripomogli, da je bilo v 47 letih zgrajenih na tisoče raznih objektov, cest, mostov, viaduktov, velikih in manjših tovarn, elektrarn itd.

Pa bo kdo rekel – to pisanje je aktivistično. Res, toda je obremenjen tudi resnično, le malo okrog sebe je treba pogledati. Zato smo gradbinci lahko ponosni na prehojeno pot.

Sedanji čas ni več čas aktivistične romantike in hvaljenja samega sebe, temveč je zopet postal trd boj za obstanek in razvoj gradbeništva, predvsem pa za prihodnost gradbenih delavcev.

Če so v preteklih letih vladajoče osebnosti, politiki širšega kova krojili usodo gradbeništva na samoupravni podlagi, pa so danes grad-

beni delavci postavljeni na trda tla, ki ne poznajo sociale in milosti. Na to kaže tudi dejstvo, da je bilo pred leti zaposlenih še okrog 70.000 gradbenih delavcev, danes pa jih je le še okrog 50.000 in še število teh se zmanjšuje. Nastajala pa bodo manjša gradbena podjetja, nastopali bodo novi ljudje, ki bodo morali biti veliki strokovnjaki, gospodarstveniki, menedžerji, znanstveniki in drugo. Vsaka moderna družba živi od dela, novega znanja. Pri nas pa so novi tudi lastninski odnosi, kar zahteva tudi dobro organizirane in močne sindikate, zlasti v gradbeništvu, ki ob vsaki spremembi doživlja najtežja bremena. Zato bo potrebnih še veliko naporov, razumevanja za realizacijo predlogov in ukrepov. Čeprav je bil ocenjen za realnega in koristnega, ga izvršni svet ni obravnaval, češ da je potrebna predhodna

Lojze Cepuš

Dan gradbincev 92

Govor Franca Berginca, predsednika SDGD Slovenije na izredni skupščini SDGD ob dnevu gradbincev

Dan gradbincev letos prvič praznujemo v samostojni državi Sloveniji. To bi nas kot državljane moralo razveseljevati in dajati optimizma za pogled v prihodnost. Na žalost pa te občutke kalijo izredno težke gospodarske razmere v gradbeništvu in najnižji socialni položaj zaposlenih v gradbeništvu.

Izreden upad investicijske sposobnosti vseh gospodarskih in družbenih institucij je vplival na obseg poslovanja vseh panog gradbeništva. V minulem letu se je ta proces nazadovanja še nadaljeval in posebno vplival na obseg zaposlenih. Opuščanje delavcev se je še kar nadaljevalo. V gradbeništvu je izgubilo delo več kot 8.000 zaposlenih ali 15%. Pričakovali bi, da bo zmanjševanje zaposlenosti (ta se je v zadnjih dveh letih zmanjšala skoraj za tretjino), pozitivno vplivalo na višino izplačanih osebnih dohodkov, a se žal to ne dogaja. Ko smo lansko leto za dan gradbincev podpisali panožno kolektivno pogodbo in pristali na enoletni uvajalni rok, smo pričakovali, da se bo trend približevanja izplačil osebnih dohodkov postopno in trajno obrnil na bolje. Podatki kažejo prav nasprotno, in sicer, da se izplačani osebni dohodki – spoštovanje tarifnega dela tako kolektivne pogodbe za gospodarstvo kot tarifnega dela panožne kolektivne pogodbe – v povprečju ne izboljšujejo. Uvajalno enoletno obdobje torej ni dalo željenih rezultatov. Poudariti pa moramo, da so se posamezne delovne organizacije, zlasti panoge IGM in projekantske inženiring organizacije, zelo približale 100% izpolnjevanju določil panožne kolektivne pogodbe. V povprečju panožno kolektivno pogodbo spoštujejo 50–70 odstotno.

Žal bolj kot statistični podatki govorijo težke socialne razmere delavcev, ki morajo živeti od takšnih plač. Še zlasti tistih delavcev, ki nimajo možnosti služiti s sivo ekonomijo ali kmetijstvom.

Naše današnje vpašanje je, kako naprej. Kaj napraviti, da bo spoštovanje tarifnega dela panožne kolektivne pogodbe hitreje, saj se je uvajalno obdobje konec meseca aprila končalo. V sedanjih razpravah na naših organih smo ugotavljali, da od določil podpisane panožne kolektivne pogodbe ne smemo odstopati in moramo odločno zahtevati, naj se prične spoštovati. Poleg mnenja splošnega združenja za gradbeništvo in IGM, da bo treba med obema podpisnikoma ponovno pričeti pogajanja o veljavnosti tarifnega dela, izhajajo ambicije za nespoštovanje tudi iz pogajanj o socialnem paktu, ki so se pričela s prejšnjo vlado. Vsi namreč pričakujejo, da bodo sindikati (ne mislim samo svobodne, ampak tudi vse druge) bistveno popustili pri zahtevah in pristali na nižje izhodne plače, kot jih določajo sedanje kolektivne pogodbe. Na sestanku naših pogajalskih skupin, ki je bil 22. aprila letos, je druga stran vztrajno zatrpjevala, da pogodbe ne bo moč izpolnjevati, da je še vedno preveč zaposlenih za pridobljeni obseg dela, vendar konkretnega predloga ni hotela dati. Naše stališče je bilo, da podpisane pogodbe z naše strani ne more spreminjati ali ponuditi kakršnokoli drugo rešitev noben drug kot naša skupščina, to je današnji zbor. Sindikalna pogajalska skupina nima pooblastil bistveno popuščati ali spreminjati določila v minimalnih izhodnih osebni dohodkov in drugih določil tarifnega dela. Zaradi tega predlagam, da se s posebnim sklepom opredelimo do nadaljnje politike oziroma veljavnosti panožne kolektivne pogodbe. Našo zahtevo po spoštovanju panožne kolektivne pogodbe je treba razumeti tudi tako, da se čimprej sprejme zakon za zaščito določil kolektivnih pogodb. Pripravi naj se zakonska podlaga in določijo sodišča, kjer se bodo lahko vodili regularni postopki za sankcioniranje nespoštovanja kolektivnih pogodb,

za zaščito pravic obeh podpisnikov. Naj omenim, da je naša komisija predlagala dve dopolnitvi, in sicer: – dopolnitev 55. člena PKP – doatek k 2. točki: »Delavcu, katerega delo trajno ni več potrebno, pripada za čas šestmesečnega odpovednega roka nadomestilo osebnega dohodka v višini 90% povprečnega OD delavca v zadnjih treh mesecih«;

– in v 51. členu: »Za neizplačane osebne dohodke do višine 100% upoštevanja PKP se izdajo listine, katere delavci uporabijo pri nakupu delnic ali pridobivanju drugih oblik lastnine podjetij.« Razliko neizplačanih osebnih dohodkov po kolektivnih pogodbah računamo do 31. aprila po splošni kolektivni pogodbi, od maja tega leta naprej pa po panožni kolektivni pogodbi. Hkrati moramo vztrajati pri izplačilu razlik, saj je to možnost, da delavci pridejo do delnic po predvidenem zakonu o lastninjenju, ki to možnost uvaja.

Za novo izvoljeno vlado so se ponovno pričela pogajanja na področju socialnega partnerstva. Če bo predlagano, naj se določila kolektivnih pogodb spremenijo, posebej je pričakovati predlog spremembe ekscelacijske klavzule, bomo ponovno opredeljevali naša stališča na ustreznih organih. Če bo prišlo do bistvenih sprememb, bomo sklicali republiški odbor, zato prosim skupščino, naj ga za ta pogajanja še danes ustrežno pooblasti.

Tudi v gradbeništvu je v minulem obdobju prihajalo do zakonitega in tudi divjega lastninjenja in razprodaje podjetij. Z ustanavljanjem novih družb in poslovanjem po tržnih načelih so vzporedno potekali lastninski procesi, ki niso bili vedno v skladu z zakonskimi predpisi. Zaradi zadolženosti so mnogokje po malem in tudi na veliko razprodajali družbeno premoženje. Na žalost ugotavljamo, da se naprej razprodajajo objekti družbenega standarda, velikokrat brez licitacij in

dražb. Vse dosedanje izkušnje kažejo, da bo proces lastninske preobrazbe zelo težak, saj se nekateri vodilni že vidijo prve in edino poklicane – glede na svoje minulo delo – za odprodajo in odkup ali pa vsaj za pripravo pogojev za odkup posameznih enot delovnih organizacij. Pri tem je njihov cilj, da bo vrednost družbenega premoženja čim manjša, delavcem pa že sedaj ponujajo gradbene stroje, avtomobile in drugo opremo po najvišjih cenah. V sindikatu moramo v teh procesih poleg egoističnih namer prepoznati še politiko, da bi delavca onemogočili kot solastnika in soupravljalca. Pričakujemo lahko, da bo v marsikaterem podjetju storjeno vse, da bo delavski odkup onemogočen, gotovo pa zelo moten. Se pomembnejši problem pa je seveda, da pri naših delavcih ni gotovinskih sredstev za odkup delavskih in tudi državljanjskih delnic. Neizplačani del osebni dohodkov je edini realni vir, zato moramo storiti vse, da se delavcem izdajo potrebna potrdila.

Omenjena problematika je le jedro naših aktivnosti. V različnih okoliščinah bo različno uspešno reševanje, pač glede na našo strokovno usposobljenost in sindikalno solidarnost. Ugotoviti moramo, da pretežni del našega članstva še ne ve in ne dojemata svojega zelo neugodnega, premalo zakonsko zaščitene pravnega statusa na delu. Preneka-terji so še vedno v vodah samoupravnega pojmovanja in jim je zakonska zaščita kapitala na račun dela nerazumljiva. Zaradi tega se moramo na podjetniški in območni ravni še okrepiti. Marsikje ugotavljamo, da je treba še mnogo postoriti. To pa lahko naredimo, ker z upanjev v našo stanovsko organizacijo ponovno raste. Delavci se ponovno včlanjujejo v naše vrste. Izkoristimo to možnost, saj delamo za svoj boljši danes in jutri. Vsem našim sindikalnim zaupnikom in drugim sindikalnim funkcionarjem naj bo to obremen zahvala in spodbuda za prihodnje delo.

Vsem članom sindikata delavcev gradbenih dejavnosti Slovenije, drugim zaposlenim v podjetjih gradbeništva in simpatizerjem želim svetlejši dan gradbenja, kot ga nakazuje sedanji trenutek.

Gospodarski položaj gradbeništva in IGM

Gospodarska kriza je že v osemdesetih letih povzročila veliko stagnacijo slovenskega gradbeništva in IGM, ki je še bolj izrazita od leta 1989 dalje.

To je posledica močnega padanja investicij pri nas doma in zmanjšanja obsega dela v drugih republikah bivše Jugoslavije in tudi v tujini.

Da bi preprečili stihijno propadanje podjetij in celotne panoge, smo skupaj z Republiškim sekretariatom za industrijo in gradbeništvo v začetku leta 1991 pripravili program sanacije stanja v gradbeništvu s predlogi ukrepov za uveljavitev tržnega gospodarstva in ga predložili izvršnemu svetu RS v obravnavo in sprejem. Program naj bi zagotovil pogoje v okolju zunaj gradbeništva za realizacijo predlogov in ukrepov. Čeprav je bil ocenjen za realnega in koristnega, ga izvršni svet ni obravnaval, češ da je potrebna predhodna

medsebojna uskladitev republiških resorjev, ki pa ni bila končana. Podobno usodo je sočasno doživel predlog za izdajo novega zakona o graditvi objektov, skupaj s tezami o njegovi novi vsebini.

Oktober lani smo v združenju izdelali analizo lastninskih sprememb v podjetjih v gradbeništvu in IGM Slovenije. Že do takrat se je število novih podjetij v panogi zelo povečalo, vključno s številom zasebnih podjetij, vendar ta nova podjetja zaposlujejo razmeroma malo delavcev, številna med njimi pa so le registrirana in še niso ustvarila dohodka (speča podjetja).

Na podlagi podatkov, ki nam jih je dostavila večina podjetij v panogi, smo analizirali stanje in dosežene rezultate v letu 1991. Ti kažejo zelo težke razmere v večini podjetij in v celotni panogi.

Izgube so v celotni panogi 5,3-krat večje od dosežene akumulacije, medtem ko so v samem gradbeništvu (05) 11,4-krat večje, v nekaterih dejavnostih znotraj gradbeništva pa celo 20-krat večje (nizke gradnje in montažno-inštalacijska dejavnost). V podjetjih, ki so poslala podatke, znaša izguba okrog 1,3 milijarde tolarjev in je registrirana v 80 podjetjih, zajetih v analizi.

V letu 1991 se je v gradbeništvu (05) število zaposlenih zmanjšalo za 15,5% (celoletno povprečje) ali za 18,5%, če primerjamo december 91 z dec. 90. Konec leta je bilo v gradbeništvu okrog 40.000 zaposlenih, v celotni panogi pa okrog 50.000 (skupaj z IGM in vodnim gospodarstvom). Z anketo v gradbenih podjetjih smo ugotovili, da ima 50% zaposlenih v gradbeništvu stalno bivališče izven R Slovenije in se po zakonu štejejo za tužce. Za tiste, ki bodo še zaposleni, bo zato potrebno dobiti delovno dovoljenje.

Osební dohodki so v I. 1991 v gradbeništvu (05) zaostajali za dobrih 20% za gospodarstvom, v celotni panogi pa za 16%. Zaradi težkega položaja v panogi je bilo veliko OD pod izhodiščnimi iz kolektivne pogodbe.

Stanje je podobno tudi letos. Z enkrat oživljanja investicij doma ni čutiti. Nekoliko več je sicer dela za državo (javna dela, finansirana iz proračuna RS), investicij v gospodarstvu je še vedno malo. Ponovno bi bilo treba oživiti stanovanjsko gradnjo, v skladu z dejanskim povpraševanjem na tržišču in z angažiranjem dela sredstev republiških in občinskih stanovanjskih skladov.

Tudi pri delu v tujini nastopajo številne nove težave, kot n.p. v državah bivše Sovjetske zveze, kjer smo sklenili večje število poslov, pa je njihova dovršitev vprašljiva, še bolj pa plačilo storitev v teh državah.

Možnosti za vključevanje v graditev se odpirajo tudi v vzhodno- in srednjeevropskih državah, ki nimajo zadosti lastnih zmogljivosti, vendar je za pridobitev poslov potrebna tudi finančna podpora, kar naj bi zagotovili s sodelovanjem naših podjetij s podjetji iz zahodnoevropskih držav.

Skupaj z združenjem za inženiring pripravljamo konec junija posvet z vladnimi resorji na temo oživljanje investicij doma in vključevanje v obnovo v Hrvaški ter učinkovitejša organiziranost za izvoz storitev, opreme in materiala v tujino.

Pričakujemo sklenitev novega sporazuma in povečanje kvote detaširanih delavcev v ZRN.

Proizvodnja v IGM se tudi letos občutno zmanjšuje, še bolj pa naraščajo zaloge proizvajalcev kot posledica zmanjšanja povpraševanja doma in izgube trgov v drugih republikah.

Kljub navedenemu pa iz trimesečnega poročila (podatkov) SDK ugotavljamo, da je neto produkt celotnega gradbeništva v primerjavi z gospodarstvom hitreje raste, še bolj pa v primerjavi na zaposlenega. Vzrok za to je hitrejši zmanjševanje zaposlenih v gradbeništvu v primerjavi z gospodarstvom. Zaradi tega se v zadnjih mesecih nekoliko zmanjšuje zaostajanje ČOD gradbeništva za gospodarstvom, vendar bo zahteva iz tarifnega dela KPGD večini podjetij težko zadostiti zaradi pomanjkanja finančnih sredstev.

V zadnjih mesecih je v gradbeništvu čedalje večje pomanjkanje proizvodnih delavcev, zlasti tesarjev in zidarjev. Zaradi vojne v BiH je odšlo domov veliko tovrstnih delavcev, ki se še niso vrnili na delo.

Proizvodnih delavcev bo primanjkovalo tudi v prihodnje. Zato tečejo aktivnosti za prekvalifikacije brezposelnih v gradbene poklice in za vzpodbujanje večjega zanimanja mladine za vpis v gradbene poklice šole.

Pomembno vlogo na tem področju bo imel novo ustanovljeni Gradbeni center. Ta sedaj deluje v okviru zavoda Center za graditeljstvo, katerega ustanovitelj je GZS in soustanovitelj ZRMK. Poleg izobraževalne vloge oziroma usposabljanja zaposlenih v gradbeništvu bo Center opravljal pomembno razstavno-svetovalno dejavnost.

Dopolniti, uskladiti in sprejeti je treba zakone in predpise, ki bodo omogočali nemoteno in racionalno odvijanje investicijskega procesa (zakon o graditvi objektov, zakon o urejanju prostora, zakon o standardizaciji in tehnični regulativi, koncesije, finansiranje in zavarovanje izvoza itd.).

Strokovna služba Združenja za gradbeništvo in IGM pri GZS

... pokrajinski tednik, ki poroča

DOLENJSKI LIST

Sodoben, vsestranski, zanimiv

- o vsem, kar se zgodi zanimivega na Dolenjskem, Beli krajini, Posavju, na Kočevskem in drugod,
- piše preprosto, razumljivo in kratko,
- daje vsem svojim bralcem možnost, da v njem sodelujejo,
- nudi nešteto možnosti za oglaševanje,
- glede na obseg med vsemi podobnimi časopisi najcenejši

68000 Novo mesto
Glavni trg 24
tel.: 068/23-606
fax: 068/24-898

ATRIS

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 20

Pišite nam ali telefonirajte na 061/326-982 ali 322-975; naš telefaks je 061/317-298 – poslovni čas za stranke vsak delavnik od 9. do 15. ure in 30 minut.

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

Hribi

1. **Sorica** – dve sobi s po 4 ležišči, skupna kuhinja in sanitarije. Najem sobe 500 SLT in turistična taksa.

2. **Garsonjere na Rogli** – opremljene za 2 + 2 osebi. 7-dnevni termini v maju. Cena 700 SLT.

3. **Garsonjere na Kopah** – opremljene za 2 + 2 osebi. Termini v maju. Cena 700 SLT.

4. **Brunarica na Veliki planini** – opremljena za 8 oseb, do 15. junija dnevni najem 1.000 SLT. Termini po dogovoru.

5. **Apartmaji na Kriški planini** (Krvavec) – opremljeni za štiri do pet oseb. Cena 30 DEM v tolarški protivrednosti.

6. **Pokljuka** – mali in veliki apartmaji za dve oziroma štiri osebe. Sedemdnnevni termini (ob sobotah) do 30. junija po 20 DEM oziroma 32 DEM v tolarški protivrednosti, med sezono pa 25 DEM oziroma 41 DEM v tolarški protivrednosti.

7. **Brunarica na Pokljuki** – za štiri osebe. Cena od 32 do 42 DEM, odvisno od sezone.

8. **Počitniški dom v Bohinju** – štiriposteljne sobe. Cene: najem apartmaja 14 DEM na osebo, nočitev 10 DEM, polpenzion 24 do 29 DEM, odvisno od sezone.

9. **Sobe v Kranjski Gori** – s TWC, za dve, štiri ali pet oseb. Cene nočitev od 10 do 15 DEM, polpenzion 25 do 29 DEM.

10. **Planinske koče na Veliki planini** – dnevni najem male enote za tri osebe 37 do 47 DEM, večje enote za štiri osebe 52 do 62 DEM.

11. **Počitniški dom Kranjska Gora** – tri- ali štiriposteljne sobe z etažnimi sanitarijami od 22. do 29. junija. Cena penziona 21 DEM, polpenziona 17 DEM.

12. **Planinski dom v Kamniški Bistrici** – posebni petdnevni programi s športno-rekreacijsko vsebino: planinski izleti, alpinistične ture z vodnikom, tečaj jadrnega padalstva. Celoten paket bivanja v dve-, tri- ali štiriposteljni sobah z etažnimi sanitarijami, polpenzijska storitev in stroški rekreacijskega programa 335 DEM. Samo penzijska storitev 150 DEM v tolarški protivrednosti.

13. **Bungalovi na Rogli** – za 6 do 8 oseb, dnevni prostor, dve spalnici, kuhinja TWC. Dnevni najem 53 DEM.

14. **Opremljene sobe ob Kolpi pri Starem trgu** – sobe za 2 do 5 oseb, skupna jedilnica, TWC. Najem 12 DEM na osebo na dan.

15. **Naravno zdravilišče »Triglav«** **Mojstrana** – bivanje v dve-, tri- ali štiriposteljni sobah. Cena polnega penziona 24 DEM, polpenziona 21 DEM. Cene za šole v naravi: za predšolske otroke 13 DEM, za osnovnošolce 15 DEM in za dijake do 18. leta 16 DEM.

Zdravilišča

1. **Čateške Toplice** – počitniška hišica za 4 + 2 osebi; dnevni najem od 52 do 72 DEM, odvisno od sezone, vključene so 4 kopališke vstopnice.

Morje

1. **Počitniške hišice v Bašaniji**, Savudrija: objekt s 4 sobami s po 4 ležišči. V vsakem objektu so skupne sanitarije. Termini od 1. julija dalje. Cena penziona 18 DEM v tolarški protivrednosti.

2. **Počitniška stanovanja v Maredi** pri Novigradu: dvosobna stanovanja v počitniškem naselju, v celoti opremljena, trgovina v naselju, plaža idealna za otroke, možnost bivanja za 5 oseb. Cena 950 SLT. V juniju dnevni najem 22 DEM, v sezoni 32 DEM. Možen najem več stanovanj za celotno sezono.

3. **Počitniški dom Poreč** – tri- in štiriposteljne sobe, skupno 50 ležišč. Sedemdnnevni termini od 26. julija dalje. Cena polpenziona 16 DEM v tolarški protivrednosti. Brezplačna uporaba plovil in surfa.

4. **Oddih v Poreču** – možnosti najema apartmajev v **Lanterni**, **Picalu** od 6. junija do 28. avgusta. Cene od 16 do 34 DEM; triposteljni apartma od 16,5 do 19,5 DEM, štiriposteljni apartma od 20,5 do 24,5 DEM, petposteljni apartma od 24,5 do 29,5 DEM, šestposteljni od 29,5 do 34,5 DEM. Apartmaji imajo opremljeno kuhinjo, bivalni prostor, spalnico (4, 5, 6 postelj), kopalnico in verando oziroma balkon.

V dvoposteljni sobah v hotelih **Tamaris**, **Luna**, **Neptun**, **Diamant**, **Kristal** ali **Splendid** s polpenzijsko storitvijo 20 do 28 DEM v tolarški protivrednosti. Predrezervacije sprejema Atris. Cene so različne v posameznih obdobjih.

5. **Otok Pag** – apartmajsko naselje v Stari Novalji. Apartma ima dve spalnici, kuhinjo, kopalnico in lastno teraso. Vsak objekt ima svoj parkirni prostor. Desetdnevne izmene od 20. junija do 19. avgusta. Cena 24,5 DEM dnevno. Turistična taksa ni vključena.

6. **Počitniške sobe v Fiesi** – za 2, 3, 4 ali 5 oseb, s TWC. Cena polnega penziona od 1. julija do 29. avgusta: odrasli 41 DEM, otroci do 10 let 22 DEM v tolarški protivrednosti.

7. **Apartmaji v Poreču** – za štiri osebe; cene junija in septembra za štiri osebe 43 DEM, za tri osebe 33 DEM; julija in avgusta za štiri osebe 62 DEM, za tri pa 46 DEM.

8. **Stanovanja in garsonjere v Novigradu** – cena stanovanja in garsonjere za štiri osebe junija in septembra 43 DEM, julija in avgusta 62 DEM; cena garsonjere za dve osebi junija in septembra 23 DEM, julija in avgusta 32 DEM.

9. **Počitniško naselje Nerezine na Malem Lošinj** – počitniški apartmaji s 4–6 ležišči; cene junija 44 DEM, julija in avgusta 62 DEM.

10. **Počitniško naselje Miholašica na Cresu** – počitniška hišica za 4–6 oseb; cene junija 44 DEM, julija in avgusta 62 DEM.

11. **Počitniški dom Vrsar** – tri- in štiriposteljne sobe; cena polnega penziona 30 DEM, otroci do 7 let 30 % popusta.

12. **Garsonjera v Miholaščici na Cresu** – 4 ležišča, najem 15 DEM. Pokličite 068 21-507.

13. **Dom v Portorožu** – eno-, dve- ali triposteljne sobe s toplo in mrzlo vodo, etažni TWC. Sedemdnnevni termini od 6. julija dalje. Cena penziona 24,5 DEM, otroci do 3 let brezplačno, do 10. leta 50 % popusta. Turistična taksa ni vključena.

14. **Počitniški dom v Fiesi** – tri- in štiriposteljne sobe, etažne sanitarije. Termini od 26. junija dalje (od 4 do 10 dni). Cene: penzion odrasli 26,5 DEM,

otroci do 10. leta 21,5 DEM v tolarški protivrednosti. Turistična taksa ni vključena.

15. **Počitniške hišice v Savudriji**, Zambratija – za 4 osebe, predprostor, TWC. Cena penziona 27 DEM. Termini od 26. junija do 5. septembra. Cena za šole v naravi 18 DEM v tolarški protivrednosti.

16. **Počitniške hišice Strunjan** – za 3–4 osebe, termini od 21. junija do 9. septembra. Cene v predsezoni 20 DEM, v sezoni 26 DEM v tolarški protivrednosti.

17. **Počitniški dom Piran** – dve-, tri- ali štiriposteljne sobe s toplo in hladno vodo, etažni TWC (ločeno za moške in ženske). Termini v juliju in avgustu. Cena polnega penziona 29 DEM, polpenziona pa 24 DEM.

18. **Apartmaji v Červarju** – s tremi, štirimi ali petimi ležišči od 16. junija do 6. julija in od 25. avgusta do 4. septembra; sedem- ali desetdnnevni termini. Cena od 1.000 do 1.600 SLT.

19. **Počitniški dom Veli Lošinj** – dve-, tri- ali štiriposteljne sobe, etažne sanitarije, možnost polpenziona: odrasli 900 SLT, otroci od 3 do 10 let 570 SLT. Termini od 16. junija dalje. Primerno tudi za skupine.

Počitniške prikolice

1. V izposajo damo prikolico za 4 osebe za najmanj 20 dni z možnostjo postavitve po vaši želji. Stacionirana je v Radovljici. Cena najmanj 500 SLT dnevno. Stroške prevoza in namestitve plača najemnik.

INFORMACIJSKE PRIJAVE ZA LETNI ODDIH

1. **Prikolice za štiri osebe**: v Izoli – cena 35 DEM na dan, **Atomske Toplice** – 35 DEM na dan, **Ladin Gaj** pri Umagu – 35 DEM na dan, **Mareda** pri Novigradu – 37 DEM na dan.

2. **Apartmaji v Dajli** za štiri osebe, v celoti opremljeni, cena v juliju in septembru 28 DEM, julija in avgusta 34 DEM v tolarški protivrednosti. Termini bodo sedemdnnevni.

3. **Garsonjera v Kaninski vasi** – do 4 osebe, termini julija in avgusta.

Šola v naravi

1. **Počitniško naselje v Savudriji** – do 80 oseb, prosto septembra. Polni penzion približno 17 DEM v tolarški protivrednosti. Možnost uporabe športnih objektov in odprtega bazena.

B. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI JIH POTREBUJEMO

Lastnike počitniških zmogljivosti, tudi vikend hišic na slovenski obali in v Istri, ki bi želeli ponuditi proste termine v času dopusta, vabimo k sodelovanju in trženju na naši Borzi.

C. KUPIMO

1. **Opremljen kontejner ali počitniško hišico** v zdraviliščih v Sloveniji

D. PRODAMO

1. **Bivalni kontejner v Moravskih Toplicah** – primeren za bivanje štirih oseb, v celoti opremljen, z dodatno pokrito teraso, prodamo. Kontejner je bil nameščen v letu 1989 – velikost 15 kvadratnih metrov.

2. **Počitniško stanovanje v Barbarigi**: dnevni prostor, spalnica, hodnik, kopalnica, pokrita loža, zelo ugodno prodamo. Velikost 29 kvadratnih metrov. Cena 1.500.000 SLT.

3. **Počitniško garsonjero v Stinici**: bivalni prostor z vgrajeno kuhinjo, predprostor, kopalnica, balkon – skupaj 25,50 kvadratnega metra. Informacije na Atrisu.

4. **Novo počitniško stanovanje na Bledu** – približno 50 kvadratnih metrov: spalnica, otroška soba, bivalna kuhinja, TWC, vse opremljeno. Informacije na Atrisu.

E. ZAPOSLITVE V POČITNIŠKIH ZMOGLJIVOSTIH

Usposobljen upravnik-ekonom se priporoča za zaposlitev po pogodbi za letošnjo sezono v Slovenskem primorju ali Istri.

F. DAMO V NAJEM

Stanovanjsko hišo na Bledu – 380 kvadratnih metrov damo v najem za turistične namene. Pritičje obsega družinsko stanovanje: dvosobni apartma, savna in pralnica, v 1. nadstropju je pet sob s kopalnico in WC. Hiša ima dve garaži. Ponudbe sprejema Atris.

INFORMACIJE

1. Lastnikom počitniških zmogljivosti v Istri.

Vse lastnike, ki so prejeli odločbo o obveznem oblikovanju podjetij (d. o. o.) v Republiki Hrvaški, prosimo, da nas o tem obvestijo.

Želim vam prijetno bivanje, kjerkoli že ste – **Borza sindikalnega turizma**.

Metod Zalar,
direktor borze

KONZUMI

KONZUM d. o. o.

Konzum d.o.o. obvešča svoje kupce, da ima trenutno na zalogi po izjemno ugodnih cenah:

– sončnično olje (PVC 1/1)	126,90 SLT
– moka tip 500 (5/1)	159,90 SLT/5 kg
– mehčalec za perilo	
– maxilan (4/1)	403,90 SLT/4 l
– joly (1/1)	187,90 SLT/1 l
– pralni prašek	
– lind – brez fosfatov (3/1)	499,90 SLT/3 kg

Trgovini Konzum sta v Ljubljani na Vošnjakovih 5 in v Srednjih Gamelnah 23. Odpri sta vsak dan od 7. do 20. ure, ob nedeljah pa od 9. do 13. ure. Pričakujemo vas in se vam za obisk zahvaljujemo.

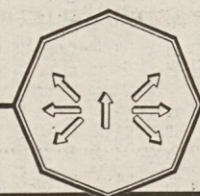
BLAGO/TRGOVINA	Maxi-market	Super-market	Nama	Blagov. Bežigrad	Mercator Slovenč.	Emona Cigalet.	Mercator Titova 133	Emona Hubad.	Kašča	Sončnica	Fortis	Forum
OLJE – 1 l, steklenica Cekin-rastlinsko	127,80	–	141,40	138,80	126,60	127,80	141,40	–	–	136,40	–	126,90
KIS – 1 l, PVC Šampionka-vinski	126,00	131,10	–	–	126,00	131,10	–	–	–	–	–	–
SLADKOR – 1 kg TSO Ormož-kristal	89,70	89,70	90,00	–	74,80	89,70	–	89,70	87,00	75,50	93,80	90,00
SOL – 1 kg, morska Droga-mleta	44,70	44,70	51,00	55,90	–	50,60	–	44,70	45,00	49,40	45,00	44,90
MOKA – 1 kg Mlinotest-tip 500	35,80	35,80	35,80	–	53,90	–	–	35,80	–	36,60	–	35,80
SALAMA – 1 kg MIZ Emona-posebna	324,00	324,00	490,40	467,90	–	467,90	–	324,00	–	–	–	–
SADNI SIRUP – 1 l Presad – malina	156,20	–	–	200,50	214,10	–	–	148,80	–	211,80	192,60	229,80
MLEKO – 1 l, PVC LM-3,2%	40,50	40,40	–	40,40	40,40	40,40	40,40	40,40	40,40	40,50	–	–
ŠPAGETI – 0,5 kg Mlinotest	88,20	64,30	–	–	66,80	–	–	64,30	88,00	–	–	–
PRALNI PRAŠEK Henkel-Persil	778,40	778,40	–	791,60	652,90	778,40	778,40	778,40	–	791,00	–	834,00

SVEŽE S TRGA

Osrednja ljubljanska tržnica od 1. do 5. junija 1992.

Mlevski izdelki			
ajdova moka	180–200	solata glavната	80–150
koruzna moka	60–100	solata mehka	70–100
pšenična moka	50–60	špinata	100–120
		zelena	80–120
Zelenjava		Sadje	
čebula	50–100	češnje	200–250
česen	280–360	jabolka	60–100
fižol v zrnju	80–120	jagode	200–500
krompir	30–120	orehova jedrca	700
kumare	90–120		
por	140–160	Jajca	8–12
paradižnik	100–150	Med	280–380
radič	80–200		

KAZIPOT CEN

Lep pozdrav in kar takoj dobra novica – tudi ta teden so cene spodobno mirovale. Bliža pa se konec Emoninega popusta za posebno salamo in za Fructalov pomarančni sadni sirup, zato pohitite: cene teh dveh artiklov so res precej nižje od običajnih. Poglejmo, kam se vam še izplača iti.

V Emoni na Hubadovi dobite po reklamni ceni Fructalov pomarančni sadni sirup. Prav tam in v Supermarketu so najcenejši špageti. Pralni prašek se vam izplača kupiti v Mercatorju na Slovenčevi. Sladkor je najcenejši v Mercatorju na Slovenčevi, prav tako tudi olje. Po kis pa pojdite v Maximarket. V Maximarketu, Supermarketu in v Emoni na Hubadovi prodajajo po reklamni ceni Emonino posebno salamo. Do naslednjega tedna prisrčen pozdrav in srečno roko v trgovinah.

MINISTRSKI STOLČEK NI NUJEN

Ministrstvo za malo gospodarstvo postaja eden najpomembnejših resorjev, bodoči zakon o vladi pa bo menda skrčil ministrstva z gospodarskega področja v eno ministrstvo. Kako na to gleda novi minister za malo gospodarstvo, dr. Maks Tajnikar?

»V svetu resorji za malo gospodarstvo večinoma niso ministrstva, čeprav so neposredno podrejeni vladi. Tudi za naše razmere nisem prepričan, da bi ta resor moral biti ministrstvo. Zame je važno predvsem to, da bo zveza z vlado zelo dobro delovala, in pa, da se bo vlada pri reorganizaciji zavedala, kako pomemben je ta resor za prestrukturiranje gospodarstva.«

Tako nam je odgovoril Maks Tajnikar in nadaljeval: »Se mi pa za zdaj zdi dobro, da ima ta re-

sor ministra, ki sedi v vladi enakopravno z drugimi ministri in se bori za koristi malega gospodarstva. Gre za vrsto vprašanj, vrsto odločitev, pri katerih se kaj hitro zgodi, da pred sprejemanjem premalo ali sploh ne preučijo njihovih posledic na malo gospodarstvo. Hude posledice za marsikatero obrtnika je lani imel odlok o gromozanski višini zamudnih obresti. Take napake je za nazaj zelo težko popravljati. Ali denimo nespametna možnost, da bi v zakon o lastninskem preoblikovanju zapisali, da imajo pokojninski in odškodninski sklad v vseh družbenih podjetjih svoje člane v upravnih odborih. Za mala podjetja, takih pa je kakih 1200, je to praktično neizvedljivo. Za te in podobne primere je dobro, da ima malo gospodarstvo ministra. Sicer sem pa kar zadovoljen z dogovorom z nekaterimi drugimi,

Maks Tajnikar

zame pomembnimi ministrstvi, da koordiniramo vse resorje, ki so v zvezi z malim gospodarstvom. Zame je tak medresorski odbor za zdaj kar zadovoljiva rešitev, kasneje pa bo treba zagotoviti zelo čvrsto zvezo z vlado.«

B. R.

ne bo na pretek, pa tudi njihova struktura bo drugačna. Tega se hotelirji ob morju in tudi v notranjosti dobro zavedajo, zato jih malce skrbi, kako bodo kos novim izzivom. Še posebno zato, ker pričakujejo ob vikendih velik obisk domačih gostov, ki ne bodo imeli možnosti za poštene večdnevne počitnice.

Marsikje opazajo, da njihova zunajpenzijska ponudba močno zaostaja za povpraševanjem, posebno po športnih objektih, kulturnih in najrazličnejših zabavnih programih, zato jim bo marsikateri tolak spolzel skozi prste. Sicer pa ministrstvo obljublja turističnim delavcem večjo pomoč, v najbolj nujnih primerih pa tudi denar za zadnje priprave na letošnje turistično sezono.

Seveda, časa je le še malo. Pa se kljub temu velja potruditi, saj se tudi ljudje v vladi še kako zavedajo pomena naložb v turistično gospodarstvo. Iz njega namreč lahko še veliko iztržimo. Še posebno, če se bomo končno lotili dela, tako kot je treba, in ne bomo znova pozabili na temelje, to je na koncept razvoja turizma v Sloveniji. No, tega nobena vlada ni sposobna spraviti skupaj v nekaj dneh. Vendar, če mislimo tokrat zares, če želimo svoje besede tudi uresničiti, potem moramo vedeti, da brez skrbno pretehtanega kratkoročnega in dolgoročnega načrta ne bo šlo.

Pa napovedi za letošnje leto? Realisti pravijo, da bo bera približno polovična v primerjavi z nekdanjimi dobrimi turističnimi leti. In gre jim kar verjeti.

Besedilo in slika:
Andrej Ulaga

Tujih gostov s svežim denarjem letos pri nas gotovo ne bo na pretek

TURIZEM (ŠE) BREZ KONCEPTA

Novi slovenski minister Janez Širše, ki je prevzel skrb za razvoj turističnega gospodarstva je očitno nemudoma visoko zavihal rokave. Pospešeno se sestaja s turističnimi delavci, saj je glavna sezona pred vrati, časa za pripravo nanjo pa iz dneva v dan manj.

Če bo poletje vsaj približno takšno, kot ga pričakujemo, bo bera nedvomno večja od lanske.

Niti največji pesimisti namreč ne pričakujejo, da bi se utegnili ponoviti katastrofalni rezultati lanskega leta. Na dlani pa je, da bo v primerjavi s starimi dobrimi časi struktura gostov drugačna.

Več bo dopustnikov iz domačih logov, ki se bodo morali Dalmaciji, radi ali neradi, odpovedati, zato pa toliko manj tujih turistov.

Le kdo bo tvegala in čemu, ko pa vsi skupaj lahko le ugrabimo, kaj vse se bo še skuhalo na tleh nekdanje Jugoslavije. Slovenijo resda varujejo državne meje, vendar bo minilo še precej časa, da se bodo tuji o tem prepričali in nam spet zaupali kot nekoč.

Torej kot že rečeno, gostov, posebno tujih, letos v Sloveniji

NOVO – NOVO – NOVO – NOVO – NOVO

Stane Uhan:

PLAČNI SISTEM V REPUBLIKI SLOVENIJI

Kritika in zasnova

- Kam greš, strateška gospodarska usmeritev
- Statistični podatki
- Groba predvidevanja
- Izkušnje
- Kritična raven
- Evropske cene in balkanske plače
- Izhodiščni osebni dohodki
- Kaj ve in misli vlada

- Načrtovanje najnižje osnovne plače
- Opredelitev osnove
- Obupne razmere
- Cena delovne sile navzdol ni več gibljiva
- Konkretni predlogi
- Pomembne podrobnosti
- Razmerja za bolj zahtevna dela
- Podcenjeno znanje
- Najvišje plače

Nekaj primerov bruto zneskov za izhodiščne OD po kolektivni pogodbi. Cena 400,00 SLT. Knjiga je izšla v založbi (ČZP) Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, kamor lahko pošljete tudi naročila. Telefoni: (061) 321-255, 110-033, 311-956, 313-942.

DAJ, KOLIKOR DAŠ!

»Te uskladišve so v bistvu za nazaj. Ne more na tem dogodku nekdo graditi cene za naprej!«

Ta preprosta in jasna razlaga pomena in namena nedavnega spreminjanja plač v negospodarstvu in državni upravi bi lahko postala formula za zaustavljanje cenovnih in posledično inflacijskih pritiskov. Če bomo v javnosti (ta apel je veljal vsem sredstvom javnega obveščanja) takšne pojave v prihodnje poimenovali pravilno: »uskladitev« plač in ne »povečanje« plač, bomo tudi vse cenovne pritiske, do katerih bo prišlo zaradi novice, da so neke plače spremenili, spravili na pravi imenovalec: »neumestni«, »nesmotni«, »nesprejemljivi« pritiski. In tako bomo zavrli špekulativno in na inflacijskih pričakovanjih grajeno povečevanje cen.

To formulo je novinarjem na tiskovni konferenci predstavila ministrica za delo Jožica Puhar (zato bomo avtorstvo pripisali kar njej), ko je »sedmo silo« tudi podučila o potrebi po pravilnem uporabljanju glagolov uskladiti in povečati.

Ker se je torej masa denarja, ki pritiska na trg in cene, samo uskladila in ne povečala, torej ni razloga, da bi se cene zaradi povečane povpraševanja dvigovale...

Če bomo inflacijo obdržali na nizki ravni – zdaj nam to že kar uspeva, pravi ministrica Puharjeva – potem kakšni večji premiki plač ne bodo potrebni. Plače bodo potem res lahko rasle kot v razvitem svetu, v skladu s produktivnostjo in uspešnostjo.

Tole misel, o plačah, uravnoteženih z rastjo produktivnosti, je Jožica Puharjeva navezala na skorajšnje pogovore vlade s sindikati

o vzpostavitvi vsesplošnega soglasja o mirovanju stroškov proizvodnje in države. Tu vlada, meni ministrica, za zdaj, vztraja, da bodo plače urejale še naprej kolektivne pogodbe, ki pa jih je treba popraviti. Popraviti tako, da bodo izhodiščne plače samo tolikšne, kolikor lahko ta ekonomija prenese, kolikor gospodarstvo lahko realno da. Da pa lahko, je odgovorila na neposredno novinarsko vedomost, približno toliko, kolikor zdaj realizirajo kolektivne pogodbe. Ponekod torej zmanjšane za 15 odstotkov, drugod (v večini primerov) za petino, v nekaterih zelo slabo stoječih panogah, na primer v gradbeništvu, pa tudi za 40 in več odstotkov.

Ministrica je pri tem dokaj jasno namignila, da bo vlada, če se ne bo mogla sporazumeti s sindikati, plače (naj nam oprost, če bomo spet uporabili neprimeren izraz) zamrznila. Na sedanji ravni, kakršne že so. Zdaj, ko je svoje »uskladila«, je to dobra osnova za oblikovanje plač v prihodnje...

Namig, da so sedanje izhodiščne plače daleč pod stroški za preživetje povprečne slovenske družine (sindikat se zavzema za tako plačo, ki bo delavcu, ki opravlja najbolj enostavna dela, omogočila dostojno življenje), ministrice ni pretresel. Zdaj, ko so plače »usklajene«, vztraja pri odvisnosti plač od gibanja gospodarskih rezultatov. In pri takih izhodiščnih plačah (tako nizkih), da bi bilo mogoče delavcem tudi še kaj dodati, jih tako stimulirati.

Kot da smo novinarji namesto tiskovni konferenci prisostvovali (minuli ponedeljek) spiritalni seansi in klicali duhove preteklosti.

Boris Rugelj

TRIČETRRT PODJETIJ JE PRIVATNIH

To je strukturna podoba slovenskega gospodarstva, kar zadeva obliko lastnine konec minulega leta. Iz podatkov, ki jih je na osnovi informacij SDK in zaključnih in periodičnih računov pripravil Zavod za makroekonomske raziskave in razvoj, je razvidno, da se je zasebni sektor že dodobra razbohotil, in sicer predvsem v dejavnostih, ki ne terjajo velikega kapitalnega vložitja. Na primer: v dejavnosti finačne in poslovne storitve je nakopičenih kar 40 % vseh zasebnih firm, ki so morale konec lan-

skega leta SDK-ju predložiti bilanco. Dobra četrtina zasebnikov se ukvarja s trgovanjem, 14,4 odstotka pa se je lotilo proizvodnje industrijskih polizdelkov in izdelkov. V obliki zasebnih storitev dela 7,5 odstotka vseh zasebnikov, v zidarstvu pa 5 odstotkov. Zelo zanimiva je primerjava med velikostjo firm glede na zaposlene in njihovo uspešnostjo. Tudi pri nas se potrjuje izkušnja razvitega sveta: majhna podjetja so zelo uspešna in učinkovita.

B. R.

STRUKTURA PRAVNIH OSEB V GOSPODARSTVU SLOVENIJE (področja 01 do 11) PO OBLIKI (VRSTI) LASTNINE

(Po podatkih SDK iz zaključnih in periodičnih obračunov gospodarstva)

	SKUPAJ XII. 1991	DRUŽBENA XII. 1991	ZASEBNA XII. 1991	ZADRUŽNA XII. 1991	MEŠANA XII. 1991
SKUPNO ŠTEVILO PODJETIJ, KI SO PREDLOŽILA RAČUNE	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Industrija in rudarstvo	19,0	35,8	14,4	8,1	24,7
Kmetijstvo in ribištvo	2,0	5,6	1,0	37,8	0,5
Gozdarstvo	0,8	3,4	0,2	9,5	0,1
Vodno gospodarstvo	0,1	0,4	0,0	0,0	0,1
Gradbeništvo	5,6	7,4	5,1	14,9	4,3
Promet in zveze	2,1	3,7	1,7	6,8	1,3
Trgovina	22,8	11,0	26,2	8,1	18,1
Gostinstvo in turizem	3,6	4,8	3,2	0,0	5,7
Obrt in osebne storitve	7,2	7,4	7,5	10,8	2,7
Komunalne dejavnosti	1,5	4,5	0,6	0,0	3,8
Finačne in poslovne storit.	35,3	16,1	40,2	4,1	38,7

Vir: Zavod RS za makroekonomske raziskave in razvoj

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o).

..... izvod(ov) knjige PLAČNI SISTEM V REPUBLIKI SLOVENIJI.

Naročeno pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

Ime in priimek podpisnika:

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku

2. Kot individualni naročnik bom plačal po povzetju

Datum

Žig

Podpis naročnika

NOVO – NOVO – NOVO – NOVO – NOVO

OBRATNA AMBULANTA

Prim. doc.
dr. Anton Prijatelj

Primerjava podatkov o bolovanju

Literatura o absenzizmu je bila pred dvema desetletjema bolj skromna, v zadnjem času pa je je vse več, ker je absenzizem vse večji problem.

Za leta pred drugo svetovno vojno skoraj nimamo podatkov o tem. Pri primerjanju raznih podatkov moramo vedno ugotavljati, kakšni so bili predpisi v tistem času. Tako vemo, da so pred drugo svetovno vojno delavci dobili povrnjene osebne dohodke šele, če so bili na bolniškem dopustu več kot tri dni. Ni mi pa znano, ali so jih dobili povrnjene za vse dni izostanka z dela ali samo od tretjega dne naprej.

V tujini je le nekaj literature, a njihove rezultate težko primerjamo z našimi, saj se predpisi, ki uravnavajo pravice delavcev do delanezmožnosti, močno razlikujejo od naših. Marsikdaj delavec prvih nekaj dni sploh ne prejme nobenega plačila. Pa tudi dolžina bolniškega dopusta se močno razlikuje od države do države.

Tudi rezultati študij naših avtorjev so pogosto različni. Razlikujejo se tudi uradne statistike o začasni delanezmožnosti, saj nekateri pri izračunih bolniškega dopusta uporabljajo individualne listke, ki jih je nekoč predpisalo socialno zavarovanje in veljajo še danes. Vsak bolnik dobi ob koncu bolovanja listek, na katerem so temeljni podatki, diagnoza in število koledarskih dni izostanka delavca z delovnega mesta. Drugi so prišli do rezultatov na podlagi štetja izostanka delovnih dni. Podjetja pa upoštevajo le delovne ure in ugotavljajo, da mora delavec opraviti v koledarskem letu toliko dni krat toliko ur.

Kaj moramo vedeti o statistiki bolovanja

Pri izračunu bolovanja moramo vedeti, da sta tu vedno dva podatka:

- število dni bolovanja,
- kolikokrat je bil delavec na bolovanju.

Iz tega pa izračunamo:

število bolnikov na 100 aktivnih zavarovancev ali statistično rečeno **indeks frekvence**.

Število bolniških dni na enega aktivnega zavarovanca ali **indeks onesposobljenja**

število bolniških dni na en primer ali **indeks teže** ali povprečno trajanje izostanka enega primera.

Iz vsega tega lahko izračunamo odstotek dnevnega bolovanja.

Je res ali ne?

V mnogih analizah ugotavljajo, da so **ženske** več na bolovanju, v drugih pa dokazujejo ravno nasprotno. Zanimiva je ugotovitev, da so pred tridesetimi leti dokazovali, da so moški večkrat na bolovanju in tudi več dni. Danes pa je večina strokovnjakov mnenja, da je na bolovanju več žensk kot moških, še posebej takrat, kadar pri bolovanju štejemo tudi nego družinskega člana ali pa morda tudi porodniški dopust. Zato je ta naša ljuba statistika tako zelo varljiva.

Se vedno premalo vemo o vplivu kroničnih bolezni na bolovanje, saj podatki kažejo, da so mlajši delavci več na bolovanju kot starejši, čeprav bi pričakovali ravno nasprotno.

ŽIVLJENJE TEČE...

Piše:
Mag. Aleksej Cvetko

Dodatek za pomoč in postrežbo

Dodatek za pomoč in postrežbo je posebna dajatev iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki naj upravičencu omogoči plačilo drugih oseb za nujno pomoč in postrežbo pri opravljanju osnovnih življenjskih potreb, ki jih sam, zaradi zdravstvenih razlogov ne more opravljati.

Pravico do dodatka za pomoč in postrežbo imajo uživalci starostne, predčasne, invalidske in družinske pokojnine, vendar samo pod pogojem, da jim je za osnovne življenjske potrebe neogibna stalna pomoč in postrežba drugega, slepi zavarovanci, ki so kot taki sklenili delovno razmerje ali začeli opravljati samostojno poklicno dejavnost ali ki postanejo slepi med delovnim razmerjem ali opravljanjem samostojne poklicne dejavnosti, in nepokretni zavarovanci, to je tisti, pri katerih je zmožnost premikanja zmanjšana najmanj za 70%, ki so zaposleni primerno svojim delovnim zmožnostim, vendar najmanj polovico polnega delovnega časa. Oboji zavarovanci obdržijo pravico do dodatka za pomoč in postrežbo tudi, če pridobijo pravico do pokojnine, pravico do ustrezne zaposlitve ali pravico do poklicne rehabilitacije; pravico do dodatka za pomoč in postrežbo pa slepi dobijo tudi, če oslepijo že kot uživalci pokojnine. Tako slepi kot tudi nepokretni zavarovanci, ki niso v delovnem razmerju, pridobijo pravico do dodatka za pomoč in postrežbo, če so pridobili pravico do poklicne rehabilitacije. Dodatek jim pripada od dneva nastopa poklicne rehabilitacije.

Novi zakon ni v ničemer spremenil določb o tem, kdaj uživalec pokojnine potrebuje pomoč in postrežbo za opravljanje vseh osnovnih življenjskih potreb. To je takrat, kadar zaradi trajnih sprememb v zdravstvenem stanju ne more zadovoljevati osnovnih življenjskih potreb, ker se niti z osebnim prizadevanjem in z ortopedskimi pripomočki ne more samostojno gibati v stanovanju in izven njega, se samostojno oblačiti in se slačiti, se obuvati in sezuovati, se samostojno hraniti, skrbeti za osebno higieno, kakor tudi ne opravljati drugih življenjskih opravil, neogibno potrebnih za ohranjanje življenja. Sprememba pa je pri opredelitvi, kdaj uživalec pokojnine potrebuje pomoč in postrežbo drugega za opravljanje večine osnovnih življenjskih potreb. Poleg tega, da je določeno, da to pomeni večino prej naštetih življenjskih potreb, je kot novost dodano, da mu gre pravica do dodatka za pomoč in postrežbo tudi, če potrebuje stalen nadzor.

Na novo je določena višina dodatka za pomoč in postrežbo. Ta znaša v primeru, če je priznan za opravljanje vseh osnovnih življenjskih potreb, najmanj 70% najnižje pokojnine za polno pokojninsko dobo, oziroma polovico tega zneska, če se prizna za opravljanje večine osnovnih življenjskih potreb. Pravico do višjega zneska dodatka za pomoč in postrežbo imajo tudi slepi zavarovanci, ki so v delovnem razmerju ali če opravljajo samostojno poklicno dejavnost, kot tudi nepokretni zavarovanci, ki so zaposleni primerno svojim delovnim zmožnostim. Če se priznava pravica do dodatka za pomoč in postrežbo najtežje prizadetim kategorijam upravičencev, je dodatek lahko, ob upoštevanju posebnih kriterijev, tudi višji od zakonsko določenega. Ker je dodatek za pomoč in postrežbo omejen v odstotku od najnižje pokojnine za polno pokojninsko dobo, se usklajuje enako kot pokojnine.

Invalidska komisija ali drug izvedenec zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje poda mnenje o tem, ali je upravičencu sploh potrebna pomoč in postrežba za opravljanje osnovnih življenjskih opravil, ali jo potrebuje za opravljanje vseh ali večine teh opravil, ali potrebuje stalni nadzor, daje pa tudi mnenje o tem, ali je možno zavarovanca šteti za slepo oziroma nepokretno osebo ali ne.

Večina zaposlenih v podjetju Glin Nazarje se sedaj ukvarja z enim samim vprašanjem: kako preživeti do naslednje plače, do katere je še 15 dni. Denarja od prejšnje plače ni več, kar tudi ni čudno, saj so bili v večini primerov zneski izjemno majhni (tako je bila v aprilu najmanjša plača 12.000 neto, povprečje podjetja pa 19.000). In to vprašanje, kako preživeti, se je kot rdeča nit vleklo med člani stavekovnega odbora, ki je imel v ponedeljek, 1. junija sejo kot pripravo na pogajanja z direktorjem. Delavci so se namreč odločili s stavko opozoriti nase, na svojo bedo.

Plače kasnijo

Vse skupaj se je zapletlo, kot je dejal predsednik stavekovnega odbora **Matjaž Krajnc**, že v petek, 22. maja. Plače so že tri dni zamujale tisti skrajni rok, ki ga določa kolektivna pogodba, in sicer 18. v mesecu. Hkrati pa so delavci vedeli, da tudi potem, ko plače bodo, le-te ne bodo velike in da bodo spet zaostajale za kolektivno pogodbo. Tako je tisti petek ljudem prekipelo in so nenapovedano zaustavili delo ter zahtevali zaslužen plačo. Šest ur so stali stroji, v tem času so tudi izvolili stavekovni odbor. Sklenili so tudi, da bodo že naslednji dan nadoknadili zamujeno in to so, čeprav je bila sobota, tudi storili. V ponedeljek se je stavekovni odbor prvič sestel in izoblikoval stavekovne zahteve. Naslednji dan pa je izvršni odbor sindikata te zahteve potrdil in jih poslošil za celotno podjetje Glin (v petek so namreč

Delavci Glina iz Nazarij:

KAKO PREŽIVETI DO PLAČE

Zahteve, ki jih je najprej postavil stavekovni odbor Glina Pohišča in nato celotnega podjetja:

- izplačilo plač po podjetniški kolektivni pogodbi v predpisnem roku,
- izplačilo regresa v celoti do konca junija,
- opredeliti upravičenost faktorja učinkovitosti,
- izplačilo razlike za manj izplačane plače v lanskem in letošnjem letu do konca junija,
- enkratno izplačilo 10.000 tolarjev vsem zaposlenim zaradi zaostajanja za kolektivno pogodbo, preostanek pa naj se izkaže v vrednostnih listinah.

stavkali samo v delu podjetja, in sicer v samostojnem podjetju Glin Pohiščvo). Prva pogajanja z vodstvom podjetja so se začela 28. maja, vendar takrat vodstvo podjetja še ni želelo dati kakršnihkoli obljub ali uradnih izjav, zato so si vzeli čas za razmislek. In kot so kasneje pokazala pogajanja, so v tem času temeljito razmislili.

Zahteve so bile sprejete

Pogajanja so v nasprotju s pričakovanji potekala dokaj gladko, delno tudi po zaslugi generalnega direktorja Janeza Živka, ki večini zahtev ni nasprotoval in jih je tudi sprejel. Zapletlo se je edino pri določanju faktorja učinkovitosti (zanimivost, vsi so ga imenovali FUC), o katerem je tudi največ tekla beseda že na seji stavekovnega odbora. Pokazalo se je, da večina delavcev sploh ne ve, kako se ta faktor izračunava in kaj pomeni. Bistvo spora pa je bilo v tem, da je ta faktor učinkovito-

sti še dodatno zniževal že tako znižano osnovo za plačo, saj je aprila znašal 0,85, kar pomeni, da so delavci vsega skupaj dobili le dobrih 70 odstotkov s kolektivno pogodbo predvidene plače. Stavkovni odbor je na koncu le uspel,

Družbeno podjetje Glin Nazarje, ki sodi v koncern Gorenje, trenutno zaposluje 1111 delavcev. Proizvodnja je razdeljena na štiri obrate: Les, Okna, Iverna in Vzdrževanje. V okviru Glina pa je tudi sedaj samostojno podjetje Glin Pohiščvo. Razlog za njegovo osamosvojitve je bila ohranitev zdravega jedra proizvodnje, temu zgledu pa naj bi kasneje sledili tudi drugi obrati. Zaradi tega se tudi že govori, da je približno 30 odstotkov ljudi preveč, vendar konkretnih števil še ni.

Robert Peklarj

Kdor je pri koritu, lahko globlje zajema

MINISTER NAJ PUSTI ŽLICO DOMA

Že odkar obstaja človeštvo, velja pravilo: kdor je na oblasti (pri koritu), lahko globlje zajema. Takšna »Marija k sebi« je menda že človeku v naravi. Zato oblast – če je pametna in če se ne želi prehudo zameriti ljudem – kdaj pa kdaj sama poskrbi, da bi si oblastniki v času vladanja ne nagrabili preveč premoženja. Tudi naša povojna se je okrog leta 1970 spomnila nekaj takšnega: vsesplošnega prostovoljnega prijavljanja premoženja. Pa je ta »kampanja« že po nekaj mesecih ugasnila.

Zdaj se na Slovenskem spet dogaja nekaj podobnega. Ko so se kmalu po izvolitvi Peterletove vlade začele širiti govorice in sumi, da utegnejo nekateri ministri, ki so tudi zasebni podjetniki, zlorabiti svoje funkcije, naj bi na zahtevo takratne opozicije popisali njihovo premoženje, jim prepovedali aktivno vodenje zasebnih firm, upravljanje delnic in podobno. Očitno pa je prejšnji vladi za to zmanjkalo politične volje in je bila tudi zaradi tega dokaj obremenjena. V začetku letošnjega leta pa je vendarle v skupščino prišel osnutek zakona, ki naj

A tudi iznajdljivi podjetniki si lahko pomagajo do (več) premoženja z znanjem, ki si ga pridobivajo (mimogrede) na svojem delovnem

mestu. Da bi se z njim ne okoriščali, poznajo v svetu konkurenčno prepoved. In pri nas?

Konkurenčna prepoved ali t. i. »konkurenčna klavzula« je pri nas še novost. Pomeni pa, da delavec, ki s pogodbo o zaposlitvi sprejme konkurenčno prepoved, v času trajanja delovnega razmerja in še določen čas po njegovem prenehanju ne sme opravljati del oziroma poslov, ki pomenijo konkurenco organizaciji oz. delodajalcu, kjer je oziroma je bil v delovnem razmerju.

Normalno je, da se konkurenčna prepoved uveljavi za delavce na najodgovornejših delovnih mestih (poslovodni organi, delavci s posebnimi pooblastili in odgovornostmi, vodilni strokovnjaki, raziskovalci in podobno), praviloma pa konkurenčna prepoved ne pride v poštev za delavce, ki delajo na delovnih mestih, na katerih se dela po ustnih ali pisnih navodilih v proizvodnji ali administraciji.

S konkurenčno prepovedjo se namreč delavcu onemogoči izkoriščanje tehničnih, proizvodnih in poslovnih znanj ali poslovnih zvez, ki jih je pridobil z delom.

Konkurenčna prepoved mora biti (bi morala biti) dogovorjena že v pogodbi o zaposlitvi. Z njo se je potrebno dogovoriti o vseh pravicah in obveznostih tako delavca kot organizacije v zvezi s konkurenčno prepovedjo.

Organizacija oziroma delodajalec lahko delavcu prepove, da d dve leti po prenehanju delovnega razmerja ne sme uporabljati z delom pridobljenega znanja, sicer j organizaciji odškodninsko odgovoren. V tem času delavec ne sm ustanoviti podjetja ali obrti, ki l bila konkurenčna dosedanjim organizaciji, niti ne sme skleniti delovnega razmerja, pogodbe o del ali avtorske pogodbe v drugi konkurenčni organizaciji.

Konkurenčna prepoved se uveljavi, če delavec sam odpove delovno razmerje ali je delovno razmerje prenehalo po njegov krivdi. Konkurenčna prepoved ne velja, če organizacija ali delodajalec odpove delovno razmerje brez krivde drugega podpisnika npr. pri trajnem prenehanju po treh po delu delavca.

Tako načela, pravni predpisi! I praksa?

Vinko Blatni.

ZNOVA AKTUALNO!!!

Bogdan Kavčič:

Delavci in upravljanje podjetij

- Kaj je participacija
- Cilji participacije
- Vsebinska in moč participacije
- Organizacijske oblike
- Prednosti in kritike
- Uspešnost podjetij v lasti zaposlenih
- Evropski modeli participacije
- Od samoupravljanja k soupravljanju
- Kaj prinaša novi »Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju podjetij«

Gena: 250 SLT.

Knjiga je izšla v založbi ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, Ljubljana, kamor lahko pošljete tudi naročila.

Telefoni: 061/321-255, 110-033, 311-956, 313-942

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, Ljubljana, nepreklicno naročam(o) _____ izvod(ov) knjige DELAVCI IN UPRAVLJANJE PODJETIJ.

Naročeno pošljite na naslov: _____

Ulica, poštna številka, kraj: _____

Ime in priimek podpisnika: _____

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku.
2. Kot individualni naročnik bom plačal po povzetju.

Datum: _____ Žig _____ Podpis naročnika: _____

VLADA DOLGUJE UPOKOJENCEM

Vprašanje izplačevanja pokojnin in drugih dajatev med nekdanjimi republikami nekdanje Jugoslavije se vse bolj zaostrojuje. Po eni strani gre za zapletena vprašanja tehničnih možnosti nakazovanja pokojnin, na kar vplivajo pretrgani denarni tokovi. Po drugi strani pa gre za denarna nakazila, katerih vrednost lahko zaradi različnih tečajev nacionalnih valut močno pada.

Ta hip so najbolj ogroženi hrvaški upokojenci, ki živijo v Sloveniji, čeprav smo pravzaprav edinole s Hrvaško sklenili meddržavni sporazum o nakazovanju pokojnin. Zaradi devalvacije hrvaškega dinarja je namreč vrednost hrvaških pokojnin pol manjša. V hudih gmotnih stiskah ni le okrog 2000 hrvaških upokojencev, ki prejemajo pokojnino iz Hrvaške, ampak tudi 1200 upokojencev, ki dobivajo (ali sploh ne) pokojnino iz drugih republik razpadle Jugoslavije. Za slednje je še slabše, saj so njihove pokoj-

nine, če jih dobijo, popolnoma razvrednotene. Vse opisane težave bo moč urediti šele z dvostranskimi meddržavnimi konvencijami o socialni varnosti, a do takrat morajo ti ljudje preživeti.

Ministrstvo za delo je zato naši vladi predlagalo, naj prizadetim in ogroženim upoko-

jencem zagotovi razliko med pokojnino, ki jo prejemajo, in pokojnino, ki bi jo za svojo pokojninsko dobo prejemali v Sloveniji, vključno z varnostnim dodatkom za najbolj ogrožene. V povprečju naj bi ta dodatek znašal kakšnih 7000 tolarjev. V republiškem proračunu ni denarja v te namene, zato bodo potrebna

sredstva predvidoma črpali iz pokojninske skupnosti, in sicer kot akontacijo oziroma dolg, ki naj bi ga republiška vlada vrnila v prihodnjem letu.

Skratka, vlada namerava ta vprašanja reševati s sredstvi, ki so namenjena za upokojene državljane Slovenije, oziroma iz prispevne stopnje za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, ki jo plačujejo zaposleni v Sloveniji. Janez Prijatelj, generalni direktor SPIZ sicer zatrjuje, da nobena slovenska pokojnina zaradi tega ne bo ogrožena. A pri vsej stvari gre v bistvu za to, da se ne bi znižala pokojninska prispevna stopnja. Zato bi kazalo zaščititi interese slovenskih upokojencev in od vlade zahtevati bolj oprijemljivo zagotovilo, da bodo v pokojninskem skladu sredstva v resnici dobili nazaj, še posebej zato, ker vlada SPIZ-u še ni poravnala vseh dolgov iz zadnjih dveh let.

M. F.

TRI KVADRATE NA ČLOVEKA

Sliši se neverjetno, vendar je resnično: šestčlanska družina že sedem let živi v eni sami večji sobi, ki meri 19 kvadratnih metrov, brez sanitarij in kopalnice. V tej sobi kuhajo, jedo in spijo, otroci se pripravljajo za šolo. Sanitarije so na koncu dolgega hodnika.

To stanovanje, v katerem pridejo trije bori kvadrati površine na človeka, je v dvonadstropni stavbi na Blejski cesti 13 v Trzinu, v nekdanjem samskem domu, kamor so svojčas dovažali delavce iz drugih republik. Mnogi med njimi so se pozneje poročili ali pripeljali s sabo svoje družine, ostali pa so v sobi, ki je v bistvu namenjena le enemu človeku, ne pa vsej družini.

V našem primeru šteje družina štiri otroke, stare od 7 do 18 let, njihovo mater, ki je bila zaposlena v BPT, tržiški bombazni predilnici in tkalnici, zdaj pa je doma na čakanju, in njihovega očeta, ki je že vrsto

let invalidsko upokojen in je trenutno že dva meseca na zdravljenju v psihiatrični bolnišnici v Begunjah.

»Lepo prosim, ne omenjajte mojega imena, ne zaradi mene, ampak zaradi mojih otrok, da ne bodo imeli v šoli zaradi tega neprijetnosti,« nas je že na pragu sobe zaprosila gospodinja. »Tudi ne verjamem, da bi to pisanje karkoli pomagalo. Moj primer poznajo v Trzinu, v Kranju in na Jesenicah, toda ukrenili niso ničesar, še v tistih časih ne, ko kriza še ni bila tako huda, kot je zdaj. Nobenega upanja nimam več. Omagala bi že zdavnaj, če ne bi imela zlatih in pridnih otrok.«

Hiša na Blejski cesti 13 je sicer na zunaj videti ugledna dvonadstropna zgradba, z lepim vrtom, venci rož in je le lučaj stran od reke Bistrice, katere žuborenje se sliši vse do nje. Znotraj pa je zgradba dobesedno sredi razpadanja, v tako obupnem stanju je. Ko

se vzpenjamo po stopnišču, opazimo, da so zidovi dobesedno razžrti od vlage. Kdo ve, kdaj so jih nazadnje prebelili, vsepovsod leži odpadajoči omet. Hodnik je dolg, levo in desno so vrata, pred vrati so čevlji, ob zid naslonjeno otroško kolo, dve omari na koncu hodnika, nogometna žoga na vrhu omare, metla, prislonjena v kot.

Bivalni prostor naše sogo-vornice – težko bi ga označili za pravo stanovanje – je izredno čist in skrbno pospravljen, čeprav nas ni pričakovala: štedilnik in umivalno korito ob steni, miza s stoli, kavč z omaro, ob zidu zložen kup odej za čez noč. Prišli smo nepovabljeni.

Že samo zaradi moza bi morali imeti večje stanovanje, saj je težak bolnik in mora večkrat na zdravljenje. Tako pa se vsi skupaj gnetejo v eni sobi. Najmlajša hčerka je alergična in bi morala imeti svoj prostor, je dejal zdravnik.

Denarja ni veliko, a o tem sploh ne govorim, saj so navedeni skromno živeti. Nadeja pa se tega, da bo znova dobila zaposlitev v predilnici. Vseeno pa je zanje najhujše to, da se stiskajo v tako majhnem prostoru. Stanovanjski problem je zanje najpomembnejši. Vsakdo nima niti svoje postelje, ker preprosto ni toliko prostora, zato mora trinajstletni sin spati v isti postelji. Sin pa si potihem tako zelo želi svojo posteljo. In nima se niti kje učiti. Če hoče imeti mir, se uči na koncu hodnika v kopalnici, kjer je sicer toliko prostora, da se komaj obrne.

Koliko prošelj za odobritev stanovanja je že napisala – celo predsedniku tržiške občine. Pravi, da za njen primer vsi vedo, vendar se noče in noče nikamor premakniti. Državljanstvo ima urejeno.

Dve leti nazaj, ko so bili časi še stabilnejši, je bila druga po vrsti za solidarnostno stano-

HOČEMO PLAČE PO KOLEKTIVNI POGODBI

V Sindikatu zdravstva in socialnega skrbstva Slovenije, ki je samostojna stanovska organizacija članov – delavcev v obeh dejavnostih in ki ni član nobene sindikalne centrale, smo izredno ogorčeni, da se želi v javnosti ustvariti mnenje, da je vlada na neutemeljen način povečala plače delavcem v zdravstvu in socialnem skrbstvu. Res je, da smo že vajeni obtožb, da smo delavci v družbenih dejavnostih dežurni krivci za neugodne razmere v gospodarstvu in nenehen izvor inflacije, ker so prispevki za zdravje, znanje, izobraževanje in kulturo »previsoki«. Res pa je tudi, da so nekaj let zmanjševali dajatve za te dejavnosti, da smo skoraj doživeli kolapse, v posameznih dejavnostih pa se je položaj gospodarskih dejavnosti vseeno slabšal.

Še toliko bolj pa smo presenečeni, da predsednik Neodvisnosti – KNSS gospod France Tomšič v sredstvih javnega obveščanja opozarja vlado, da je »zvišanje plač v družbenih dejavnostih bilo rečeno skrajno neodgovorno dejanje vlade«. To je način, da se ponovno poglobi prepad med delavci v gospodarstvu in negospodarstvu. Upam le, da delavci nismo tako naivni, da bi si v trenutku, ko je potrebno zdražiti skupne interese delavcev, privoščili, da se razidemo na bele in modre ovrtnike. Tomšičeva intervencija je najbrž edinstven primer v svetu, da sindikat oporeka vladi povišanje plač, in to kljub temu, da je vlada že samovoljno v nasprotju s kolektivno pogodbo le-te znižala za 20%. Pravilo je, da se sindikati borijo za povišanje plač.

Na tem mestu postavljamo javno vprašanje predsednici Neodvisnega sindikata zdravstva in socialnega skrbstva KNSS, da pred članstvom in delavci v zdravstvu in socialnem skrbstvu pojasni stališče svojega sindikata, saj je tudi ta sindikat eden izmed podpisnikov Kolektivne pogodbe za dejavnost zdravstva in socialnega skrbstva Slovenije.

S kolektivno pogodbo smo se sindikati v imenu delojemalcev in Ministrstva za zdravstvo, družino in socialno varstvo sporazumeli, da si bomo z vsemi sredstvi prizadevali spoštovati podpisano pogodbo.

Sindikatu zdravstva in socialnega skrbstva Slovenije je svoje stališče do javne polemike glede »previsokih« plač že objavil v sredstvih javnega obveščanja, zato na tem mestu ne bi ponovno razlagali indeksov in procentov ter formule za izračun plač v družbenih dejavnostih, saj je le ta nastala v kabinetih prejšnje vlade in bila pospremljena na pot s sklepom vlade 16. oktobra 1991. Vsiljuje pa se vprašanje, ali je bila panožna kolektivna pogodba podpisana le pod težo devetdneve stavke z že takrat jasno opredelitvijo, da jo vlada ne bo spoštovala.

V Sindikatu zdravstva in socialnega skrbstva Slovenije se ne igramo visoke politike. Zavezani smo svojemu članstvu in zato zahtevamo, da se kolektivna pogodba, ki je nastala v našem sindikatu in v katero je bilo vloženo veliko znanja in trdega dela, za katero pa sindikat gospoda Tomšiča ni prispeval niti tolarja, čeprav jo je podpisal, dosledno spoštuje.

Igor Kodrič, dr. med.
predsednik republiškega odbora

ZAMUJENA PRILOŽNOST

Novi-stari stanovanjski minister se je ob predstavitvi na skupščinski komisiji pohvalil z doseženimi uspehi na stanovanjskem področju, čeprav so ga člani komisije opozarjali na probleme, ki se pojavljajo v praksi, na manjkajoče predpise, na številne neizpolnjene obljube in še na marsikaj. Ministra podpira Stranka zelenih, zato njegova ponovna potrditev ni bila vprašljiva. Novi predsednik izvršnega sveta pa nam daje vedeti, da ni glede ministrov nič dokončnega, in dogovori o zamenjavih se še kar vrstijo. Zato bomo morebiti celo doživeli, da se bo s stanovanjsko reformo končno ukvarjal take vrste strokovnjak, ki bo zmogel odpraviti posledice ne dovolj premišljenih ukrepov. Ti namreč lahko na dolgi rok usodno vplivajo na pričakovanja predvsem mlajše generacije.

Enkratna priložnost prodaje družbenega stanovanjskega fonda in vzporedno s tem ukinitve družbene lastnine je bila neponovljiv izziv za vladajočo ekipo, hkrati pa tudi izkušnja za privatizacijo na drugih področjih. Priložnost pa je bila povsem zapravljena in privatizacija speljana stihijsko, s pomanjkanjem nujno potrebnih podzakonskih aktov, ki jih še do danes ni, s številnimi zelo spornimi ali celo nevzdržnimi tolmačenji posameznih določil zakona (devizna klavzula n.p.r.) in brez vsestransko proučenega nacionalnega programa, ki bi bil osnova stanovanjske reforme. Ministri odelavci so dobesedno preizkušali potrpežljivost prizadetih državljanov – pa tudi delavcev v državni upravi

– s trmastim vztrajanjem pri določitvi zakona, in to počno še danes. Najboljši dokaz za to so določila o upravljanju stanovanj, ki jih veliko število lastnikov odklanja in terja dodatne, poenostavljene rešitve. Te so seveda možne, očitno pa bo to stvar kakšnega povsem drugega ministra.

Docela nepotrebni bodo tudi neizogibni zapleti med sedanjimi najemniki in lastniki denacionaliziranih stanovanj, čeprav je bilo ministrstvo pravočasno opozorjeno, da je treba stanovanjski zakon uskladiti s takrat še ne dodelanim zakonom o denacionalizaciji. To se je zdelo povsem nepotrebno. Zato pa smo že dolgo priče naraščajočemu organiziranemu pritisku razlaščenec, prizadeti najemniki pa so postali drugorazredni državljani. Ob rešitvah, ki jih predvideva stanovanjski zakon, bo medsebojno sporazumevanje dejansko oteženo. Namesto hitrega vračanja oziroma nadomeščanja odvzetih nepremičnin, bodo sodišča zasuta s tožbami za priznanje odškodnin ali solastnine v zvezi z denacionalizacijo teh stanovanj.

Upajmo vsaj, da bo pravkar ustanovljeni stanovanjski sklad izpolnil pričakovanja vseh prijavljenih posojiljemalcev. Za druge naloge, ki jih ima ta sklad po zakonu, pa očitno ne bo denarja. Namesto sprotne organizirane kontrole odvajanja obveznih prispevkov od prodaje stanovanj, je za ministrove sodelavce lažja pot sodni pregon nediscipliniranih plačnikov. Sodnikov pa tako ali tako nihče nič ne vpraša.

Vika Šauta

Razpadajoča notranjost hiše na Blejski cesti 13 v Trzinu

KRIČEČ PRIMER

tako dobri in v šoli tako pridni, ne ve, kako bi držala vse te napore. Dejansko jo pokonci držijo otroci. In pri tem je treba reči, da so lepo urejeni.

Včasih je cele noči, ob svetilki, šivala zanje, da so bili lepo oblečeni. Zdaj je preutrujena, ne more več. Le plete še sem in tja. Ko smo odhajali, je s ponosom privlekla iz omare čudovit bel pulover, ki ga je sama spletla za svojo hčerko.

Temu se reče zdržati v življenju, v tako majhnem prostoru in ob možu, ki je težak bolnik. Zato si zasluži, da ji kdo priskoči na pomoč – zaradi nje, ki vztraja, in zaradi otrok, pred katerimi je še vse življenje.

Marija Frančeskin

Mrhovinarji

Zelo verjetno je, da imajo prav ugledni ekonomisti, ki sodijo, da nedavno zvišanje plač v tako imenovanih družbenih dejavnostih in upravi pomeni najmanj disonančen ukrep pri zagotavljanju gospodarske trdnosti države in protiinflacijski politiki. Zagotovo pa je tudi res, da so se v kritiki povečanja (beri izenačevanja z gospodarstvom) združili vsi tisti, ki jim gre bolj kot za gospodarsko zdravje za izrazito politične cilje (volitve so kljub vsem prekanjem blizu).

Ne vemo natančno, toda najbrž pomeni institut »stotih dni nenapadanja nove vlade« le moralno vprašanje, vprašanje političnega fair playa. V našem političnem življenju, ko si politično moralo (zlasti še v času, ko se uvajanje nove vlade ujema tudi z začetkom, vsaj neuradne predvolilne kampanje) predstavljamo hudo različno in jo podrejamo svojim političnim interesom in ciljem, je to pač nekaj čisto drugega.

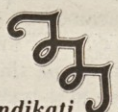
Upamo pa si celo trditi, da sedanje kritike povišanja plač v šolstvu, kulturi in zdravstvu pravzaprav ne posegajo v »vladnih sto dni«. Gre namreč za stvari, ki jih je »zapacala« stara vlada, ko se je obnašala po načelu »za mano potop«. Ta vlada je mirno podpisovala kolektivne pogodbe, mirno si je dovolila zakonsko maksimiranje plač v gospodarstvu, ki mu je po odmrznitvi sledil pričakovani skok plač v gospodarstvu, ko so plače zbežljale tudi zaradi poračunavanja za nazaj. Ob

vsem tem pa naj bi delavci v družbenih dejavnostih mirno prenašali še dvomečni zamik že tako okleščanih plač.

In sedaj se najdejo mrhovinarji, ki bi stare grehe radi s čim večjim političnim in predvolilnim učinkom naložili Drnovškovi vladi. Mednje moramo žal prišteti bivšega premiera Peterleta in njegovo sprenevedanje (tako težko je pogoltnil konstruktivno nezaupnico in pospravil kovčke, zdaj pa govori o prizadetem mednarodnem ugledu Slovenije zaradi povečanja šolnih in zdravniških plač), sindikat Neodvisnost – KNSS, ki z očitanjem, da gre za populistično demagoško dejanje, najbolj jasno prav sebi lepi iste pridevke; da o strupenih komentarjih »visokonakladnega« »Slovenca«, ki naenkrat jasno vidi poti resnične ozdravitve gospodarstva, niti ne govorimo.

Dragi šolniki, zdravniki in medicinske sestre, pa uradniki: polagam vam na srce, prispevajte k nadaljevanju zdravo zastavljene strateške linije politike bivše vlade, na vaš račun pač ne bomo kupovali socialnega miru. Kaj zato, če životarite. Če bi prej tako delali, ne bi dosegli slovenske osamosvojitve. K sreči je še nekaj treznih šolnikov in zdravnikov, ki se sprašujejo, kam nas peljejo ti ceneni triki.

Igor Žitnik

Svobodni Sindikati Slovenije

Premiki

Že nekaj časa mi pojoča radijska doljenščina razlaga, kako bom v ministrovi knjigi lahko prebral vse o pretekli vojni in resničnih načrtih bivšega predsednika vlade Jugoslavije in njenega obrambnega ministra.

Za nas je vsekakor nova takšna ministrska podjetnost, ki še tople stvari spravlja na papir in jim ne da časa, da bi se zgodovinsko usedle v čas, prostor in ljudi.

Uradno so te dni analizirali spopad v Pekrah in delček vojne, druga stran svojega še ni povedala niti zapisala, ar-

hivi so zaprti in javnosti nedostopni, mnogo pa je zanesljivo stvari, ki so še vedno uradna in vojaška skrivnost.

Da hoče založba kovati dobiček, kar kaže prednaročniška cena, je razumljivo, da pa minister piše o uradnih stvareh literarnozgodovinsko še v času svojega mandata, pa ni več vsakdanje in običajno. Morda bodo dohodek vsi skupaj odstopili žrtvam agresije na Slovenijo in del morda za begunce, kajti pri vsem tem početju gre v večji meri za denar kot za pisanje spominov.

Tako nekako občutim te nenavadne premike v času, ko policija množično lovi mladostnike in druge, ki so si v tistih težkih, spontanah in ponošnih dneh nagrabili orožje in ga sedaj poskušajo vnovičiti. Danes očitno vse postaja posel, le

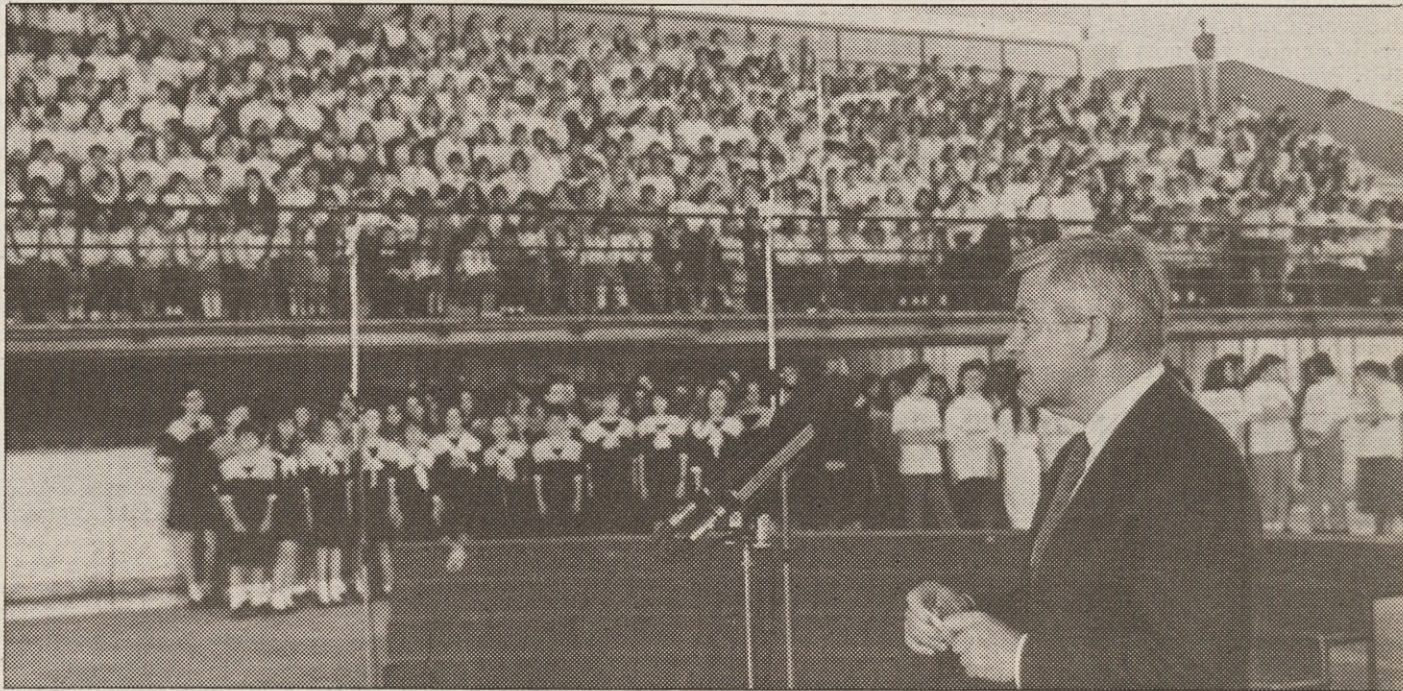
tragedije ljudi ostajajo bolj ali manj njihova huda intima, nekateri pa so posmrtno odlikovani.

Takšne misli se mi pode po glavi, ko slišim osebni propagandni pristop, ko zvem, da ugovor vesti za rezerviste ne velja, in ko vse kasarne niso še niti v vojaški niti v civilni rabi, lep del pa so jih napolnili begunci kot posledica tudi naše vojne.

Ne tako nazaj sem napisal, da je vsaka vojna temeljit poraz politike in politikov. Sedaj, ko smo ob Titovi stoletnici Balkanu vrnili njegovo zgodovinsko podobo in pomen, se vendarle sprašujem, ali so bili vsi premiki zares na svojem mestu in pravočasni. Nekeč bo odgovor dala zgodovina in ne ministri.

Milan Bratec

Pesem iz več kot 2.000 grl

»Lani, ko bi morala v Celju zveneti pesem iz mladih pevskih grl, se je v Sloveniji zgodilo nekaj, kar je tako nasprotno ubranemu in prijaznemu petju dobrovoljnih ljudi,« je na festivalu mladinskih pevskih zborov v Celju dejal predsednik predsedstva Republike Slovenije Milan Kučan. Letos pa se mladi pevci niso dali in so z množičnim koncertom več kot 2.000 pevcev iz slovenskih osnovnih šol in tujih zborov v Mestnem parku v Celju sklenili 19. mednarodni mladinski pevski festival. V tekmovalnem delu so med deklškimi

zbori zlate plakete festivala dobili zbor Legenda iz Opole na Poljskem, deklški zbor iz Szegeda na Madžarskem, med mešanimi pa MMPZ Srednješolskega centra Ptuj in MMPZ Centra srednjih šol iz Velenja. Pridružimo se lahko pozivu Milana Kučana, naj se ljudje veselijo in pojejo, vendar naj storijo tudi vse, da bodo na ta pevski praznik lahko prišli tudi zbori iz Sarajeva, Tuzle, Mostarja, Zadra, Skopja, Prištine in iz drugih mest.

Ko sva zapustila vesoljnih svetov vesoljne prostore, so se zažarila pred nama nebes velikanska vrata. Izdelal jih je nekdaš Hefajst od čistega zlata in jih okrasil z dokaj divnimi podobami. Obrnil sem pogled v kraje, od koder sva bila prišla: zvezda pri zvezdi se je utrinjala, in sukali so se brezštevili svetovi, kakor bi švigala iskra pri iskri po večnem ozračju! Kje si se sukala v tej množici, stara mati zemlja? Obrnil sem pogled predse, kamor sva hitela.

Pred nama se je žaril ogenj nebeskih vrat! Sam Bog je bil v svoji slavi upodobljen na njih in okrog njega vsi zbori angelov in arhangelov. Bila so visoka in široka, da jih ni moglo prezreti nobeno oko človeško. Pred njimi pa se je širil brezkončen prostor, ki se sezal iz večnosti v večnost. Svetil se je kakor parket v gosposkem dvoru, ali živega duha ni bilo opaziti na njem.

»To je predpekel!« izpregovorili

Ivan Tavčar:

4000

(2)

Azrael.

»Predpekel!« se začudim. »In kje so duhovi očakov, ki so nekdaš samevali tod?«

»Vsi so prejeli milost v Gospodu!« mi reče angel.

Tedaj se je po bleščeči vršini od nekod hipoma pokazala sklonjena podobica drobnega možička! V rokah je nosil dolgo, težko metlo, in kakor blisk je švigal ž njo po predpekle parketu sedaj sem, sedaj tja! Ali neprestano so mu kapale debele srage z ozkega obraza, kjer se je kazala gubica pri gubici. In vsaka kaplja je padla na svetli tlak, in po vsaki kaplji se je napravila na svetlem tlaku velika črna lista. In pri vsaki kaplji je zastokal: »Oj, te lise, te nesrečne lise!« Bil je zamolklo zvoneč glas, in čul se je kakor iz groba! Potem

pa je kakor huda ura bil z metlo svojo za svojimi lisami; ali čimbolj je delal, tem bolj se mu je množilo delo.

»Kdo je ta siromak?« vprašam sočutno. Veličastne poteze angelskega obraza je zdajci pomilil nasmeš, ki se je pa hipno zopet raztalaj.

»Opazuj ga!« je izpregovoril Azrael mirno. »In potem priznaj pravičnost sodbe božje!«

Takrat naju je ugledal možiček na predpeklenskem tlaku. Kakor bi ga bila odnesla sapa, je izginil vzdihovanje v večni planoti.

»Opazuj ga!« je nadaljeval angel Gospodov. »V življenju je sodil in sodil, bruna v svojem očesu pa ni obsodil ne obsojal. Udaril ga je zato Gospod in mu odkazal edino mesto v predpeklju, da čisti ondi tlak in odpira nebeska »rata dušam, hitečim v naročje premilostivemu Stvarniku!«

Tedaj se je zopet prikazal oni, ki je bil ravnokar izginil. Metlo je odložil, ali na desno rame si je sedaj oprtal težak ključ od samega, čistega zlata. Pod težo tega bremena se je opotekal, da mu je znoj kar curkoma lil po usnjatem obrazu in da so ostajale v dolgih brazdah črne liste za njim. Na ramenu, kjer ga je težil ključ nebeskih vrat, se je bila napravila v teku tisočletij žuljasta grba, enaka velblodovi. Pri vsakem koraku mu je zlato breme stisnilo to grbo, da se je telesce kar zvijalo od bolečin. V tem sva ga dohitela pri nebeskih vratih. Ječaje in godrnjaje si je vrazil ključ z ramena, da bi ga potisnil v nebesko ključavnico. Pri tem si je prislece vendarle ogledal nekoliko. Srd in nejevolja sta mu napela zgubani obrazek, in kakor lučci so se mu zaiskrile oči.

»Zopet slovenski liberalci!« se je zatogotil.

»Odpri in ne sodi!« ga zavrne angel Gospodov. »Ne sodi, ker sedaj si sam sojen!«

Renče dvigne ključ in rožljaje odpira nebeski portal.

»Slovenski liberalci!« Da, takrat sem te spoznal, doktor Tone od zelene Soče! Dve tisoč let in dalj že nisem čul tvojega glasu, ali tukaj sem te izteknil v predpeklenski revščini in zapuščenosti!

Muze, dajte mi moči, da vredno zapojem o čustvih, ki so tedaj napolnila komaj prebujeno dušo mojo!

»Tone od Soče je!« sem zaviknil in usmiljenje mi je raztopilo dušo, da sem se hotel razjokati zaradi njega, ki je nekdaš kandidiral za prvo mesto v nebeskih višavah, a je sedaj toli siromaški običal v predpeklju grozovljivih samotah. Razjokati sem se hotel, toda solza mi takrat še ni bila iznova podeljena in sočutje ni dobilo steze, da bi se bilo izlilo iz mene.

Pedrznil sem se ogovoriti Azraela: »Ta je torej tisti, ki je gospodril nekdaš na zelenih obalah zelene Soče?«

»Govoril si!«

»In koliko časa je že tukaj?«

»Dve tisoč let!«

»Dve tisoč let! – In neprestano mu je pometati stezo do nemških vrat in odpirati dušam, ki so poklicane v raj Gospodov?«

»Govoril si!«

»In odpirati mu je tudi dušam slovenskih liberalcev?«

»Govoril si!«

»Brezkončno pravična sodba razsodnosti božje! In kdaj bo dopolnjena vrsta njegovih muk?«

»To je zapisano v knjigah sodb božjih! Te knjige mi niso odprte in sam arhangel Mihael straži s svo-

jim mečem pred njimi!«

V tem so se na iztežaj odprla vrata nebeska, in ob roki Azraelovi sem prekoračil prag svetega raja.

»Kdaj mu bo dopolnjeno?« sem vprašal iznova.

»Koliko vekov ostane še tu?«

»Nekaj bilijonov, in če se ga usmili Gospod prej, nekaj milijonov let!«

»Nekaj bilijonov, nekaj milijonov let!« Duh moj ni mogel prebiti besed Azraelovih! Omahnil sem kakor posekan hrast na tlak pred angela in obležal onemogel. Svoje roč me je vzdignil. Prav takrat so se sama od sebe zapirala nebeska vrata, in le za nekaj trenutkov se je onemogel pogled moj razprostrl po predpeklju bleščeči vršini. Po tej vršini pa je že plezal nebeski vratar in se z metlo svojo drevil po nji. In glasno je zazvenel jok njegov: »Oj, te lise, te strašne lise!« Potem so se treskoma zaprla vrata.

Azrael pa je izpregovoril temnoresnega obraza:

»Ako ti dovoli Gospod, da zopet kdaj ugledaš zeleno zemljo, ne sodi, da ne boš sojen!«

Ko sem se zopet zavedel, sva hitela z angelom Gospodovim po neizmerni tratini. Na levi strani se je v črni oblakih izgubljala orja-

ška pečina, s stenami, katerih vrhuncem ni dosegalo moje oko. Megla se je vlačila po krajih, s teh pa se je razlegalo neprestano vzdihovanje duhov, begajočih po megletem polumraku. Prešteti ni bilo onih, ki so trpeli in jokali, ondi ob tožnih strminah. Na desni strani pa je sijalo večno sonce in njega žarki so ustvarjali mavrico za mavrico, prožečo se nad bistro reko ali nad modrobojnim jezerom. Po livadah naokrog je cvela lilija pri liliji, in zlate ptičice so letale od čašice do čašice. Po teh livadah so se v nebeskem veselju igrale nedolžnih otročičev neštevilne tolpe; nadzirali so jih angeli, vodili jih in obkrožali z ljubeznijo svojo.

»Kakšen kraj je to?« sem vprašal Azraela. »Tu sonce in nebeski ples, tam megla in kopnenje duhov. Večni angel, pojasni mi vse to, ako je taka volja tvoja!«

Odgovoril je Azrael: »Tu gleda tvoje oko kraje, kamor je milost božja pregnala tiste grešnice, ki so svojeruč pomorile sad telesa svojega«. Tu umorjenci, tam morilke! In vsaka gleda trenutek za trenutkom v sončnem svitu in v nebeski lepoti, kar je nekdaš porodila v bolečinah in uničila v grehu! Tja hrepeni vsaka grešnica in bo hrepenela na vekov veke!«

Nadaljevanje prihodnjic

Preberite ta teden v slovenskem tedniku

NOVA DOBA

V ČASOPISU NOVA DOBA JE ZDRUŽENO VSE, KAR PAMETEN SLOVENEČ RABI ZA SLABE ČASE. NAJBOLJ ČRN ČASOPIS – NOVA DOBA – NAGRAJUJE SVOJE BRALCE: POL KILOGRAMA ČISTEGA ZLATA NAROČNIKU.

● SLOVENCEM VLADAJO BEDAKI

● ČIGAVI SO BRIONI

● DR. RUGELJ: NARKOMANE V TABORIŠČA

● KRIK POSILJENE BOSANKE

● KRIMINALCA ARETIRALA POLICAJA

DE časopis slovenskih delavcev

- Izdaja ČZP Enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 479
- Direktor in glavni urednik: Marjan Horvat, telefon 313-942, 311-956
- Namestnik glavnega urednika: Franček Kavčič, telefon 311-956, 313-942
- Odgovorni urednik: Ciril Brajer, telefon 116-163, 311-956, 313-942
- Časopis urejajo: Andrej Agnič (Sindikalni zaupniki) Sašo Bernardi (fotografija), Brane Bombač (oblikovalec), Marija Frančeskin (živiljenjska razpotja), Ivo Kuljaj (Ravbarkomanda, Najpomembnejša stran), Damjan Križnik (Kažipot), Robert Peklaj (novinar), Boris Rugelj (Na tržnem prepihu), Sonja Seljak (lektorica), Andrej Ulaga (Na tržnem prepihu), Igor Žitnik (Razum in srce) in Jožica Anžel (tajnica), telefon 313-942, 311-956
- Naročnina: 321-255
- Posamezna številka DE stane 72 tolarjev
- Ziro račun: 50101-603-46834
- Tisk: Tiskarna ljudske pravice, Kopitarjeva 6, Ljubljana
- Časopisni svet: Mira Videčnik, Alojz Omejc, Ciril Urek, Edo Kavčič, Jernej Jeršan, Dušan Semolič
- Delavska enotnost je bila ustanovljena 20. novembra 1942.
- DE – časopis slovenskih delavcev, je glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije

STOP ZA KRAJO DRUŽBENEGA PREMOŽENJA

Ljubljanski družbeni pravobranilec samoupravljanja Franc Skinder poziva delavce, naj z ustanovitvijo odborov za varovanje sami poskrbijo za varovanje družbene lastnine. Kaj bodo storili sindikati?

Družbeno premoženje je vedno bolj ogroženo. Načini odtujevanja so zelo različni: od navadnega kriminalnega dejanja do privatizacije upravljanja tega premoženja. Slednji način je najbolj pogost. To se dogaja v obliki organizacijskega preoblikovanja družbenih podjetij v delniške družbe in v družbe z omejeno odgovornostjo brez soglasja delavcev in proti njihovi volji, pri čemer ostane družbena lastnina zaenkrat nedotaknjena, njene zakonite upravljalce, to je delavce, pa se odrine od vzvodov upravljanja oz. se jih razlašča. Tako se upravljalško-lastninske, nadzorne in poslovodstvene funkcije združijo v eni ali le v nekaj osebah. Od tod naprej ni več težav pri prisvajanju družbenega premoženja.

Izkušnje kažejo, da državni organi niso dovolj uspešni pri varovanju družbene lastnine. Zato si morajo delavci sami pomagati, če hočejo, da bo kaj družbene lastnine ostalo še za njih. Zavedati se morajo, da so samo delovni kolektivi po zakonu v funkciji lastnikov družbenega premoženja v svojih podjetjih, in naj se kot lastniki tudi obnašajo. Upravičene so kritike na njihov račun, da to kolektivno lastnino slabo varujejo. To se najbolj kaže v tem, da so preveč tolerantni in popustljivi do tistih delavskih svetov in menedžerjev, katerim so zaupali gospodarjenje z družbenim premoženjem, pa to funkcijo slabo opravljajo ali pa si skušajo to kolektivno lastnino prilastiti. Naj jih takoj zamenjajo!

Mnogi delavci so to že spoznali in se že samoorganizirajo in ukrepajo. Menim, da je to edini način, da si delavci rešijo svojo kolektivno oz. družbeno lastnino in s tem zagotovijo socialno varnost zase in za svojo družino.

Na prošnjo mnogih delavcev in v dogovoru z njimi in njihovimi kolektivi sem jim kot možno obliko samoorganiziranja že ponudil ustanovitev odborov za varovanje družbenega premoženja oz. njihove kolektivne lastnine. Vsebinsko akta lahko prikujejo svojim potrebam.

ODBOR ZA VAROVANJE DRUŽBENEGA PREMOŽENJA

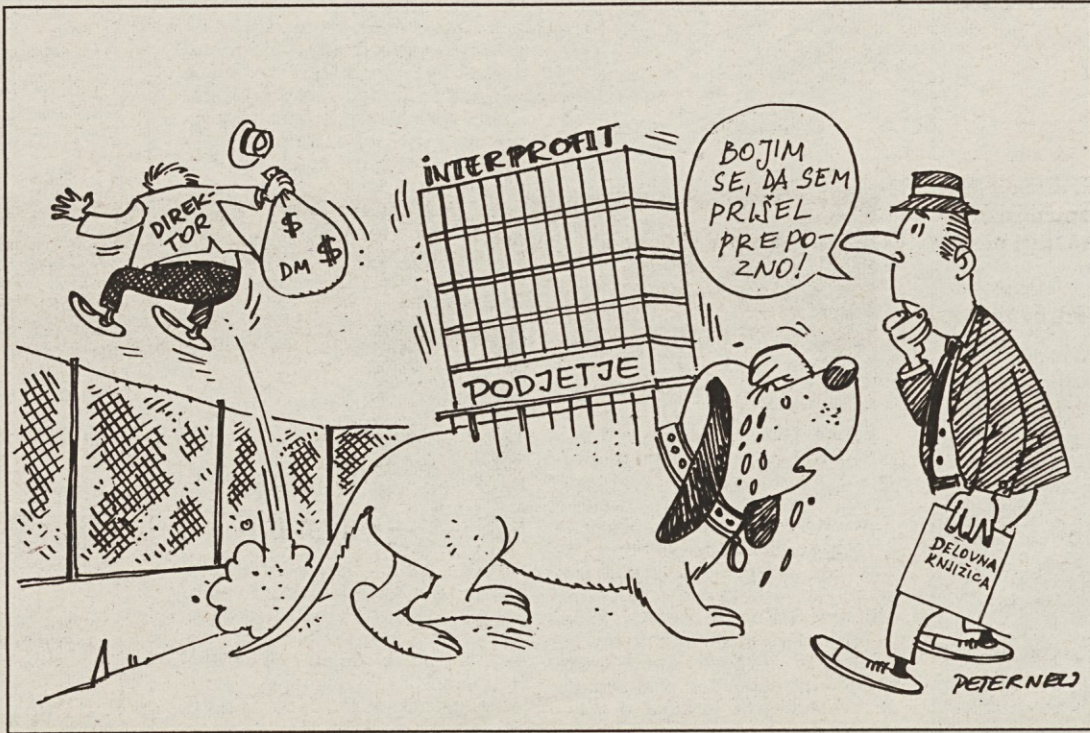
I.

Kaj je odbor za varovanje družbenega premoženja

1.

Odbor za varovanje družbenega premoženja je prostovoljno gibanje ali združba zaposlenih delavcev, ki so se odločili, da bodo kot člani delovnega kolektiva, organov upravljanja in drugih organov ter sindikata v podjetju oziroma v drugi organizaciji

Potem ko so se stranke v parlamentu bolj ali manj že sporazumele, da je kompromisni osnutek zakona o lastninjenju, ki so ga pripravili poslanci Janko Deželak, Mile Šetinc in Emil Pintar, zrela stvarina za obravnavo in sprejem v skupščini, so se zdaj stvari spet začele zapletati. Doseženi kompromis zdaj spodbija opozicijski Demos, kar nam govori samo nekaj: s sprejemom novega zakona se utegnejo stvari vnovič zapletati. Ali rečeno z drugimi besedami: nič ne kaže, da bi bil ta zakon kaj hitro sprejet. In kaj zdaj? Kot je znano, je družbenega premoženja vsak dan manj. Preti nevarnost, da na koncu sploh ne bo več kaj lastniniti. To je položaj, v katerem sindikati in delavci ne bi smeli stati križem rok, o čemer so prepričani tudi nekateri vidni politiki. Vitomir Gros, na primer, je v pogovoru za DE v prejšnji številki brez dlake na jeziku dejal, da je v mnogih naših podjetjih še vedno v veljavi samoupravljanje in da naj delavci stvari vzamejo v svoje roke. Kako naj bi bilo to konkretno, pa nam s svojim predlogom za organiziranje »odborov za varovanje družbenega premoženja« kaže ljubljanski pravobranilec samoupravljanja Franc Skinder. Najmanj, kar lahko glede tega pričakujemo od (vseh) sindikatov je, da bodo ta njegov predlog podprli in tudi vodili akcijo za njegovo uresničitev.

bolj učinkovito delovali za varovanje družbenega premoženja in za boljše gospodarjenje z njim ter s tem poskrbeli za večjo socialno varnost vseh zaposlenih in njihovih družin.

Dogodki zadnjih dveh let kažejo, da so mnoge poslovodne strukture v družbenih podjetjih, v delniških družbah in v družbah z omejeno odgovornostjo dejansko prevzele upravljanje družbenega premoženja od delavcev in delavskega sveta in tako združile v svojih rokah funkcije lastnikov, menedžerjev in nadzornih organov.

To je tudi najbolj pogosta oblika nezakonite privatizacije in poglobitvi vzrok za najrazličnejše zlorabe družbenega premoženja.

II.

Namen ustanavljanja in delovanja odbora

3.

Namen izhaja že iz naziva: odbor skrbi za varovanje družbenega premoženja v svojem podjetju oziroma organizaciji.

4.

Za koga odbor varuje družbeno premoženje

Odbor varuje družbeno premoženje za delavce, za zaposlene, ki so po ustavi in zakonu edini upravljalci družbenega premoženja v svoji organizaciji.

Vsebinsko tega (samo)upravljanja je izvrševanje lastninskih pravic. To pa pomeni, da so delavci oziroma zaposleni dejanski, ekonomski, kolektivni lastniki družbenega premoženja oziroma kolektivne lastnine v svoji organizaciji. In ta kolektivna lastnina je najpomembnejše zagotovilo za socialno varnost zaposlenih in njihovih družin. Država naj to kolektivnost samo prizna in je lastninjenje s tem rešeno.

5.

Proti komu odbor varuje družbeno premoženje

Varuje ga proti vsem, ki to družbeno premoženje zlorablajo in jemljejo delavcem oziroma zaposlenim ali pa to želijo storiti.

III.

Organizacija odbora

6.

Ustanavljanje odborov, članstvo in vodenje

Odbor se ustanavlja v podjetju ali drugi organizaciji z družbenim premoženjem.

Odbor ustanavljajo samoiniciativno delavci, ki želijo ohraniti družbeno premoženje za delavce oziroma zaposlene.

Ugotovitve SDK

DRHAL PA VESELO KRADE DALJE...

»V letu 1991 je SDK pregledala poslovanje 52 pravnih oseb, pri katerih je šlo za statusne spremembe oziroma za proces lastninjenja. Ugotovljene nezakonitosti pri teh pravnih osebah so bile predvsem naslednje:

- nerazporejeni dobiček je podjetje razporedilo na interne delnice, pri tem pa ni obračunalo in plačalo davkov in prispevkov,

- nepravilno je bilo prenašanje, preknjiževanje in izkazovanje družbenega kapitala s podjetja na podjetje.

V primeru ugotovljenih tovrstnih nezakonitosti in nepravilnosti je Služba v skladu s svojimi pristojnostmi ukrepala.

Vendar pa sedaj veljavna zakonodaja ne ureja privatizacije na ustrezen način in tudi nima predpisanih nadzornih mehanizmov, ki bi preprečevali neupravičeno prilastanje družbene lastnine.

Tako je bilo pri kontrolnih pregledih ugotovljenih tudi več primerov lastninjenja, ki so sicer v skladu s predpisi, vendar pa vodijo v neenakopravnost državljanov pri delitvi družbenega kapitala, pomenijo neupravičeno prilastanje ter neustrezno zmanjšanje

vanje družbene lastnine.

Na podlagi zapisnikov o pregledih pravnih oseb v zvezi z lastninjenjem je Služba sproti pripravljala informacije za Komisijo Skupščine Republike Slovenije za celovito preučitev okoliščin, posledic in pojavov oškodovanja družbenega premoženja. V teh informacijah je bilo tudi opozorjeno na neustreznost zakonodaje na področju privatizacije.

S tem v zvezi je Služba 10. 9. 1991 posredovala Skupščini Republike Slovenije in Izvršnemu svetu Skupščine Republike Slovenije pobudo za moratorij na izvajanje zakona o družbenem kapitalu, določb 145.b člena zakona o podjetjih ter določb 5., 7.a, in 8. člena zakona o finančnem poslovanju.

Pobuda je bila v letu 1991 le delno upoštevana. ...Še vedno so v veljavi določbe zakona o finančnem poslovanju, ki omogočajo, da pravne osebe

odobravajo kredite svojim zaposlenim delavcem ali delavcem, zaposlenim pri drugih pravnih osebah, ti pa s tako dobljenim kreditom vplačajo vrednostne papirje, ki jih pravna oseba izdaja v skladu z zakonom. Na tak način se podjetje v bistvu dokapitalizira z lastnimi sredstvi. Često se taki krediti odobravajo delavcem po obrestni meri, ki ne zagotavlja ohranjanja realne vrednosti takih finančnih naložb podjetja, še manj pa prinaša v obliki realne obrestne mere nadomestilo za gospodarjenje.

SDK ne razčlenjuje posebej, kdo je dobil takšne kredite, vendar je najbrž tudi slepecem jasno, da jih niso dobili navadni delavci.

Izid žrebanja

Peterle je torej padel. Vse kaže, da ga ne bo več nazaj. Vsaj pred novimi volitvami ne. Objavljamo torej izid žrebanja v naši veliki nagradni igri »Peterletu dajem še ... dni«, ki je bila v veliko veselje in jezo naših bralcev.

1. nagrado, brošuro DAVKI PO NOVEM, prejme Irena Vido-
vič, Ptuj

2. nagrado, brošuro NOVA DELOVNA ZAKONODAJA, prejme Marička Mavec, Kranj

3. nagrado, brošuro MOJE PRAVICE prejme Rudi Remenih, Dramlje
Čestitamo!

NEUE SLOWENISCHE KUNST

Nova Gorica: na Kremencah pri Renčah so neznanci razbili peterokrako zvezdo na spomeniku 1. konference ZKS. Na Vidovem hribu pri Volčji Dragi so poškodovali zvezdo na spomeniku I. bataljonu Goriške brigade. Na Vogrskem je lastnik hiše odstranil spominsko obeležje partizanski tehniki Sabotin. Ploščo je postavil na zid zapuščenega gradu Vogrsko. V Renčah so razbili ploščo, ki je obeleževala delovanje ilegalne tehnike KP. V Medani in Dobrovem so poškodovali spomenika padlim borcev in aktivistom NOV.

Član odbora je lahko vsak zaposleni, ki podpiše pristopno izjavo.

Članstvo na zboru izvoli vodstvo odbora, ki ga sestavljajo predsednik in 2-4 člani.

Odbor sklepa veljavno, če je prisotnih več kot polovica njegovih članov.

Sklep je sprejet, če zanj glasuje večina prisotnih.

IV.

Kako odbor deluje

7.

Odbor sam izbere oblike in metode dela, odvisno od problemov, sposobnosti in iznajdljivosti članov odbora in podpore zaposlenih.

8.

Odbor bo zlasti vztrajal, da se zakonska in statutarne določila o upravljanju in odločanju v podjetjih in drugih organizacijah v družbeni lastnini uporabljajo in razlagajo skladno s 3. členom Zakona o podjetjih, ki določa, da delavci upravljajo podjetje v družbeni lastnini, kar tudi pomeni, da delavci upravljajo družbeni kapital v mešanih družbah in v delniških družbah ter družbah z omejeno odgovornostjo v družbeni lastnini.

9.

Odbor se bo zavzemal, da bodo delavski svet ali drug organ upravljanja, ki zastopa zaposlene oz. ki zastopa tako imenovani družbeni kapital, samoupravna delavska kontrola ali nadzorni odbor dosledno in v celoti izvrševali vse z zakonom in statutom določene pristojnosti.

Zavzemal se bo za dosledno delitev dela med organom upravljanja, poslovodnim organom in nadzornim organom.

10.

Odbor se bo zavzemal, da bodo delavski svet ali drug organ delavcev oziroma predstavniki tako imenovanega družbenega kapitala resnično zastopali interese delavcev.

Zato mora delavski svet oziroma drug organ upravljanja o vseh pomembnejših vprašanjih iz lastne pristojnosti predhodno pridobiti mnenje zbora delavcev.

11.

O vseh najpomembnejših vprašanjih podjetja oziroma organizacije (kot je n. pr. preoblikovanje družbenega podjetja v delniško družbo in družbo z omejeno odgovornostjo, ustanavljanje novih družb ipd.), ki pomenijo tudi spremembo statuta družbenega podjetja ali celo njegovo razveljavitev, odločajo delavci na referendumu.

12.

Odbor se bo zavzel za predčasno razrešitev delavskega sveta ali drugega organa, ki predstavlja delavce oz. družbeni kapital, če ne bo zastopal interesov delavcev ali zlorabljal in prekoračeval svoja pooblastila v škodo delavcev.

13.

Odbor bo podpiral prizadevanja poslovnih organov za varovanje družbenega premoženja in za uspešno poslovanje.

14.

Odbor nima nobenih pristojnosti pri upravljanju in vodenju podjetja ali organizacije.

Odbor sprejema stališča in ocene ter daje pobude in predloge organom upravljanja in poslovodnim organom, predvsem pa svojim članom za delo v zboru delavcev, delavskem svetu in drugih organih upravljanja in vodenja.

Odbor je mesto, kjer se delavci dogovorijo za aktivnosti svojih članov na zboru delavcev, v delavskem svetu in drugih organih upravljanja in poslovanja.

Za pomoč pri svojem delu se odbor obrača na sindikalno organizacijo in družbenega pravobranilca samoupravljanja.

15.

Odbor podpira tako imenovano preoblikovanje družbenih podjetij v delniške družbe in družbe z omejeno odgovornostjo predvsem, če je razlog preoblikovanja pridobiti novega kapitala za podjetje, ne pa omejitev ali odvzem pravice delavcev, do upravljanja družbenega kapitala.

Družbeni kapital v družbah z omejeno odgovornostjo in v delniških družbah upravljajo delavci, ki so ta kapital prenesli iz družbenega podjetja.

Tako imenovane predstavnike družbenega kapitala v mešanih družbah in v delniških družbah ter družbah z omejeno odgovornostjo v družbeni lastnini volijo neposredno zaposleni delavci podjetja, ki je družbeni kapital preneslo oziroma vložilo v to novo družbo.

Franc Skinder,
družbeni pravobranilec samoupravljanja,
Ljubljana

Svobodni Sindikati Slovenije

Končno pravi tandem

Janševa
školjka

Janez Janša, obrambni minister, ni mogel verjeti svojim očem, ko je v prejšnji DE zagledal pod naslovom »Odgovornost« karikatur s straniščno školjko v fotelju. Janezu je v hipu postalo jasno, da bi s takšnim izdelkom lahko pobil dve muhi na mah, kar bi bilo povsem v skladu z nujno racionalizacijo obrambnih sil in državnimi gmotnimi možnostmi. Janez je že sklenil, da bo poslej ta karikatura maskota znane akcije »NNNP«, kar še zlasti velja za slovenske davkoplačevalce.

Jožičina
distinkcija

Jožica Puhar, ministrica za delo, je opozorila na pomembno distinkcijo, po kateri se plače v družbenih dejavnostih in državni upravi niso povečale, temveč zgolj uskladile. Kajpak je odveč poudarjati, kako usodna utegne biti ta razlika pri vplivu na inflacijsko spiralo. Dokaz: Jožica je že okrcala tiste, ki računajo na zvišanje cen. Tržna ekonomija nikoli ne bo prišla do živega njenim levim genom.

Omanov
demanti

Ivan Oman, član predsedstva RS, je ogorčeno demantiral podpis pod sliko v Delu z njegovega obiska na Ljubljanski tržnici, po katerem naj bi dejal: »Ni važno, če imamo drago zelenjavo, važno je, da je naša.« Mi pa bi dodali: mogoče res ni rekel, je pa to prav gotovo mislil. Nekateri so od vsega začetka jasno vedeli, zakaj se borijo za samostojno in neodvisno državo Slovenijo. Čaka ga kozlovska sodba.

Kuli

Humoreska

Manjšinski
volilni sistem

— Ali ste za večinski ali proporcionalni volilni sistem? smo kar naskočili tovariša Neposrednega proizvajalca splošnih strok, ki je ždel na svojem običajnem mestu za šankom bifeja Bližnja srečanja posebne sorte.

»Ne za enega ne za drugega,« je brez posebnega zanimanja odvrnil.

»Ali to pomeni, da vas volitve ne zanimajo?«

»Seveda me zanimajo!«

— Ampak če bi prišlo do referendum in pravzaprav bi do referendum moralo priti, če seveda vodstvo skupščine ne bo izumilo kakšne nove finte, ali bi bili za večinski sistem ali ne?

»Saj sem rekel, da nisem za nobenega od teh dveh sistemov.«

— Kakšen sistem pa bi torej vi uvedli?

»Jaz sem za manjšinski volilni sistem.«

— Tega pa ne razumem čisto dobro. Kakšen sistem pa je to?

»Čisto logičen. Če imamo večinskega, imamo lahko tudi manjšinskega. Skratka na volitvah bi zmagal tisti, ki bi dobil manj glasov, oziroma tisti, ki bi jih dobil najmanj.«

— V čem pa je tu logika?

»Predvsem bi bil to najbolj pošten sistem do volilcev. Poglejte, poslanci, izvoljeni po večinskem ali proporcionalnem sistemu, ki pridejo v parlament, navadno počasi zgubijo zaupanje svojih volilcev. Poslanci, izvoljeni po manjšinskem sistemu, pa tega zaupanja nikdar niso imeli. Torej pri volilcih ne pride do raznih frustracij, ker preklinjajo oblast že kar takoj po volitvah in si ne delajo nikakršnih utvar. Sploh pa bi z manjšinsko oblastjo morali biti zadovoljni vi novinarji, ki tako ali tako ne znate drugega kot zmerjati oblast.«

— Toda težko si predstavljam, da bi tak sistem sploh funkcioniral.

»Ha, ha. To ste kratkega spomina. Saj smo manjšinsko oblast imeli kar 45 let. In kaj nam je manjkalo. Vsaj od srca smo jo lahko šimfali, seveda ne čisto na glas, ampak šimfali smo jo vseeno. In vsi smo bili proti, ker smo vedeli, da tako ne more iti. Pa je šlo kar 45 let.«

— No, tu je še eno vprašanje, kdo bi si želel biti na takšni manjšinski oblasti.

»Ha, ha, spet kratek spomin. Cel kup jih je, celo v sedanjih poslanskih klopeh. Sicer pa, jaz bi, jaz bi se prvi prijavil. Bilo bi mi čisto vseeno, če bi me ljudje zmerjali, le da bi živel kakšnih 45 let tako, kot so živeli tisti pri koritu...«

Bogo Sajovic

VREME

Piše: Andrej Velkavrh

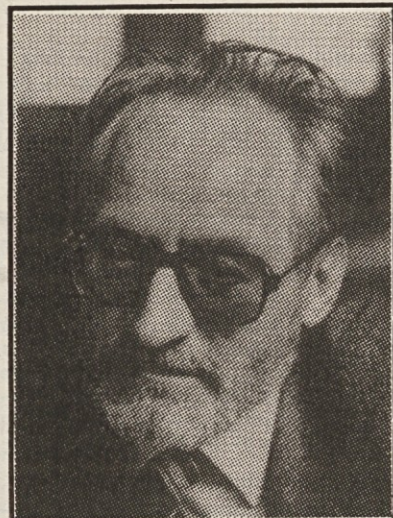
Rožnika
sonce pripeka

Ker nam aprila vreme ni delalo posebnih težav, deževnih se sedaj toliko bolj izmika. Čeprav je za nami kar nekaj dni, pa niso dosti prispevali k odpravi suše. Dežja je bilo bolj »za sproti«, le toliko, da vrtov nekaj dni ni bilo treba zalivati. V Ljubljani je v celem maju padla le tretjina povprečne mesečne količine dežja. Že od leta 1979 ni bilo tako suho. Ker je bil maj tudi nadpovprečno tople, je dosti vode izhlapelo. Poleg tega v tem času rastline porabijo največ vode za rast. Da bo vsakomur razumljivo, zakaj je kljub bujnemu zelenju suho.

Junij je prvi meteorološki poletni mesec. In če so značilnost poletnega vremena nevihte, se junij z največ nevihtami dostojno uvršča v poletje. To je čas najdaljših dni, noči pa so tako kratke, da se še pošteno naspiti ne moremo. Sicer pa pravijo, da se človeški bioritem, in z njim tudi potreba po spanju, z letnim časom spreminja. Pozimi smo tudi ljudje podobni zaspanim medvedom, poleti pa... Današnji življenjski ritem je tako daleč od narave, da je naša potreba po spanju najbrž bolj odvisna od drugih okoliščin.

Vičini poletna vročina ubija voljo do dela. Toda, »kdor je poleti len, je pozimi lačen«. Slednje resda velja bolj za kmete; toda tudi mestni ljudje so od njih odvisni, kajne? Letos se junij ni začel z vročino. Lanski začetek tega meseca pa je bil še slabši, saj se štiri dni temperatura sploh ni dvignila do 20 stopinj. »Če rožnika sonce pripeka, pohlevno deži, veliko obeta žita, strdi.«

Po deževnem koncu tedna bo v ponedeljek še nekaj ploh ali kakšna nevihta, vendar bo v glavnem sončno. Tudi v torek bo tako.

DE	PLOD STROČNIC	ŠPORTNI VADITELJ	IZSTRELJEALE RAKET	OMLAČEN SNOPI	KATARI, BOGOMILI	AVTOR KRIZANKE R. NOČ	REČICAV POSAVINI (NADVOZ AVTOMOB. CESTE)	MESTO VZAH. MAKEDONJI	PREVZETA POPAČENA BESEDA	EKIPA, MOŠTVO (NAŠA PISAVA)
ZGORNJA PLOŠKEV V PROSTORU						MAČJA DLAKA				
LIVADA						LJUBKOV. MOŠ. IME				
LOPAR DIRIGENTSKA PALIČICA						DRŽAVA V INDIJI				
						IMESLOV. PESNIKA VODNIKA				DE
DE	PODROČJE POKLICNEGA UDEJSTVOVANJA	ZAVOJ, OMOOT GEOMETRIJSKILIK		ŽELEZAR. MESTO NA KOROŠKEM ŽEN. IME						OBLJUB. LJENA DEŽELAZ. RAELCEV
SOTOČJE DVEH REK			ŽIDOVSKO ŽEN. IME					DRAGO KRALJ ZASUK, OKRET		
NAJVEČJE PRISTANIŠČE V SEV. JADRANU			FR. FILM. REŽISER CLAIR IT. PEVKA MOFFO					TALISOVA ORANŽADA		
ZGODNJE SADJE ALIVINO				REDKO MOŠ. IME JAPONSKA DEN. ENOTA				SLOV. IGRA. LEC (IVO) ČRKA GR. ABECEDE		
OSLANJANJE, UPORABLANJE OPORE					ZADETEK, DOBITEK NA TOMBOLI					
NEKDANJI FINSKI DRŽAVNIK (URHO)					GRŠKI OTOK, ODISEJEVA DOMOVINA					
ALOJZ ZUPAN			ZAMEDITACIJO UGODNI POLOŽAJI PRIJOGI			HEBREJSKI PREROK				

Nagradna križanka št. 23

Rešeno križanko nam pošljite do 16. 6. 1992 na naslov: ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana, p. p. 479, na dopisnici ali v pismu s pripisom Nagradna križanka št. 23.

Nagrade so: 1.000, 700 in 500 tolarjev
Rešitev nagradne križanke št. 21:

KAM, KLAVIRIST, ONIČ, RADIRANKA, RARITETA, IKAR, EKARIT, ADENOM, PAM, MARINI, ATA, ERIKA, ALIJA, JR, TEHERANEC, DRES, INES, LAGANJE, TIL, OKRA, AASEN, ONIKS, KLAVNINA, RAČKA, AAR, IAN

Izžrebani reševalci nagradne križanke št. 21:

1. Ivanka Hvalica, Cankarjeva 13, 64290 Tržič,
2. Fanika Belak, Šlandrova 8, 63330 Mozirje,
3. Vanda Doležal, Na jami 3, 61000 Ljubljana
Nagrade bomo poslali po pošti.

Šef

Ko je šef proučil predlog in osnutek »zakona o preoblikovanju družbene lastnine v podjetjih v kolektivno lastnino zaposlenih delavcev«, ki ga je podpisal družbeni pravobranilec Franc Skinder, se mu je nostalgčno zakotalo po starih dobrih časih, ko je še na skrivaj bral dr. Bajta in dr. Černeta ter tu in tam kakšno njuno »radikalno« misel za hrbtom urednika spravil v časopis. Šef je bil še zlasti navdušen, ko je

v Skinderjevem predlogu opazil, da možak v kolektivnem lastni-njenju ne izpeljuje jasno definirane individualnega lastništva, s čimer so nekoč začeli utopični socialisti, pri nas pa je to lastninsko inačico uveljavljal Edvard Kardelj. Velikemu mislecu pa kljub temu nekaj ni »štimalo«, zato je skušal pomanjkljivosti modela zapolniti s teorijo minulega dela, ki pa jo je opustil na pol poti, ker mu je nevarno zadišala po delavskem delničarstvu. Problem je bil namreč v tem, da bi bila z jasno definiranim individualnim lastništvom ogrožena vodilna vloga kolektivnega misleca, to je monopolne ZKJ. Skinderjev predlog ima torej vse potrebne odlike »našega« lastništva z majhno lepotno napako: ni definiral vodilne vloge partije, ki bi na podlagi kolektivnega lastništva zaposlenih uveljavljala njihove politične interese v parlamentu.

Horoskop

Težave reformatorjev

Začetnik slovenskega slovstva Primož Trubar (rojen 9. junija 1508) je bil protestantske vere. Na svojem popotovanju po nemških deželah se je srečal s Luthrovim naukom in ga priznal za svojega. Povrnil se je v domače kraje, kjer je širil svojo različico božje besede in pri tem dal Slovencem prvo knjigo v domačem jeziku. Vendar pa njegovo bivanje v domačih krajih ni bilo dolgo, kajti deželna gosposka se je oklepala stare različice vere. Za reformatorje je bilo bolje, da so se izselili v tujino oziroma tja, kjer so njihove nauke sprejele tudi posvetne oblasti. V slovenskih deželah razen spreobrnjenja niso imeli nikakršne možnosti za mirno življenje ali delovanje. Lahko so se sicer skrivali po gozdovih ali pa so se pretvarjali, vendar če so jih ujeli, so kaj hitro prišli na grmado ali pa so potem do konca življenja ždeli v temnici. Nekateri pa je gosposka celo prodala v tujino za galjote. Tako so bili to neke vrste prvi naši »gasterbajterji«, vendar pa se nihče ni vrnil domov bogat, če se je sploh vrnil. Tako so do smrti veslali za tuje gospodarje, saj če je bila ladja zajeta, so na njej zamenjali le zastavo, in nesrečniki so veslali naprej. Trubar se je tej usodi umaknil in umrl v tujini, kjer ga niso preganjali, so pa, jasno, tam zažigali in zapirali tiste, ki niso sprejeli novega nauka in ostajali pri starem.

Primož Trubar je bil kljub svojemu velikemu pomenu za nas le učenec že izdelanega nauka, medtem ko je češki verski reformator Jan Hus (rojen 6. junija 1371) sam razvijal svoj nauk. Ko so ga kasneje poklicali na posvet, kjer naj bi svojim nasprotnikom razložil svoje teze, so mu sicer obljubili nedotakljivost, vendar so ga po svetu kljub temu zaprli. Postavili so ga pred sodišče in ga obsodili na smrt na grmadi. Ko so ga že postavili na grmado in jo že zažgali, se je pred njo pojavila stara ženica in mogočnim snopom kuriva priložila še svojo butarico dračja. Ko je Hus to videl, je zavzdihnil:

»Sancta simplicitas! (Sveta preproščina)«

V tem tednu so bili rojeni še angleški inženir George Stephenson, francoski slikar Paul Gauguin, danski raziskovalec Knud Rasmussen, angleški ekonomist Adam Smith in ruski književnik Aleksander S. Puškin.

Deni